

CHRONOLOGIA HEBRAEORVM MAIOR

QVÆ SEDER OLAM RABBA INSCRIBI-
tur, & Minor, quæ Seder Olam Zutá, De Mundi
ordine & temporibus ab orbe condito vsque
ad annum Dom. 1112. cum aliis opusculis
ad res Synagogæ pertinentibus.

*Interprete Gilb. Genebrardo Theologo Parisiensi, diuinarum Hebraica-
rumq; literarum professore Regio.*

LUGDVNI,
SVMP TIBVS IOANNIS PILLEHOTTE
SVB SIGNO NOMINIS IESV.

M. DCVIII.

CHRISTOPH

HERBERT

ONE SEVERAL

and the other

online

and the other

and the other

CHRISTOPHER

and the other

CHRISTOPHER

CHRISTOPHER

DOCTISSIMO ET NOBILISSIMO D.
IACOBO BILLIO PRVNÆO S. MICHAELIS
in eremo Cœnobiarchæ G. Genebrardus Theologus
Parisiensis diuinarum Hebraicarumque li-
terarum professor Regius.

*Q*UONIAM te Hebraica nostra literatura delectat, ac va-
ria rerum sacrarum historia afficeris, Prunæ doctissime, ac-
cipe hunc libellum, mole quidem perexiguam, at argumento
amplissimum. Res enim quatuor ferè millium annorum ma-
ximas perstringit, quas antea Rabbinorum nemo satis apto
distinctoque ordine explicauerat. Occurreret fortasse aliquid
controuersum minusque certò & probatè constitutum, ut
fieri non potest, quin in tanta temporis longinquitate multi
nodi, ut in senili corpore, non enascantur, verum id obiter indicauimus in nostra
saltem Chronographia, quam simul locupletissimam, & iam nouem annis meditatam
emisimus. Operis huius fructum exaggerando pluribus commemorare nolo, ne simul
meam operam & studium predicare uidear. Hoc unum dicam, tanti ab Hebræo-
rum doctõribus & magistris fieri, ut sine eo ceca & incognita suorum scriptorum
vestigia non dubitent confiteri. Quod me ad ipsius interpretationem non tam auidè
adduxit, quam ut me olim fide discipulis nostris data plenè liberarem. Memini me
anno ab hinc quinto me voti reum constituisse, dum Seder Olam Zuta, i. breuius Chro-
nicon, Latine ex Hebraica proferrem, ut maius exemplum, nempe Seder Olam Rab-
ba, è quo illud erat excerptum, si quidem alicunde nanciscerer, etiam uerterem, ut
quod vno duntaxat fuerat indicatum, copiosius altero explanatum consequeremur.
Si auctoris nomen expectas, liber est anonymus, nec satis teneo, cui nam certò attribui
debeat. Sæculum mihi videtur liquidius. Quamquam ne id quidem satis, quoniam
obiter duntaxat citatur à Rabbinis quadringentorum annorum ut Selomone Farbi
Abben Ezra, Kimhi, Qui ex eo descripsit Zuta, circa annũ 1125. in Hispania vigeat,
ut & R. Abraham Leuita cabbale historica & aliorum librorum auctõr, quando
Alphonsus septimus, qui se imperatorem Hispaniarum appellauit, Heroicis virtutibus
clarebat, Saracenis Cordubã eripiebat, & sepius de illis triumphabat, ut proinde ab
hoc posteriore Rex regum cognominetur. An verò idem sit utriusque Seder, breuior-
is scilicet & copiosioris artifex, non facile affirmauerim. Hoc mihi probabile videtur,
utrumque, si modo duo fuerunt, eadem extitisse ætate, vel certè alterum alterius æta-
tem proximè attigisse. Quicquid sit methodus est recens, nec excedit, opinor, annum
Domini millesimum, sententia autem vetus. Nihil enim hic pronunciat, quod non
vel scripturæ auctoritate constet, vel veterum doctõrum, præsertim Talmudicorum
traditione & testimonio sustentetur. Vtrique Chronicon Epitomen Cabbale historica

& duo capita de Messia, quæ extrema sunt pergrandis illius operis R. Mosi Mase-
 monis filij, quod משיח הנצח inscribitur, aliâque eiusmodi simul edere operæpretium cen-
 sui, ut qualem Christi historiam futuram putent Iudei, cuiusmodi Christum expe-
 ctent, quid de ipso sapiant, quid impediât, ne nostrum unicum atque adeo verum
 amplectantur, iudicari sanè possit atque intelligi, quid nobiscum habeant commune,
 quid proprium, & per quam partem irrupendum sit in ipsorum arces & propu-
 gnacula, ut celerius fidei imperio subiiciantur. Quod non valdè videtur operosum,
 modo Deus mentium illustrator irasci istis desinat, qui propter Patres sunt charis-
 simi, & sinat attendere ad simplicem Prophetarum contextum, quando, uti scis,
 omnes scripturas, quas de Messia Christiani interpretamur, non solû recipiunt, verû
 etiam de eodem interpretantur. Tota autem controuersia in eo versatur, Hicne sit
 Christus iuxta illas scripturas quas vtrique cõmuniter ad Messiam referimus, quem
 nos iâ merito recepimus, & Mariæ natû profiteamur, an iste Tardigradus, què isti, sed
 frustra, præstolâtur. Quocirca tota quæstio ac Thesis relabitur ad Hypothesim, nec enim
 audiendi sunt, qui opinantur Iudeos ita male animatos erga omnem Christianæ pie-
 tatis sensum, ut quo longiùs à nobis recedât, Psalmorum & Prophetarum oracula,
 de alio quouis potius, quam de Messia exponant. Nam, ut de pauculis quibusdâ
 locis id concedendum videatur, tamen vniuersè affirmari potest, nullum prope
 Psalmum, nullum Prophetarum prædictum ad Christi Saluatoris nostri personâ, no-
 stra sententia & interpretatione, pertinere, quin Glossularij illorum ordinarij, qui
 passim versantur in manibus, ac ubique vaneunt, ne ad libros lucifugas, multorum
 ritu, videar confugere, consimiliter id fateatur & clament. Veritas videlicet è coru-
 ptis, atque adeo cõiuratis & inuitis cordibus erumpit. Quod quidem hoc libro ex Elia
 Leuita, qui alioqui hæc agens, nihil minus, quam nobis gratificari cogitabat, diligenter
 obseruatum reperies. Nam etiâ hunc locum meo opusculo dignum putavi, qui & He-
 braicè & Latinè proferretur, ne dum ista profiteamur & miramur sanâ intelligentiam
 sic potuisse conseruari apud sanctæ nostræ religionis hostes, erubescamus sine lege loqui.
 Clarum est caput 53. Esaiæ, quo pacto Christum sonet, & tam graphicè eius perpeffione
 depingat, ut Iudeos ipsos cecitate cùm mirabili tû miserabili esse percussos planè euin-
 cat, qui in tã fulgenti verbi prophetici splendore, nondum Dominum ipsum cernât.
 Eoque magis, quòd ista Chaldeus Paraphrastes, quem primatum tenere inter omnes
 suos interpretes fatentur, de ipso nominatim explicat, & R. David Kimbi (quatenus,
 Deus immortalis, nostri Iesu hostis?) ad extremum illius capituli, quod ceteroqui enar-
 rauerat de toto populo Domini, affert Chaldei Paraphrastis intelligentiâ & suo
 veluti calculo concludit ac approbat. Atqui hoc oraculorum omnium maximè videba-
 tur à male erga nostrum Iesum affectis labefactadum, & more Genuensium (tã illi
 sunt gloriæ Christi amâtes) ad Cyrum detorquendum vel quemlibet alium, modo
 non Iesum Mariæ filium vlla ratione insinuaret. Sed de iis aliàs. Si quid interim fru-
 ctus inde res Christiana consequitur, id tibi secundum Deum, acceptum fuerat, cui nos
 qualemcumque hanc interpretationem in præsens dedicamus. Vale & Deum habe
 propitium, pridie D. Ioannis Baptiste. 1579.

CHRONOLOGIÆ HEBRÆORVM MAIORIS

CAPVT PRIMVM.

Interprete G. Genebrardo Theologo Parisensi diuinarum Hebraicarumque literarum professore Regio.

Ad Adam vsq; ad diluuium mille sexcenti quinquaginta sex anni, qui singulatim hoc modo numerantur.

Adam huius summx primos annos 130. præbet, quibus filium suum Seth antecessit.

2 Seth annos 105.	6 Jared 162.
3 Enos 90.	7 Enoch 65.
4 Cainan 70.	8 Mathusale 187
5 Maalaleel 65.	9 Lamech 182.
10 Noë denique an. sexcentos, quot erat natus propinquante diluuiio.	

Enoch Adamum sepeliit, vixitque post eum quinquaginta septem an.

Mathusale dies suos ad diluuium ipsam protendit.

Ad Diluuium ad diuisionem vsque (gentium & linguarum) 340 an.

Post hanc diuisionem Noë communis omnium parens annos decem vixisse comperitur.

Abraham pater noster diuisionis tempestate attigerat 48. annum.

Heber, vt scriptum reliquit R. Iose, magnus fuit propheta, quoniam afflatu Spiritus sancti filium suum Phaleg nominauit. Nam scribitur, Quia diebus eius diuisa est terra &c. Non quidem dierum vitæ eius initio. Nam certè Iectan frater eius natu erat minor, qui tamen tredecim cognationes siue stirpes & familiarum capita, quæ in hanc venerunt diuisionem, procreauit. Non in medio. Nam id minime occultasset Mosaica Genesis historia, sed indicasset. Quod ergo ait diebus eius diuisam fuisse terram, ad finem dierum & vitæ ipsius pertinet.

Abraham pater noster, quando ipsum Deus est colloquio suo dignatus inter diuidendum victimas, peruenerat ad annum septuagesimum. Id liquet ex eo, quod in Exodo legitur, Fuitque in sine quadringentorum triginta annorum, vt egrederetur omnis exercitus domini de terra Ægypti.

Post hoc colloquium descendit in Haran, ibique commoratus est annos quinque. Hinc ilud, Et Abraham septuaginta quinque anno-

rum erat cum egrederetur de Haran.

A generali diuisione gentium ad Abraham exitum de Haran, anni^a viginti septem reperiuntur.

Illi isti sunt, de quibus scriptum. Duodecim annis Sodomitz & reliqui pentapolitani seruiuerunt Codorlaomer Elamitarum regi. ^b tredecim rebellauerunt, decimo quarto ab eo superueiente superati sunt.

Is ipse annus (quo exiit Abraham pater noster de Haran, est annus famis, cuius causa descendit in Ægyptum, vbi transegit tres menses. Deinde ascendens, rediit in terram Chanaan, seditque in Alone Mamre, quæ in Hebron. Atque iste est annus, quo supra dictum Codorlaomerem & reliquos reges deuicit. Illic mansit annis decem priusquam duceret Hagarrem. Nam scriptum, Accepitque Sara vxor Abram Hagarem Ægypti ancillam suam post annos decem, quam habitare cœperant in terra Chanaan & dedit eam viro suo vxorem, præterea scriptum extat, Abram autem octoginta sex annorum erat, quando peperit ei Hagar Ismaelem.

Ismaël maior natu Isaac reperitur annis 14.

A diuisione gentium ad patris nostri Isaac ortum 52. anni.

Habitata fuit Sodoma quinquaginta vno an. Ex illis floruit & beatè tranquillèque sterit tam ipsa, quam ipsius vicina oppida 26. Nam proditum est à Mose, sicut paradysus Domini & sicut Ægypti venientibus in Soar.

A Diluuium, ad natiuitatem Isaac anni 392. quorum hæc est singularis enumeratio.

Istæ sunt generationes Sem. Sem centenarius erat & procreauit Arphaxad biennio post diluuium.

Arphaxad 35. annorum erat, dum genuit Sale.

1. Sale 30 an.	5. Rheu 32.
2. Sale 30 an.	6. Sarug 30.
3. Hebr 34.	7. Nahor 29.
4. Phaleg 30.	8. Thare 70.

Abraham postremo centenarius erat, quando sustulit Isaac filium suum.

De mundo Originario.

Gen. 4.

Enoch.

De mundo post diluuium renascente.

Mendose in venetiano. 45. Heber. Propheta. Genes. 11.

Abraham

Genes. 15.

Exod. 12.

Gen. 11.

a videtur è seq. 26. legendum Gen. 14. b Sic interpretatur Abbè Extra non tredecimo vt alij in Genesi vertunt, multo quidem probabilius, sed tamen hoc vult auctor non sternepe a Genes. ali diuisione gentium a cxiij. Abrah. de charris sum. 26 anni: duo decim quibus Sodomita seruiuerunt, & tredecim, quibus rebellauerunt & vnus quo superati sunt. Sùma 26 Gen. 16. Ibid. Genes. 17. Isaac. c Hæc ex Gen. c. 13. per coniecturam addidimus. Alioqui exemplar erat mancum. Gen. 22.

Isaac pater noster pervenerat ad 37. annum quando super altare ligatus est.

Abraham autem peregrinatus est in terra Philistinorum multis diebus, Hi dies superarunt eos, quibus hæsit in Hebron. Nam in Hebron mansit annis viginti quinque tantum, vt apud Philistinos annos viginti sex. Hoc ipso temporis articulo nata est Rebeca.

Constat patrem nostrum Isaac accepisse in matrimonium Rebecam, dum quartum decimum ageret.

Pater noster Abraham Thare patrem suum sepeliit duobus annis ante mortem Saræ.

Iacob pater noster ministravit patri nostro Abraham annis quindecim, & Patriarchæ Sem annis quinquaginta.

Ex his colligitur omnibus Iacob patrem nostrum versatum esse cum Sem annis 50. & Sem cum Mathusale annis 98. & Mathusale cum Adamo 243. atque ita hos quatuor viginti duas generationes esse emensos.

Quinimo septem sunt homines, qui metiuntur totam ipsius mundi durationem, Adam primus videlicet, Mathusale, Sem, Iacob, Amram, Ahaia Silonites, & Elias, qui adhuc est superstes & viuit.

C A P V T II.

PATER noster Iacob, quando benedictionem patris est adeptus, complebat sexagesimum tertium annum, quo temporis puncto mortuus est Ismael, vt indicat iste locus, Videns Esau, quod benedixisset Isaac Iacob, misissetq; eum in Mesopotamiam, vt inde vxorem duceret, quodque obediens Iacob patri suo isset in Syriam. probansq; Esau quod non libenter aspiceret filias Chanaa pater suus, iuit ad Ismaelem & duxit vxorem Melech filiam Ismael filij Abraham sororem Nabaioth; Nam nisi mortuus fuisset Ismael, non erat operæpretium dicere Sororem Nabaioth. Cum verò id pronuntiauit Scriptura, docuit Ismaelē quidem eam desponsasse ipsi Esau, posteaq; esse mortuum: At Nabaioth fratrē matrimonium absoluisse, ipsiq; Esau suam sororem à patre desponsatam collocasse.

Degit pater noster Iacob in terra Israël, annos duodecim absconditus (*propter metum Esau*) & ministrans Patriarchæ Heber. Heber autem decessit ex hac vita, postquam descendisset Iacob in Mesopotamiam. Iam à duobus annis egressus fuerat inde & pervenerat in Mesopotamiam. Cum stetit ad puteum septuaginta septem erat annorum, viginti annis subsedit in domo Laban. Nempe septem priusquam duceret matres Liam & Rachelem, septem alios, ex quo eas duxit, sex denique postquam geniti sunt undecim tribuum principes & Dina. Inveniuntur enim omnes tribuum Patriarchæ intra septem annos procreati præter Benjamin, singula singulis 7. mensibus.

Egressus est Iacob de Mesopotamia, perveniensque in Succoth, ibi hæsit mensibus octodecim. Nam scriptum, Iacob venit in Succoth, vbi ædificata domo & fixis tentoriis appellavit nomen loci Succoth. Relicto illo loco, accessit Bethel, ibique est commemoratus menses sex oblati Deo sacrificiis.

Inde digressus natus est Benjamin, mortuaque Rachel. Eodem etiam temporis puncto vitam cum morte commutarunt Rebeca & Debora.

Constat Rachelem egressam ex hac vita anno ætatis 36. Lia autem non excessit annum 46.

Quin inveniuntur Rachel & Lia in matrimonium acceptæ anno ætatis 22. Nam eodem partu sunt editæ.

Peruenit Iacob ad Isaac patrem suum in terram Chanaan, eique ministravit 22. annis. At Ioseph novem duntaxat cum avo est versatus.

Istæ sunt generationes Iacob. Ioseph septemdecim erat annorum, quo tempore hoc reliquit seculum Lia.

Descendit Ioseph in Ægyptum, & mansit apud Putipharem mensibus duodecim. Nam scriptura proditum, A quo præpositus omnibus gubernabat creditam sibi domum & vniuersa, quæ ei tradita fuerant. Benedixitque Dominus domui Ægyptij propter Ioseph, & multiplicavit tam in ædibus, quam in agris cunctam eius substantiam. In ædibus quidem propter æstum, in agris verò propter frigus.

In carcere mansit annis duodecim. Vnde Psalmographus, Affixerunt compedibus pedem eius, &c. Donec venit verbum eius, &c.

Anno tricesimo exiit de carcere. Nam legitur: Ioseph autem triginta erat annorum, quando stetit in conspectu Pharaonis & circuit omnes regiones Ægypti.

Eo tempore obiit Isaac. Hinc septem anni vbertatis & duo anni famis. Ioseph, quando descenderunt patres nostri in Ægyptum, agebat annum tricesimum nonum. Leui autem erat annorum quadraginta quatuor.

Sic inuenitur Ioseph à patre suo Iacob fuisse separatus, vt ei non ministraret, viginti duobus annis. Quo temporis intervallo duxit Iuda filiam Suz Chananei, dicente scriptura, factumque est illo tempore vt descenderet Iuda à fratribus suis, videretque ibi filiam hominis Chananei vocabulo Suz. Et accepta vxore ingressus est ad eam. Anno primo satus est Her, annis septem educatus, auctusque, & accepit vxorem, Habes octo annos. Annum, vnum Her, potitus est illo coniugio, deinde Onan, qui fratris relictam duxit, annum alterum. Anno sequenti dictum est Thamari. Sede vidua in Domino patris tui. Anno præterea post impletum est, quod eodem Genesis loco sequitur, Eolutis autem multis diebus mortua est Sue vxor Iudæ; Anno primo concepit Phares, qui postea crevit septem annis, deindeque vxorem accepit. En anni octodecim. Annus

Iacob
quandiu:
vidit A-
braham
& Sem.
Consecta-
rium supe-
rioris om-
nium.

Iacob.

Gen. 27.

Genes. 28.

* id est,
ab Heber
Gen. 29.

Gen. 33.
Gen. 35.

Gen. 39.

Gen. 41.

Gen. 38.

Ibidem.

2. post.

Genes.

Genes.

Genes.

Genes.

Genes.

Genes.

Genes.

Gen. 46. sequens fuit Hezronis postremus Hamol. Hezron autem & Hamol descenderunt cum eo in Ægyptum.

a Quia si-
guificarat
Phares ge-
nuisse Ex-
ron anno
etatis no-
no, quod
prodigii
est simile
conatur a-
lius exem-
plis id effi-
cere pro-
babilis.
Genes. 11.

a Simile est quod legitur, Haran genuit Lot. Quot annis Abram prouectior fuit Sara? decem. Nam sic inscribitur, & dixit in corde suo. Nūquid centenatio nascetur filius, & Sara nonagenaria pariet? Abraham autem duntaxat superauit anno Nachorem. Et Nachor altero fratrem suum Haran, qui post septennium ab ablactatione accepit vxorem anno certè vitæ octauo, hinc natus est Lot, sequenti demum anno Iescha quæ & Sara. Vocata verò est Sara Iescha à conspiciendo, quoniam eam omnes intuebantur, pulchritudinis gratia. Hinc illud, & laudauerunt eam apud Pharaonem. Vel etiam quia cernebat futura attētāque erat ad prophetiam, quod indicauit Deus Abrahæ, Quicquid (inquit) dixerit tibi Sara fac & audi vocem eius. Quia in Isaac tibi vocabitur semen.

Gen. 12.

Genes. 21.

Genes. 17.

Genes. 23.

Genes. 35.

Gen. 47.

Pater noster Abraham hora circuncisionis suæ erat annorum nonaginta nouem, vt his verbis scripturæ declaratur, Abraham autem nonaginta nouem annorum erat, quando circumcidit carnem præputij sui: vita vero fungitur centesimo septuagesimo quinto ætatis. Sara moritur anno vitæ suæ 127. Eo enim pertinet illud Genesis, & fuit vita Saræ centum viginti septem annorum & mortua est in ciuitate Arbec.

Isaac moritur 180. anno Iacob 147. dicente scriptura, factique sunt omnes dies vitæ illius centum quadraginta septem annorum.

CAPVT III.

Gen. 15.

Gen. 21.

Gen. 21.

Gen. 47.

Job. 41.

Job. 41.

Ætas

Job. 210.

annorum.

DICTVM est Abrahæ dum diuideret victimas. Cognoscēdo cognosces quia peregrinum erit semētuum quadringentis annis. Quodnam vero semen? Isaac de quo pronuntiatum, in Isaac vocabitur tibi semen. Quæ promissio contigit anno vno ante eius ortum. Deinde Isaac legitur sexagenarius, quando procreauit Iacob & Esau. Iacob autem testificatus est apud Pharaonem dies suæ peregrinationis peruenisse ad annos 130. qui omnes summam 190. exhibent. Restant igitur 210. qui exprimuntur annis vitæ Iob, illa tempestate orti. Quod sic demonstrari potest, Vixit Iob (ait scriptura) post flagella hæc 140. annis. Cumque præmissum sit, Et addidit Dominus omnia, quæcunque fuerant Iob, duplicia, ante flagella attingisse eum oportet annum 70. sicque cōstat quādo descenderunt Israelitæ in Ægyptum natum fuisse Iob, quando autem ex Ægypto ascenderunt, iam mortuum.

Sed fortasse inquires, totis quadringentis annis fuerunt Israelitæ in Ægypto. At nonne

Caath fuit de descendētib; in Ægyptum: Nonne etiam scriptum est, Anni vitæ Cahat 133. & anni vitæ Amram 137. qui ad octoginta Mosis additi, duntaxat reddunt annos 350. Tot enim natus erat Moses cum Israelē ex Ægypto eduxit, Quid igitur respondendum? Quo pacto hæc inter se concilianda? Nempe quod dicitur. *Et seruient eis & affligent eos quadringentis annis*, docet totum tempus, quo semen Abrahæ fuit in terra non sua comprehensum quadringentis annis dum ait, *seruient*, respicit dies seruitutis, atque habitationis in terra aliena, dum verò *affligent*, dies, quibus oppressi afflictique sunt à Pharaone, qui quidem omnes, (ab Isaac nato & versato cum suo semine in aliena ditione) vsque ad Mosis liberationem, quadringentos annos complent.

Mortuus autem est Ioseph & cuncti eius fratres. Ioseph mortuus est anno vitæ centesimo decimo. Nec est qui minus diu vixerit inter omnes fratres, quemadmodum nullus est qui inter eos diutius vixerit ipso Leui.

Quandiu Leui fuit in viuis, Israelitæ non sunt oppressi Ægyptiorum seruitute. Nam scriptum, Mortuusque est Ioseph & cuncti fratres eius, surrexitque rex nouus, qui non cognouit Ioseph: postquam verò fatis Leui concessit, cœperunt Ægyptij seruituti eos subiicere. Hinc manauit prouerbiū, vno fratrum mortuo dolent cuncti fratres, vno sociorum fatis functo, dolet vniuersa societas.

Filij autem Israel creuerunt & quasi germinantes multiplicati sunt ac roborati nimis impleuerunt terram. Surrexit interea rex nouus, & cætera. Numerantur anni ab obitu Leui ad exitum Israelis de Ægypto 116. proinde Seruitus Ægyptiaca nec plus nec minus 87. annis durauit, quatenus fuit annorum Mariæ sororis Mosis numerus. Vnde Maria appellata est ab amatore (quem tota ipsius ætate senserunt.)

Plagæ Ægypti duodecim fuere mensium. Næ scriptum, & dispersus est populus in omnem terram Ægypti ad colligendas paleas. Quando verò itum est ad paleas. In mense Iiar siue Aprili, ipsi verò exierunt ex Ægypto mense Nisan, qui est Martius.

Percussi sunt vicissim Ægyptij decem plagis per 12. menses. (Sic) plagæ Iob 12. fuerunt mensium. Nam in eius libro commemoratum est. Hæreditare factus sum menses vanitatis & noctes laboris constituerunt vel numerarunt mihi. Sicut noctes constitutæ fuere & numeratæ, ita & menses.

Iudicium Gog futuris temporibus duodecim quoque mensium erit. Eo enim pertinet istud Esaiæ, & æstiuabit super eos ales, cunctaq; bestia agri super eos hyemabit.

Iudicium impiorum in gehenna tot vigebit mensibus. Nam scriptum à mense in mensē & à Sabbato in Sabbatum, veniet omnis caro, vt adoret coram facie mea dicit Dominus. Et egredientur, & videbunt cadauera vitorum,

Exod. 16.

Genes. 15.

Genes. 50

Exod. 1.

Ibidem

Plagas Ægypt. vocat. qui bus Ægyptij Israelitarū calamitatem auxerunt. Exod. 5. Iob. 4.

Es. 18.

Es. 66.

qui præuicati sunt in me. Vermis eorum non motietur & ignis non extinguetur, & erunt vsque ad satietatem visionis omni carni. R. Iohannam Nuri filius à Paschate interpretatur ad octauam eius, quia additum est, & à Sabbato in Sabbatum.

Post duodecim menses præuicatorum Israël, qui violarunt legem & præcepta, animæ veterascet & corpus consumeretur, redigenturque in cineres. Et Gehenna eiiciet eos foras, ventus autem disperget subter plantas pedum iustorum. Nam pronuntiatum à Malachia, Et conculcabitis impios, cum fuerint cinis sub planta pedum vestrorum, in die qua ego facio, dicit Dominus exercituum. Qui autem se separarunt à communione fidei, exempli gratia, hæretici, apostatæ, proditores populi Dei, hypocritæ Epicurei & qui terrorem sui incusserunt in hac viuentium terra, item qui negarunt mortuorum resurrectionem, & prædicarunt non esse legem traditam diuinitus, atque riserunt sapientum dicta in sua præsentia Gehennam sera claudi cernent, intra eam luant vt pœnas in sæculorum sæcula. Scribitur enim, Egre dientur & videbunt cadauera virorum qui præuicati sunt in me. Præterea, quod grauius est, infernus veterascet. Hinc illud Psalmi, & forma eorum ad veterascendum in inferno ab habitaculo suo, hoc est propter habitaculū suum vetustate conficiet formam eorum, & forma eorum erit ad infernum vetustate conficiendum. Quidam huic rei causam attulit? Quia extenderunt manus suas in tabernaculum, sicut scriptum est, ab habitaculo suo. Nec vero per tabernaculum, siue habitaculum istud, quicquam aliud intelligendum præter ædem sanctuarij. Nam scripto proditum ædificando ædificauit demum tabernaculi tibi.

CAPVT IIII.

DILUUIUM durauit menses duodecim, vt liquet è discursu historiæ Noë. Nam cœpit anno sexcentesimo vitæ Noë. Vbi obseruandum homines ætatis illius non frui æterna vita sed nec esse iudicatos siue damnatos, quoniam scriptum, Non iudicabit spiritus meus in homine in sæculum.

R. Iosue tradit decimo septimo die mensis secundi Iiat siue Aprilis, qui sequitur Nisan siue Martiū, quo pro ductus est mūdus, quo & hyades siue oculus Tauri occidit cœpisse, Diluuiū. Ac Deum evertisse mundi ordinem, propterea quod homines opera sua ante se peruerterant.

R. Eliezer mauult decimo septimo die mensis secundi Marhesvan, siue Octob. qui secundus est à Tizri siue Septembri, quo creatum mundum asserit, quo & hyades siue oculus tauri oritur, vt quod tempus sit pluuiæ atque imbrum.

Sapientes sequuntur sententiam R. Eliezer quantum ad diluuium, at R. Iosue, quantum ad anni tempestates.

Facta autem est pluuiæ per quadraginta dies & quadraginta noctes vsque ad 27. mensis Cisleu, qui Decembri consonat. Et inualuerunt aquæ super terram 150. diebus, ad vsque primum mensis Siuan, id est, Maij. Tum aquæ consistebant & silentes conuiescebant, impijs intra eas supplicium debitum luentibus, prout quisque suis operibus commeruerat. Expletis centum quinquaginta diebus minui cœperunt aquæ, cumque sensim deficerent requieuit arca mense septimo vicesimo die mensis super mōtes Armeniæ.

Aquæ celsiores erant terra quindecim cubitis, & per sexaginta dies consumebantur, singulis quaternis diebus cubito, quotidie sesquipedalis. Et requieuit arca mense septimo, decimo septimo die mensis Siuan siue Maij. Quando verò numerare incipis à tempore quo cessarunt pluuiæ descendere, reperitur quieuisse ad decimum sextum diem. Erat autem eleuata à terra quatuor cubitis, mersa autē intra aquas vndecim.

Cumque transissent quadraginta dies, id est, post quadraginta dies, quibus cœperunt aquæ deficere, nempe decimo die mensis Taminnz, cuius Iulij *Aperiens Noe fenestram arca, quam fecerat, emisit coruum, &c. Expectatis autem septem diebus alius emisit columbam ex arca qua non inuenit, &c.* Distulit adhuc septem dies, & decimo emisit columbam qua non est reuersa ultra ad eum, sed abijt & consedit in montium cacuminibus.

Decimi mensis primo die apparuerunt montium cacumina. Iste verò decimus mensis erat Ab, siue Iulius, A primo tempore quo cœperunt pluuiæ descendere, à primo die Iulij vsque ad Septembris siue Tizri diem primum absorptæ sunt aquæ.

Et factum est sexcentesimo primo anno vitæ Noë, primo mense prima die mensis imminuta sunt aquæ super terram. Pars mensis habetur pro toto, hinc discimus, vbi dies vnus mensis effluxit mensem numerari pro integro, item vbi mensis vnus inuit annum illum censeret integrum & completum. Nam pars mensis pro integro & completo mense æstimatur, & anni pars pro toto anno.

Exsiccata sunt aquæ super terram. aquas quæ superne descenderant, desiccavit ventus. Quæ verò inferne eruperant & super terram ascenderant, in loco suo sub se absorptæ sunt. Adhuc autem terra erat humida & ad speciem turbidi & crassi limi redacta, Vnde dilata est satio, donec descenderent pluuiæ. Aquæ enim diluuij argumentum & speciem præbebant maledictionis. Nec verò cum maledictione stat benedictio.

Mensis autem secundi 27. die, nempe Marhesvan siue Octobris, aruit terra & ad siccitatem reducta est. Sic voluti sunt duodecim menses integri & dies præterea vndecim. Nempe, si ratione postulas, vt doceremur annum solarem

Nam annum oritur ab æquinoctio verno.

Perc unum contextum Genj. ca. 7. & 8.

Siuan septimus ab Octobri quo cepit diluuium.

Genj. 8.

Ibidem.

Genj. 8.

Nugamē-
tū Iudæo-
De mor-
tuorum
impiarum
fatu.

Mila. 4.

Es. 66.

Pf. 49. quæ
locum coa
Et inter-
pretatur.

Pf. 49.

3. Reg. 8

Inepta ob-
seruatio.

Genj. 6.

excedere lunarem diebus vndecim, Atqui, ait, R. Elcazar, nonne ab initio mūdi conditi annus solaris excedebat lunare diebus vndecim? Cum præsertim Sol & Luna creata sint plena (in plenilunio) decimo quinto die, è quo numero, si tollis quatuor, qui eorum procreationem antecesserant. (Nā quarto die tantum producta sunt) supererunt vndecim. Cui cum dixisset auditores, at post primum embolismum peruenit Luna ad Solem, ipse respondit, Luna ipsa progreditur & retrocedit, Rabban Simeon Gamalielis filius, qui vult (inquit) scire an annus Solis sit maior Lunæ anno diebus vndecim, notet punctum in solstitio æstiuo mense Iunio. Tum percipiet anno sequenti lunam non peruenturam ad illud idem punctum, antè vndecimum diem. Sic cursum solis lunarem diebus vndecim excedere deprehendas.

CAPVT V.

I O R I s septem diebus collocutus est Deus cū Mose in Rubo, vt ex his verbis colligi potest Dixitque Moses ad Dominum, obsecro Domine, non sum eloquens & ab heri & nudius tertius, & ex quo locutus es ad seruum tuū. Nā nudius tertius tres dies exhibet, tres autē iunctiones, Et, Et, Et, tres alios, qui iuncti diei, quo cum Mose loquebatur, septem efficiunt. Erat autem agni paschalis hora. Nam eum præparabant ad 15. Nisan siue Martij. Quo tempore anno proximè sequenti egressi sunt Israelitæ de Ægypto.

Sic etiam 15. die Nisan conuenit Abrahamum Deus inter sectas victimas. Decimo quinto Nisan venerunt Angeh ad Patrem nostrum Abraham ad nunciandum Isaaci conceptum, & eodem temporis puncto anno sequenti natus est Isaac Pater noster. Nam scriptum reuertens veniam ad te tempore isto. Decimo quinto item die Nisan exierunt Israelitæ de Ægypto. Nam scriptum: Expletis triginta & quadringentis annis, quibus manserunt in Ægypto, eodem die egressus est vnnis exercitus Domini de terra Ægypti. Istorum autem omnium vnus idemq; terminus. Decimo quarto die immolarunt Israelitæ agnos suos paschales in Ægypto, qui dies erat quintus (i. Iouis) Hac ipsa nocte percussi sunt primogeniti. A crastino Paschatis, vesperè Sabbati profecti sunt de Ramesse. Nam scriptum, profectique sunt filij Israel de Ramesse in Succhot. itè, & profecti sunt de Ramesse mense primo, decimo quinto die mensis & paulò post, videntibus cunctis Ægyptiis & sepe-lientibus primogenitos, quos percusserat Dominus Et, de Ramesse in Succhot, de Succhot autem in Ethan, ante libertatem. Sic tres dies consumpti sunt.

Quarto die, & nunciatum est regi Ægyptio-

rum quod fugisset populus. Quinto & sexto, persecuti sunt Ægyptij filios Israel, &c. vbi illuxit septimus descenderunt ad mare.

Nam scriptū & erat nubes tenebrosa & illuminans noctem, sub auroram ascenderunt Israelitæ de mari, Ægyptij autem submersi sunt. Illaque hora cecinerunt Israelitæ canticum, quoniam dictum est, Tunc cecinit Moses & filij Israel carmē Domino & dixerunt, Cantemus Domino, Glorioso enim magnificatus est, &c. Iste autē dies septimus erat quintus hebdomadæ, itémque festus, nempe extremus celebritatis paschalis.

De mari rubro profecti sunt in Mara, iuxta illud, Et venerunt in Mara, nec poterant bibere aquas eius loci, quoniam amaræ erant. de quo loco paulò post proditum est, Ibiq; constituit præcepta & iudicia. Ibi enim traditus est. Decalogus, cuius septem præcepta fuerant iam imperata filijs Noe. Si quidem legitur. *Præcepitque dominus Deus homini dicens de omni arbore Paradisi comedendo comedes. Vox enim Præcepit respicit iudicia, vt quidem è Genesi declaratur. Scio enim, quod præcepturus sis filijs suis, & domui suæ post se, vt custodiant viam Domini, & faciant iudiciū & iustitiam, vt adducat Dominus propter Abraham omnia, qua locutus est ad eum. Dominus respicit benedictionem nominis Domini, itaque in Leuitico dicitur. Qui inaledicet nomini Domini morte moriatur.*

Deus idololatriam spectat. Nam scriptū, Non erunt tibi dij alieni coram me, vt vtrouique eadem vox Elohim occurrat. vox Homini sanguis effusionem siue cædem insinuat. Nam commemoratum alibi, Qui fuderit sanguinem hominis per hominem, sanguis eius fundetur. *Dicens, ad impuros concubitus pertinet. Nam retentia scriptis est consignatum. Si dimiserit vir vxorem suam & ab eo discesserit, factaque fuerit alterius, an reuertetur ad eam? Nonne contaminando contaminabitur terra illa? Tu autem scortata es cum amatoribus multis, dicit Dominus. De omni arbore Paradisi ad rapinā. Sic enim scriptum, de omni super quo falso iurauerit, reddet solidum & quintam insuper partem. Quin etiam sic commentatur R. Haiá. Quod seruat in horto prohibitum est rapinæ nomine. Quod verò non seruat in horto, permissum est rapinæ nomine. Comedendo comedes. ad membrum animalis viuientis refertur. Siquidem scriptum reperitur, verum carnem in anima sua (&) sanguine suo non comedetis. His verò præceptis (naturæ) septem addiderunt Israelitæ super se tria alia isto tempore, Sabbatum, iudicia, & parentum honorationem.*

A Mará profecti sunt in Elim. Nā sic legitur, profecti de Mara ad Elim venerunt, vbi erant 12. fontes aquarum. Ex quo colligimus Israelitas duntaxat mentions collocasse iuxta aquas. De Elim porro castra metati sunt in Alus: vt ibidè

Ibidem.

Exod. 15.

Exod. 15.

Genes. 2.

Gen. 18.

Leuit. 24.

Coniectura frigida adelicida septem præcepta legis naturæ. Genes. 9.

Jerem. 3.

Leuit. 6.

Genes. 9.

Num. 33.

Alus.

Exod. 4.

Genes. 15.

Genes. 18.

Exod. 12.

Nisan siue Martij.

Nota die Iouis Patris in Ægypto immolasse agnum vt & Christus. Ibidem.

Num. 33.

Exod. 14.

Mensem septimum Aprilem vocat, qui est septimus à Septembri.

Exod. 16.

Raphidim.

Exod. 16.

17

Desertu Sinai.

Exod. 24. Moses mensem Ma-ium in monte agit.

Iunius. Exod. 39.

Deut. 9.

Ibidem.

Deut. 10.

Iulius.

Augustus transigit in monte.

declaratur, profectique de Elim venerunt Israelitæ in desertum Sin, id est, Alus, decimo quinto die mensis septimi ab exitu Israelitarum de Ægypto, qui primus dies fuit hebdomadæ. Vnde docemur principium mensis Iar, id est, Aprilis incurrisse in primum hebdomadis diem. Præterea Israelitas victitasse panibus subcingeritiis, quos exportauerant de Ægypto, totis triginta diebus, isto autem die panes illos descicisse, & ad vesperam coturnices esitasse, mane vero collegisse manna.

Cæterum in Alus acceperunt sabbatum, ibique primam sabbati celebritatem agitarunt. Eo enim pertinet istud Exodi, Et sabbatizauit populus die septimo. Sequenti die, qui primus erat hebdomadæ & vicesimus tertius Iar siue Aprilis, descendentes de Alus acceperunt ad Raphidim, vbi putei miraculum sunt consecuti, pugnarunt contra Amalechitas, celebrarunt secundum sabbatum.

Hinc à Raphidim progressi sunt ad desertum Sinai, in quo reperierunt nubes diuinæ maiestatis. Omnibus quinque diebus Moses ascendebat ad montis verticem, & descendebat ut populo Dei oracula declararet, & responsa populi Domino renuntiaret. Sexto die mensis tertij traditus est Decalogus. Erat autem Sabbatum.

CAPVT VI.

Post datum Decalogum die septimo Moses in montem conscendit. Nam scriptum, Et habitauit gloria Domini super montem Sinai, cumque textit nubes senis diebus ad purificandum Mosem. Die autem septimo dominus clamauit ad Mosem de nubis medio, sicque Moses ingressus medium nubis ad montem ascendit, illicque hæsit quadraginta diebus, & quadraginta noctibus. Decimo septimo mensis Tammuz, qui fere cadit in Iunium, descendit fregitque tabulas & crastino conuocatam plebem arguit sceleris, Vos peccastis, &c.

Iterum ascendit decimo octauo eiusdem mensis Iunij & misericordiam Dei pro Israele implorauit. Nam legitur, Et procidi ante dominum 40. diebus & 40. noctibus, quibus eum suppliciter deprecabar. &c. Qua hora placatus est dominus Israelitis, iussitque Mosem alteras tabulas sculperet, & denuò ascendere, Hinc illud, tempore illo dixit Dominus ad me, sculpe tibi secundas tabulas lapideas prioribus similes. Et summo mane iuit Moses &c. Ascendit autem vigesimo nono mensis Ab, qui est Iulius, & iteratam renouatamque legem secundo est consecutus. Quod ille sic testatum reliquit, Ego steti in monte iuxta dies primos diebus 40. & noctibus totidem exaudiuitque me dominus etiã hac vice, & te perdere noluit, Cum autem posuit, iuxta dies primos significauit diebus primis & postremis Deum fuisse placatum, interim diis vero iratum.

Decimo die Tizri siue Septembris, qui quidem dies erat expiationum, de monte descendit, reatitudinis eorum causa, ob quam in gratiam à Domino erant recepti, iuxta illud, & ut auferas iniquitates nostras, atque peccata, nosque possideas. Ex quo constitutus est dies solennis & memorabilis sequentibus generationibus. Nam scribitur, & erit istud vobis in statutum sempiternum. Cumque descendisset Moses, venerunt etiam ad eum omnes filij Israel, quibus præcepit cuncta quæ audierat. Quamquam verò sunt ista, quæ illis imperauit Moses, nepe ut facerent tabernaculum. Atque ita cœperunt incumbere in opus tabernaculi & singuli obrulerunt mente promptissima atque deuota, &c. Quæ postquam Moses cuncta vidit completa, quemadmodum mandauerat dominus, benedixit eis. Benedictio autem hæc erat: Maneat, obsecro, diuina maiestas in manuum vestrarum opere, populo respondente, Et sit suauitas Domini Dei nostri super nos, &c.

R. Meir putat Mosem non hac fuisse vsum benedictione, sed ista Dominus Deus patrum vestrorum adiiciat, sicut estis, mille vicibus & benedicat vobis sicut locutus est. Præterea super vos, Beati Israelitæ estis qui ministerium tabernaculi meruistis. Quemadmodum autem illud meruistis, sic meritis vestris efficit, ut vobis ædes electa tribuatur & habitet diuina maiestas in vestri medio. Nam scriptum, Et faciét mihi sanctuarium & habitabo in medio eorum, iuxta omnem similitudinem tabernaculi, quod ostendam tibi.

CAPVT VII.

LOCVTVS QVE est Dominus ad Mosem dicens. Mense primo, prima die mensis eriges tabernaculum conuétus & pones in eo arcam, dimittesque ante illam velum, & illata mensa pones super eam &c. Cœperunt septem consecrationum dies 23. die mensis Adar. i. Februarij, primoque die Nisan siue Martij expleti sunt. Cunctis septem diebus consecrationum erigebat Moses tabernaculum mane quolibet, & ad illud offerebat oblationes, posteaque disungebat atque dissoluebat. At die octauo erigebat quidem sed non disungebat. R. Iosue filius R. Jehudæ in alia est sententia. Nam inquit, etiam die octauo erigebat & deponebat. Comedebat autem Aaron & filij eius carnes Arietum & panes qui in canistro erant positi.

Septem diebus nocte & die, manebitis in tabernaculi ostio vsque ad diem quo complebitur tempus consecrationis vestræ, feceruntque Aaron & filij eius cuncta quæ locutus est dominus per manum Mosi. Facto autem octauo die vocauit Moses Aaró, &c. post septem consecrationum dies, qui primus erat hebdomadæ & principium mēsis Nisan siue Martij. Illo verò die Aaron & filij eius abluerunt manus pedesque à concha & suis officiis atque ministeriis

Septēber.

Exod. 34.

Ibidem.

35

Exod. 39. Psalm.

Deut. 1.

Exod. 25.

Exod. 41.

a sic à mense Septembri in tabernaculi structura coluntur sunt quatuor menses integri.

Exod. 29.

Leuit. 8.

Leuit. 8.

Secundus annus ab exitu hic incipit.

Ita totus liber Exodi ad annum primum pertinet.

Martius secundus anni.

iuxta ordinem constitutum functi sunt.

Num. 7.

Quin & ipso die cœpere principes offerre. Sic enim scripto traditum est. Primo die obtulit oblationem suam Naasson filius Aminadab de tribu Iuda, fueruntque in ea acetabulum argenteum pondo centum triginta siclorum, &c.

Diei do-
minici
prærogati-
na. Ne igi-
tur mire-
mini, ô Iu-
dei s; ei
sabbatum
vestrū ces-
serit.

Primus dies orbis cōditi primus fuit dies oblationis principū. Primus, quo insedit diuina maiestas Israëlítico populo, iuxta illud & habitabo in medio filiorum Israel. Primus quo prohibita est Idolorum ara. Primus, quo institutum, sacerdotium, primus, quo benedictus populus, primus solennium sacrorum, primus mensium, primus immolarum hostiarum ad Septentrionē. Primus quo sacra manducata sunt: primus, quo ignis cœlitus descendit, scribente Mose & ecce egressus ignis à Domino deuorauit holocaustum & adipēs, qui erant super altare.

Leuit. 9.

Illo ipso die Israëlita iuge sacrificium, sacrificia uotiuā & spontanea, sacrificia pro peccatis, pro delictis, primitias & decimas obtulerunt. Ac de isto die Salomon scriptum reliquit, Excitare Aquilo, veni Auster, perfla hortum meum, fluant aromata eius. Nam excitatio Aquilonis est holocaustū, quod in parte Aquilonari immolabatur, Aduentus Austri pacifica, quæ in parte Australi mactabantur. Perflatio horti tabernaculum conuentus, fluxus Aromatum incensam adoramentorum. Quæ autem apud Salomonem sequuntur, sic debent intelligi. *Veniat dilectus meus in hortum suum, diuina maiestas & præsentia, Et comedat fructum deliciarum eius, oblationem. Veni in hortum meum soror mea sponsa. die octauo. Messui Myrrham meam cum aromate meo, incensum & thus oblationum. Comodi fauum meum cum melle meo. membra holocaustorum & adipēs sacrorum solennium. Bibi vinum meum cum lacte meo, libamina & adipēs communium sacrorum. Comedite facy, ô Mose & Aaron. Bibite & inebriamini dilecti, ô Synagoga Israël.*

cantic. 4.
v. 5.

Moses a
ron Naas-
son.

Ipso illo die Elizabeth filia Aminadab affecta fuit in Israel quatuor insignibus gaudiis, & vno luctu. Nam Leuit eius erat Rex, maritus pontifex sacerdotum maximus, frater princeps, filij Cardinales secundum pontificatus gradum obtinentes. At duos filios suos igne cœlesti concremātos luxit. Quidam addunt nepotem ipsius vinctum etiam fuisse ad bellum, nempe Phineem.

Num. 19.

Secundo die mensis Nisan siue Martij cremauit Eleazar Sacerdos vaccam pro peccato & aspersi sunt cuncti Israëlita cocco, hyssopo & cedro. Decimo quarto die immolarunt agnos suos paschales. Erat autem Sabbati dies.

CAPVT VIII.

Num. 1.

LOCVS QVE est Dominus ad Mosē in deserto Sinai in tabernaculo conuentus prima die mensis secundi, anno altero egressio nis eorum ex Ægypto, dicens,

Tollite summam vniuersæ congregationis filiorum Israel per cognationes & domos suas & nomina singulorum, quicquid sexus est masculini à vigesimo anno & supra omnium virorum fortium Israël & numerabitis eos per Turmas suas, tu & Aaron, eruntque vobiscum. Et postea Numera primogenitos sexus masculini de filiis Israël ab vno mense & supra, Et mox, Tolle summam filiorum Caath de medio Leuitarum per domos & familias suas à tricesimo anno & supra vsque ad quinquagesimum annum. Et iterum, Tolle summam etiam filiorum Gerson. Rursum, Tolle summam filiorum Merari, denique, iuxta os domini numerati sunt per manum Mosi principes tribuum ac domorum in cognationibus suis.

3

4

Aprilis
anni se-
cundi,
Num. 9.

Decimo quarto mensis Iar immolarunt immundi pascha secundum. Quo pertinet, factumque est vt viri qui erant immundi anima, qui non poterant facere pascha in die illo, accedentes ad Mosē & Aaron dicerent illis, Immundi sumus super anima hominis. Quare fraudamur, vt non valeamus oblationē offerre domino in tempore suo inter filios Israel. Quibus respondit Mosēs, stete vt consulam, quid præcipiat dominus de vobis, locutusque est dominus ad Mosē, dicēs: loquere filiis Israël, Homo qui fuerit immūds super anima, faciat pascha mense secūdo quarta decima die mensis ad vespērā.

Num. 10

Num. 33.

c apud. 11.

Anno secundo mense secundo, vigesima die mensis eleuata est nubes de tabernaculo fœderis. Sic inueniūtur morati in deserto Sinai duodecim mensibus, demptis duntaxat diebus decem. Testante autem scriptura, scripsit Mosēs exitus eorum per ipsorum perfectiones, quas domini iussione mutabant.

12.

13

Maius.

Profecti autē sunt à deserto Sinai & venerunt ad sepulchra concupiscentiæ, vbi hēserunt diebus triginta, vt ex sequenti loco apparet, Comeditis non vno die, nec duobus vel quinque, sed vsque ad mensem dierum.

Iulius.

De sepulchris concupiscentiæ profecti sunt ad Haferoth, manseruntque ibi septem diebus, vt hinc probari potest, Exclusa est itaque Maria extra castra septem diebus. De Haferoth profectus est populus in desertum Pharan vigesimo quinto die mensis Siuan. vigesimo autem nono eiusdem mensis Mosēs exploratores misit, vt colligi potest ex eo, quod scribitur, Erat autem tempus, quando iam præcoquæ vix edi possunt Redierunt verò ab exploratione terræ expletis 40. diebus id est, nono die mensis Ab. Ex quo traditum à maioribus nostris reperitur, Nono mensis Ab decretum est, ne patres nostri ingrederentur terram.

cap. 16.

Deut. 3.

Post exploratorum reditum accidit Choræ Seditio, eiusque, hiatu terræ, consumptio. Nam scribitur, sanè non induxisti nos in terram affluentem lacte & melle, nec dedisti nobis possessiones agrorum & vinearum. Et exarsit ira Domini in Israel. Porro in Deuteronomio

legimus, Tempus autem, quo ambulauimus de Cades-Barneá vsque ad transitum torrentis Zared triginta & octo annorum fuit, donec consumeretur omnis congregatio hominum bellatorum de castris, sicut iurauerat Dominus.

Num. 14. Decimo nono anno iterum insanierunt, & manserunt nouemdecim annis in Cades-Barneá. Hinc illud, Sedebitis ergo in Cades-Barneá, iuxta dies, quibus antea federatis. Cum ergo prius illic mansissent 19. annis, & postea aliis nouemdecim manserint, ab exitu planè fluxerunt 38. Omnes autem mansiones inueniuntur quadraginta duæ numero.

CAPVT IX.

VENERUNTQUE filij Israël & omnis multitudo in desertum Sin mense primo, & mansit populus in Cedes. Mortuáque est ibi Matia & sepulta in eodé loco. Cum iue indigeret aqua populus, conueniunt aduersus Mosem & Aaronem, quia defecerat puteus. Quadragesimus uoluebatur annus & principium mensis, Nisan. Quo temporis puncto, misit Moses nuntios de Cades ad regem Edom, &c. Ibi confederunt Israëlita lucrum facientes tribus mensibus.

Ascendit autem Aaron pontifex in monte Hor, ibique moritur, natus annos centum viginti tres. Eo mortuo disparuerunt nubes gloriæ, & Chananei accurrerunt ad pugnandum contra Israel Hinc illud, & audiuit Chananeus rex Arad, uenisse Israël & pugnavit contra eum & victor existens duxit in eo prædam. Quidnam, obsecro, audiuit? Certe mortuum fuisse Aaronem & obiisse præcipuum Israelitarum ducem, itémque desisse columnam nubis, quæ pro illis pugnabat. Irruit igitur, bellum cum eis commisit, uertit fugauitque. aded ut retrocederent per septem mansiones, & castra ponerent in Mosera. Sic enim scriptum: Filij autem Israel mouerunt castra ex Beeroth filiorum Iachan in Mosera, ubi Aaron mortuus & sepultus est. Vbi tamen quæritur o est quo pacto mortuus dicitur in Mosera, cum in numeris obiisse tradatur in monte Hor. Nempe è monte Hor in quo vita excesserat Aaron, retro cesserant septem mansiones, donec castra collocarent in Mosera. Inde autem uenerunt in Gadgad, de quo loco profecti castra metati sunt in Iabata terra aquarum atque torrentium. Et inde in Beer. nempe ad puteum, de quo locutus est Dominus ad Mosem, congrega populum & dabo ei aquam: illis enim puteus illo loco denuo apparuit. Post modum profecti filij Israël castra metati sunt in Oboth & de Oboth uenerunt in Ieabarim, quæ est in finibus Moabitarum. Egressi que illinc castra fixerunt in torrente Zared. Denique castra collocarunt à latere Amon qui est terminus Moab, diuidens Moabitas, &

Ammonitas. Ibi que dimicarunt cum Seon & percusserunt acie gladij. Verteruntque se & ascenderunt per uiam Basan, & occurrit eis Rex Og cum omni populo suo. Dixitque Dominus ad Mosem, Ne timeas eum, quoniam in manu tua tradidi illum, & omnem populum & terram eius, facièsque ei, sicut fecisti Seon regi. Vnde & percusserunt eum cum filiis suis, profectique castra metati sunt in campestribus Moab, ubi trans Iordanem Iericho sita est. Post Plagam illam locutus est Moses & Eleazar ad eos in campestribus Moab super Iordanem contra Iericho, cumque eos numerasset, dixit Dominus. Istis diuidetur terra iuxta numerum uocabulorum in possessiones suas. Tumque stantes in campestribus Moab filius reduxerunt ad patres & loco patrum hæreditatem assignarunt filiis.

Sara filia Afer ex iis extitit, qui ascenderunt in Ægyptum & de ea exierunt. Ascendisse in Ægyptum ex hoc Scripturæ loco liquet, Sara quoque soror eorum. Exiisse autem & in terram promissionis esse ingressam ex isto, Nomen autem filia Afer Sara.

Iocabed similiter uenit in Ægyptum, & ex ea rediit. Venisse docet iste locus, nomen uxoris Amram Iocabed filia Leui, quæ nata est ei in Ægypto. Hæc genuit Amram viro suo filios Aaron & Moysem & Mariam sororem eorum. Iair & Machir filij Menassis nati sunt uino Iacob uo patre nostro. Mortui autem sunt post Mosi obitum. Nobe inter eos fuit qui nati sunt in Ægypto: ceterum post Mosi magistri nostri mortem interiit, sepulcrusque est in Iordanis latere, nec uero relictus est eorum quisquam nisi Caleb filius Iephuné & Iosue filius Nun.

CAPVT X.

VADRAGESIMO anno, udecimo mense, primo die mensis locutus est Moses ad filios Israel, omnia quæ præceperat illi dominus, ut diceret eis, postquam percussit Seon Regem Amorrhæorum, qui habitauit in Hesebon & Ob Regem Basan, qui mansit in Aferoth & in Edrai trans Iordanem in terra Moab. Capítque Moses explanare legem & dicere quæ Deuteronomio comprehenduntur. A primo die Sebat vsque ad sextum mensis sequentis Adar siue Februarij: per sex & triginta dies explanauit Moses doctor noster legem uniuersam. Sexto autem die Februarij ait dominus ad Mosem, Ecce instant dies mortis tuæ. Septimo autem die, Abiit itaque Moses & locutus est omnia uerba hæc ad uniuersum Israël & dixit ad eos. Centum viginti annorum sum hodie. Vbi particula *Hodie* declarat Mosem septimo die Adar fuisse natum, & eodem esse mortuum. Quod etiam innotescit è libri fine & initio Iosue, mortuusque est ibi Moses seruus Domini in terra Moab iuxta oraculum Domini, & sepeliuit eum in ualle terræ Mob contra Phogor, &

Num. 21.

Num. 22.

25

a Trans. comparatione loci in quo erant.

Num. 26.

Prodigiij similia.

Genes. 46.

Num. 26.

Num. 26 sed locus ille nihil concludit.

Num. 32.

Num. 36.

Deut.

Ianuarij anni quadragesimi.

Deut. 31.

Ibid. sed initio capit.

Deut. 34.

non cognouit homo sepulchrum eius Moses autem centum viginti annorum erat, quādo mortuus est. Non caligauit oculus eius, nec humor eius emotus est. Et factum est post mortē Moſis ſerui Domini, vt loqueretur Dominus ad Iosue filium Nun miniſtrum Moſis & diceret ei, Moſes ſeruus meus mortuus eſt. Nunc igitur ſurge & tranſi Iordanem iſtum. Præcepit itaque Iosue principibus populi, dicens, Tranſite per mediū caſtrorum & imperate populo ac dicite: Præparate vobis cibaria, quoniam poſt diem tertium tranſibitis Iordanem & intrabitis ad poſſidendam terram quam dominus Deus noſter daturus eſt vobis.

Populus autem aſcendit de Iordane decimo die menſis primi & caſtra metati ſunt in Galgalis contra Orientem plagam vrbis Iericho, Omnia iſta reſcripſit & ex illis ſurſum verſus ſubducito triginta tres dies. Sic diſces ſeptimo die menſis Adar Moſem fuiſſe mortuum.

Tres præſtantes paſtores & nutritij aſtiterunt Iſraëlitis, nempe Moſes, Aaron & Maria. Tria inſignia dona illorum interuentu conceſſa ſunt, Puteus, columna nubis, & Manna. Manna quidem Moſis, colūna nubis Aaronis, Puteus Mariæ meritis. (Vnde) mortua Maria ſublatus eſt puteus. recuperatus tamē poſtea meritis Aaronis & Moſis. Mortuo Aaronē diſparuit nubis colūna, etſi poſtea ſit illis Moſis merito reddita. Mortuo Moſe perierunt tria hæc, nec recuperata. Nam ſcriptum, & Excidi tres paſtores menſe vno. Etſi enim menſe vno eodēque tres hi minimē ex hac vita migrauerint, ſed eodem potius anno (Maria quippe fatiſ conceſſit decimo die Niſan, Aaron primo Ab, Moſes ſeptimo Adar) tamen quoniam, quo die mortem ſubiit Moſes, tria iſta ita interciderunt, vt non amplius apparuerint, tres paſtores vno dicuntur menſe exciſi.

Qui interea collegerant Manna ſeptimo die Adar, eo vſi ſunt vſque ad decimum ſextum Niſan. legitur enim. Deſecitque Manna poſtquam comederunt de frugibus terræ: nec fuit vltra filiis Iſrael Manna, ſed comederunt de frugibus præſentis anni terræ Chanaan. Atque hinc exponi poteſt quod commemoratum fuerat in Exodo, filij autem Iſmael comederunt Man quadraginta annis donec venirēt in terram habitabilem, id eſt, vſque ad diem mortis Moſis. illo enim die deſijt Manna de cælo decidere. Hoc autem cibo paſti ſunt, quo vſque tangerent fines terræ Chanaan, id eſt, vſque ad illum diem quo in ipſorum manibus conſumptum eſt Manna. Quæ quadraginta annorum ſumma eſt, Deſiderantur quidem dies triginta, at illi triginta, quibus vſi ſunt tortis, quas ſecum de Aegypto exportauerant, quæ & victum eis abundē ſuppeditarunt Mannæ inſtar, iſtum ſupplent numerum atque perficiunt.

Partis prima Finit.

CAPVT XI.

OPVLVS autē aſcendit de Iordane decimo menſis huius & tulerunt ſibi duodecim lapides de exteriori Iordanis ripa, & poſuerunt eos, vbi ſteterant pedes ſacerdotum. Prætereā tulerunt alios 12. lapides de medio Iordanis alueo & poſuerunt eos in Galgal contra Orientem vrbis Iericho.

Postquam aſcenderunt de Iordane venerunt ad montem Garizim & ad montem Ebal, qui erat in agro Samariæ à parte Sichem, iuxta Alone More. Sic enim ſcriptum eſt. An non iſti ſunt in latere Iordanis, poſt viam, quæ vergit ad Solis occubitum, in terra Chananei, qui habitat in campeſtribus contra Galgalam. Illic Iſraëlitæ proclamauerunt benedictiones & maledictiones, eaſque diſpoſuerunt iuxta ordinem, quem mandauerat illis Moſes dicens, Tollite de medio Iordanis alueo, vbi ſteterunt pedes ſacerdotum duodecim duriffimos lapides, quos ponetis in loco caſtrorum, vbi fixeritis hac nocte tentoria. Porro duodecim illos lapides, de Iordane ſublatoſ erexit Iosue in Galgal. Vbi autem eos compegiffent calce, ſupernè inſcripſerunt legem ſeptem linguis. Sic enim memoratur in Deuteronomio. Et ſcribes ſuper lapides omnia verba legis huius planè & lucidè. Prætereā obtulerunt ſacrificia pacifica ibique epulati ſunt. Hinc illud eodem loco, Et offeres ſuper eo holocauſta domino Deo tuo, & immolabis hoſtias pacificas comedēſque ibi & epulaberis coram domino Deo tuo.

Hac illa hōta Iſraëlitæ cœperunt obligari & aſtringi ad præcepta de polenta & de præputio, & de Neomenia. Illo tempore dixit Dominus ad Iosue decimo die Niſan, fecitque Iosue quod iuſſerat dominus & circūcidit filios Iſrael in colle præputiorum.

DECIMO quarto Niſan immolarunt Iſraëlitæ agnos ſuos Paſchales, iuxta illud manſeruntque filij Iſrael in Galgal, & fecerunt Phaſe quarta decima die menſis ad veſperum in campeſtribus Iericho.

Decimo ſexto Niſan obtulerunt filij Iſraël manipulum. Nam ſequitur, & comederunt de frugibus terræ die altero.

Post Paſcha vigeſimo ſecundo Niſan mandatum acceperunt de circumeunda Iericho. die deinde ſeptimo diluculo conſurgentes circumierunt urbem, ſicut diſpoſitum fuerat ſepties. Quem diem fuiſſe ſabbati affirmat R. Iose.

Bella Ierichuntis & Hay & Gabaonis facta ſunt intra trimēſtre tertio die Tammuz. Dixitque Iosue coram vniuerſo Iſrael. Sol contra Gabaon ne mouearis, & luna contra vallem Hailon. ſteteruntque Sol & Luna, donec viciſceretur ſe gens de inimicis ſuis. Quem diem

Iof. 1.

Iof. 4.

Februar.

Nu. 22.

zab. 11.

Martius.

Iulius.

Februarius.

Iof. 5.

Iof. 5.

Exod. 16.

Iof. 4.

Deut. 11.

Iof. 4.

Deut. 27.

Ibid.

Primus
meſis
primi
anni
introitus
interram.
Iof. 5.

Ibid.

Martius.

Ibid.

Iofue 6.

Iupius.
Iof. 1.

tradit incurrisse in solstitium æstiuum R. Ioseph. Vnde colligimus principium mēsis Nisan siue Martij illo anno fuisse diem æquinoctij verni.

Caleb allocutus Iosue, **Quadragesima & quinque anni sunt** (inquit) ex quo misit me Moses ad explorandum terram. Nunc autem hodie octoginta quinque annorum sum. Vnde licet colligere septem annos Israelitas consumpsisse in subingenda terra Chanaan. (secundo enim anno ab exitu ista ad explorandum missio contigit.) Cæterum si quæras, vnde liqueat, quod septem aliis annis terram sortitò diuiserint, priusquam inciperent numerare decimas, & annos remissionum, & Iubileos, responderetur ex eo, quod octingentis quinquaginta conlederunt Israelitæ in sua terra, ab eo die, quo in illam ingressi sunt, donec ex ea sint eiectiones per integros & plenos Iubileos septendecim. Et quidem id declarat Ezechiel, vigesimo quinto anno (inquit) exilij nostri in exordio anni decima mensis, quarto decimo anno postquam percussa est ciuitas, facta est super me manus Domini. Quod ipsi dictum est initio Iubilei At, inquit, si septendecim Iubilei pleni perfectique extiterunt, quo pacto redundarunt anni quatuordecim. Nempe quatuordecim hi anni sunt, quos transegerunt Israelitæ in Galgal, septem quibus subegerunt terram & septem, quibus eandem diuiserunt. Postea enim congregata est omnis multitudo Israel in Silo atque tum cœptum est numerare decimas, remissionis annos Iubileos.

Eodem tempore vocauit Iosue Rubenitas & Gadditas & dimidiam tribum Manasse, allocutusque eos dimisit in sua tabernacula & benedixit eis. Illi autem ingressi terram suam, monumentum sui ædificarunt, altate admirabilis magnitudinis.

Iosue agitauit cum eis annum remissionis primū, secundum non potuit absoluere quia antè facta concessit. Aedes autem electa sita in Silo infernè ædificata erat structura lapidea, superne habebat pelles & cortinas. Stetit trecentis sexaginta nouem annis. Demum in solitudinem est redacta.

CAPVT XII.

Iosue rexit Israelem 28. annis. Post hæc mortuus est Iosue filius Nun seruus Domini ætatis centesimo & decimo, sepelieruntque eum in finibus possessionis suæ in Tamnath Sare, ad montem Ephraim. Eodem tempore mortuum Eleazar, filium Aaron sepelierunt in colle Phinees, filij ipsius, ad eundem montem Ephraim. Seruiuitque Israel domino cunctis diebus Iosue & seniorum, qui prodixerunt dies post Iosue & qui nouerant omnia opera Domini, quæ fecerat in Israel. Vbi notandum literæ veritatem dicere, qui prodixerunt dies non item annos.

Post Iosuem Othoniel filius Cenez tenuit

principatum annis 40. sed ab illis aufer octo annos, quibus seruiertunt regi Cusan Risharaim, cuius tempore exitit Michæ sculptrile. Nam scribitur. Et erexerunt sibi filij Dan sculptrile & Ionathan filium Gerson filij Moysis ac filios eius sacerdotes posuerunt in tribu Dan vsque ad diem captiuitatis suæ. Huius quoque diebus fuit concubina Gabæ, vt ex Iudicum historia apparet, statim surrexit (inquit) & venit contra Iebus, quæ altero nomine vocatur Ierusalē, qui dixit, Non ingrediar oppidum gentis alienæ, quæ non est de filiis Israel, sed transibo vsque ad Gabaa.

Othonieli successit Aioid filius Ghera 80. annos. Subducendi hinc sunt anni octodecim quibus seruiertunt Egloni Moabitarum regi. Huius extremis diebus viguit Sangar filius Agath. **Quin & Eglonis diebus** accidit historia libri Ruth, quæ nupserat filiis Elimelech. Quod sic demonstrari potest. Naasson filius Aminadab mortuus anno secundo ab exitu Israelitarū de Ægypto. Salmon eius filius fuit de ingrediētibus terram, mortuusque est post Iosue, vt & tota illa ætas. Elimelech autem Salomonis erat frater.

Post Aioid administrationē Reipub. susceperunt Debora & Barac filius Abinoam 40. annis vbi subduxeris duos annos quibus oppressi sunt Israelitæ à Iabin & Sisara. At anni septem, de quibus narratum est, feceruntque Israelitæ malum in oculis Domini & tradidit eos Dominus in manum Madian septem annis, pertinent ad Gedeonis tempora, qui dominatum tenuisse dicitur annis 40.

Regnauitque Abimelech super Israel tribus annis,

Post Abimelech surrexit dux in Israel Thola filius Phua patri Abimelech, & iudicauit Israel viginti & tribus annis.

Post quem Iair Galaadites viginti duobus annis, Extrahere annum vnum qui vtrique fuit communis.

Filij autem Israel peccatis veteribus iungentes noua fecerunt malum in conspectu Domini. Contra quos Dominus iratus, tradidit eos in manus Philistinim & filiorum Ammon per annos decem & octo, vsque ad secundum annum Iephte.

Secundo anno, Iephte Regi filiorum Ammon nunciauit, Quando Israel habitauit in Hesebō & viculis eius & in Aroer & vilis illius vel in cunctis ciuitatibus iuxta Iordanem per trecentos annos, quare tanto tempore nihil super hac repetitione tentasti. Principatum autem exercuit, sex annos.

Abesam de Bethlehem iudicauit septem annos, sed annus extrahendus est, vt potè ipsi & Iephte communis.

Rursumque filij Israel fecerunt malū in conspectu Domini qui tradidit eos in manus Philistinorum quadraginta annos. Viginti scilicet Iephte temporibus & alios viginti diebus Salonis.

Ios. 14.

Ez. 14.

Iosue 21.

Iosue 22.

a Nempe anno 2. sui principatus. 220 ritur autem anno 25. post, aut iuxta alios 28.

Iosue. Ios. 24.

Iud. 3.

In nostra tamē editione annos, leitur. Othoniel.

Ios. 28.

Iud. 19.

Aioid.

Ios. 24.

Debora & Barac.

Iud. 4.

Gedeon.

Iud. 9. Iud. 10.

Ibid.

Inter regnum. Ibid.

Iephte.

Iud. 11.

Abesam.

Iud. 13.

CAPVT XIII.

Heli.

Psal.

1. Reg. 6.

7

Samuel.
Iste pu-
er Saul
duos an-
nos dun-
taxat re-
gnasse,
quod fal-
sum.

a Nimis
abrupte à
7.c.1. Reg
ad 6. secu-
di irāsi,
fallitur in
eo quod
existimet
Samuele
et saule
13. tantū
annos
principa-
tū tenuis-
se, cum vi-
minimū
imperare-
runt 40.
an. Act.
13.
Saul.
1. Reg. 13.
1. Reg. 10.
11
13
18
16
Gabaon
civitas sa-
cerdotalis
post Nob
destruclis

HELI gubernavit Israel annis quadraginta. Quo autem die interiit, Dominus deseruit tabernaculum Silo & repulit tentorium Ioseph, & dedit in captiuitatē fortitudinē suā. Fuitque arca Domini in agro Philistinorum septem mensibus, & post hæc vocauerunt Philistim sacerdotes & diuinos, dicentes, quid faciemus de arca Dei. Cūmq; eā remississent venerunt viri Cariath Iearim & reduxerunt illam & intulerunt in domum Aminadab in Gabaa. Et factum est, ex quo die mansit arca Domini in Cariath Iearim multiplicati sunt dies. Erat quippe iam annus vigesimus, Quod si abstuleris septem illos annos quibus Dauid regnauit in Hebron super Iuda, supererunt tredecim, è quibus Samuel vndecim imperauit solus & reliquos duos cum Saule.

Initio autem istorum viginti annorum intulerunt tabernaculum fœderis siue conuentus in Nob. Et quamuis arca Domini esset in Cariath Iearim, offerebant tamen in Nob cunctis annis, tredecim primis & septem postremis in Gabaa.

^a Expletis viginti annis extulit arcam Domini Dauid de Cariath Iearim in domum Obed Edom Gethei. Mansit autem arca Domini in domo Obed Edom Gethei tribus mensibus & ei benedixit dominus & vniuersæ domui eius. Vnde colligendum Obed Edom non nisi fuisse benedictum propter Dei arcam.

Filius vnius anni erat Saul cum regnare cepisset. Duobus autem annis regnauit super Israel. Nempe quando Samuel dixit Sauli post illum in regem consecratum, *Ei descendes ante me in Galgala, Ego quippe ascenda ad te vt offeras oblationem et immoles victimas pacificas*, annus cœpit primus. Quando autem Saul, percussit Naas regem Ammonitarum atque ab Israele vnctus fuit, secundus. Quando autem descendit in Galgal, neque promissum seruauit audiens ex Samuele, *stulte egisti nec custodisti mandata Domini Dei tui, quæ præcepi tibi. Quod si non fecisses iam nunc præparasset Dominus regnum tuum super Israel in sempiternum. Sed nequaquam regnum tuum ultra consurget. Quasiuit enim Dominus sibi virum iuxta cor suum*, tum certè vnctus est Dauid, dicente Domino ad Samuelem (sic enim memorat scriptura *Vsquequo tu luges Saul, Cum ego proiecerim eum ne regnet super Israel.* Et paulò post, *Tulit ergo Samuel cornu olei et unxit Dauidem in medio fratrum eius.* Porro Dauid tum attigerat vice simū nonum ætatis annum. Non rectis autem oculis Saul eum aspiciebat à die illa & deinceps. Spiritus autem Domini recessit à Saul & exagitabat eum Spiritus nequam à Domino. Et directus est Spiritus Domini à die illa in Dauid & deinceps. Illo tempore destructa est Nob, & imigrauit sibi in Gabaa.

Vniuersi dies Samuelis videntis concluduntur annis quinquaginta duobus, maxime quoniam scriptum, Heli sacerdote sedente super sellam ante postes domus Domini, cum esset Anna amaro animo, orauit ad Dominum flens largiter & votum vouit &c. Illo enim temporis articulo in futurum iudicem destinatus est. Postea enim legitur. Ipseque iudicauit quadraginta annis. Ita supersunt anni tredecim, à quibus tollendus est annus concepti Samuelis. Vndecim autè quibus Samuel iudicis munere functus est & primus annus Saulis his quadraginta adiuncti, quinquaginta duos perficiunt.

Samuel moritur ante Saulis obitum quatuor mensibus. Scribitur enim, fuit autem numerus dierum, quibus habitauit Dauid in regione Philistinorum, quatuor mensium. Post quos consuluit Dauid dominum dicens. Num ascendam in vna de ciuitatibus Iuda. Et ait dominus ad eum, ascende in Hebron. Natus erat Isbo-seth 40. annos, cum regnare cœpisset super Israel, duobus annis regnauit in Ierusalem. Sola autem domus Iuda sequebatur Dauid, fuitque numerus dierum, quos commoratus est Dauid imperans in Hebron super domum Iuda, septem annorum & sex mensium. Sic constat^b regnum Israel quinque vacasse annis. Venerunt autem vniuersæ tribus Israel ad Dauid in Hebron. Venerunt quoque & seniores, vnixeruntque Dauid in Regem super Israel, quæ postrema fuit vnctio.

Filius triginta annorum erat Dauid cum regnare cœpisset & quadraginta annis regnauit.

CAPVT XIV.

DAVID & seniores Israel & tribuni congregati sunt vt adducerent arcam Dei in mediū tabernaculi quod tetenderat ei Dauid (in monte Sion.) Cumque compleisset Dauid offerens holocausta & pacifica benedixit populo in nomine domini exercituum. Et partitus est vniuersæ multitudini Israel, tam viris quā mulieribus singulis collyridam panis vnā & assaturam bubulæ carnis vnā & simillā fruxam oleo, & dimisit ad sua populum Constituitque corā arca domini de Leuitis, qui ministrarent & recordarentur operum eius & glorificarent dominum Deum Israel, Asaph principem & secundum eius Zachariā. In die illo fecit Dauid principem ad consistendum domino Asaph & fratres eius. Mane dicebant, Consistimini domino & inuocate nomen eius, noras facite in populis actiones eius, & reliquum Psalmi, vsq; hunc versum, Nolite tangere Christos meos, & in Prophetis meis nolite malignari.

Inter duas vespèras cantabant sequentem psalmum, Cantate domino omnis terra, annunciate de die in diem salutare eius, ad finem vsque, Et dicat omnis populus amen, & hymnum

1. Reg. 12
Tempora
ista nimis
sunt con-
tracta. Nā
pendent à
falso prin-
cipio, quod
sunt tan-
tum bien-
nium im-
perauerit.
Itaq; cun-
ctis gestis
libri pri-
mi reg. ad
illud refer-
re coguntur.
1. Reg.
Supponit
Samuelem
cœceptum
primo an-
no princi-
patus He-
li 4. sed
nec istud
satis liquet
1. Reg. 27
2. Reg. 2.
b Sic vo-
cat Regem
Isbo-seth si-
ue domus
Saulis ad
discrimen
regni Da-
uid, quem
sequeba-
tur tribus
Iuda. 2. Re-
gum 5.
2. Reg. 6.
1. Par. 5.
Initio re-
gni, Da-
uid con-
stituit Dei
cultum &
religionē.
1. Par. 16

Psal. 104.

Psal. 105

Deo. Atque ista quotidie per quadraginta tres annos in Sion ante arcam, quo vsque eam collocaret Salomon in æde fixa & immobili, quam ipse ædificauerat

Cum fugit Dauid à facie Absalon filij sui pontificatum exercebat Abiathar, aded vt ascendens in montem oliuarum oraculum Vrim & Thumim apud ipsum consuluerit. At summotus est Abiathar pontificatu & in locum eius suffectus Sadoch. Reducta autem arca in locum suum tabernaculum fœderis siue conuentus quod fecerat Moses in deserto, itemque altare aheneum. quod perfecerat Besaleel, candelabrum, mensa, ignis diebus Mosis de cœlo lapsus, erant in excelsis in Gabæon. Sadoc autē sacerdotem & fratres eius sacerdotes reliquit Dauid coram tabernaculo Domini in excelso, quod erat in Gabæon, vt offerrent holocausta super altare holocaustomatis iugiter mane & vesperi, iuxta omnia quæ scripta sunt in lege domini. Et cum eis Heman & Ieduthun canentes tuba & quatientes cymbala & omnia musicorum organa ad canendum domino. Quæ omnia ad hunc modum peregerunt cunctis quinquaginta annis in Gabæon, donec venirent in ædem Salomonis fixā & immotam: nempe à primo anno regni Dauidis vsque ad decimum vel vndecimum Salomonis quò demum templum absolutum dedicatumque est.

Expletis quadraginta annis dixit Absalon ad regem Dauid, Vadam & reddam vota mea, quæ voui domino in Hebron. Vouens enim vouit seruus tuus, cum esset in Gessur Syriæ &c. Hic autem annus incidit in 37. regni Dauid. Rabbi Nehorai nomine R. Iosuz terminat hos 40. annos ad finem illius temporis. Postularunt Israhelitæ regem. Nempe annum decimum Samuelis viuentis. Vnde colligis Salomonem cum regnare inciperet, fuisse annorum duodecim. Nam quo tempore genitum Salomonem misit Dauid in manum Nathan propheta, factum est vt Absalon filij Dauid sororem speciosissimam vocabulo Thamar adamaret Ammon filius Dauid & deperiret eam valde. Factum est autem post tempus biennij vt tonderentur oues Absalon in Balasor, quæ est iuxta Ephraim, & vocauit Absalon omnes filios Regis, è quibus Ammon fratrem interfecit. Absalon autem cum fugisset & venisset in Gessur fuit ibi tribus annis. En anni quinque. Reuocatus deinde Absalon, mansit in Ierusalem duobus annis & faciem Regis non vidit. En nunc septem. facta est quoque fames in diebus Dauid tribus annis iugiter. Audis numerum annorum decem. Iam vndecimum accipe. Et Iustrata (inquit) vniuersa terra affuerunt (destinati numerando vititum populo) post nouem menses & viginti dies in Ierusalem. Anno denique vltimo reformauit Dauid custodias sacerdotij & cleri & ordinauit vniuersam religionis ædem, de quo & scriptum legi-

tur, Quadragesimo anno regni Dauid recensiti sunt & inuenti sunt viri fortissimi in Gazer Gallaad, &c.

CAPVT XV. De Salomone.

DIES autem, quibus regnavit Dauid super Israel quadraginta anni sunt. factum est ergo quadringentesimo, & octogesimo anno egressionis filiorum Israel de terra Ægypti in anno quarto mense Ziu, qui erat secundus mensis regni Salomonis super Israel, ædificare cœpit domum Domino. Nam hæc summa sic facile potest ostendi. Scriptum est in historia Iephte, Habitauit Israel in Hesebon & vinculis eius & in Aroër & villis illius vel in cunctis ciuitatibus iuxta Iordanem per trecentos annos. A secundo autem anno Iephte, quo vsque ædificatum est templum sunt anni centum quadraginta. Deinde quadraginta annis Israhelitæ hæserunt in deserto. Qui anni in vnum collecti reddunt quadringentos octoginta.

In medio Iubilei ædificatum est templum anno quarto hebdomadæ. itémque quarto Regni Salomonis. Nam sic scriptum. cœpit autem ædificare mense secundo anno quarto regni sui domum Domini. Et in anno vndecimo mense Bul, qui est octauus, perfecta est domus in omni opere suo & in vniuersis utensilibus, ædificauitque eam septem annis, Domum autem suam ædificauit tredecim annis & ad perfectum vsque perduxit. Tunc congregati sunt omnes maiores natu cum principibus tribuum, & duces familiarum filiorum Israel ad regem Salomonem in Ierusalem, vt deferrent arcam fœderis domini de ciuitate Dauid, id est, de Sion. Conuenitque ad regem Salomonem vniuersus Israel in mense Bethanim in solenni die. Ipse est mensis septimus. Ex quibus intelligitur Deum non exhibere suæ præsentiam maiestatis, nisi in congregatione siue Ecclesia Hinc illud, viditque omnis populus & iubilauerunt, &c. Rursum, Propinquaruntque omnis congregatio Israel & steterunt coram domino &c. Sic in legis promulgatione scriptum est, die tertio descendit dominus ob oculos totius populi super montem Sinai. Item de templo fixo & Salomonico. Cum desisset Salomon orare, ignis descendit de cœlo omnibus filiis Israhel cernentibus. Atque de illa tempestate intelligitur illud Salomonis, Egredimini filie Sion, & videte regem Salomonem in diademate, quo coronauit illum mater sua in die desponsationis illius & in die lætitiæ cordis eius. In die, inquam, desponsationis, id est, die octauo post septem consecrationum. Et in die lætitiæ cordis eius, id est, in die templi completi & absoluti.

Dilexit verò Salomon Dominum, aded vt ambularet in statutis Dauid annos quatuor priusquam inciperet templum construere. At postquã

1. Par. 16.

2. Reg. 16
Quo tempore rebel-
lio Absalon.

2. Reg. 12

13

Ibid.

Ibid.

14

21

24

1. Par. 36

26

3. Reg. 5.

Iud. 11.

De Heb-
domada
annorum
non dictū
loquitur.
2. Par. 6.
6
3. Reg. 6.
7
8

Exod. 19.

3. Reg.

Cant. 3.

3. Reg. 11.

10 cœpit ædificare templum, filiam Pharaonis cō-
iugio acceptam introduxit in ciuitatem David.
Habuitque Adad Idumeum hostem itémque
Razon Regem Damasci, fecitque vt tanta esset
abundantia argenti in Ierusalem, quanta & la-
pidum. Educebat equos de Ægypto & de Choa.
11 Emebat quadrigas ex Ægypto sexcentis siclis
argenti & equos centum quinquaginta, Ada-
mauit mulieres alienigenas multas, filiam quo-
que Pharaonis & Moabitidas & Amonitidas,
Exod. 34 Idumeas, & Sidonias & Cetheas, de gentibus,
quas prohibuerat dominus, ne auerterent cor-
da Iudæorum & sequerentur deos earum, vt li-
cerit dicere illud Ieremiæ, Quia in furore & in
Ierem. 32 indignatione mea facta est mihi ciuitas hæc, à
die quo ædificauerunt eam vsque ad diem istam, qua
auferetur de conspectu meo propter malitiam
filiorum Israël & regum eorum & principum
eorum.

Interea sub senium Salomon prope mortem
Spiritum sanctum habuit inhabitantem & di-
ctauit libros istos, Prouerbia, Canticum Canti-
1. Reg. 11 corum & Ecclesiasten, Abia autem locutus est
ad Ieroboam nomine domini, Si igitur audie-
ris omnia quæ præcepero tibi & ambulaueris in
viis meis sicut fecit David seruus meus, ero tecum
& ædificabo tibi domum fidelem, & tradam
tibi Israel, sicut ædificauit Dauidi domum.
Nempe quemadmodum dedit Dauidi regnum
triginta & sex annorum super Israel: ipsimet
Dauidi videlicet triginta trium annorum (Tan-
tiu enim regnauit in Ierusalē super vniuersum
Israel præter alios septem, quibus in Hebron
rex fuit solius tribus Iuda) Salomoni vero filio
suis regnum annorum trium: ad hunc profecto
modum si Ieroboam filius Nebat meruisset, ha-
buisset sibi regnū Israel per triginta tres annos
& filios per tres. Vnde subiungitur in Regibus;
Et affligam semen David super hoc, verum ta-
men nū cunctis diebus, vt illud *super hoc* referat
2. Par. 14 ad 36. annos, quibus affinitate coniunctus
fuit Pharaoni Ægyptio, &, *Verum tamen non cun-*
ctis diebus ad Alam, quem dominus liquido scie-
bat altaria peregrini cultus & excelsa subuersu-
rum & statuas lucosque succisurum, præceptu-
rumque Iudæ, vt quæreret dominum Deum
patrum suorum.

CAPVT XVI.

3. Reg. 14 **R**EGNAUIT Salomō in Israel qua-
draginta annis. Roboā filius eius
septemdecim. Abia filius eius tri-
bus. Anno autem vigesimo Iero-
boam filij Nebat, quadragesima &
1. Par. 11 vnus annorum erat Roboam, cum regnare in-
ciperet, regnauit autem septemdecim annis in
Ierusalem. Vnde David auus illum non vidit ni-
si annū vnum. Obseruauit autem legem ipse &
filij eius tribus annis. Quarto verò rebellauerunt.
vt locus iste indicat, Quia ambularūt in viis Da-
uid & Salomonis annis tantum tribus, & quarto

præuaricati sunt, vt alter ostendit. Cum robo-
raturum fuisset (inquit) regnum Roboam & cō-
fortatum dereliquit legem Domini & omnis Is-
rael cum eo. Quin etiam cynadi erat in terra.
Anno autem quinto regni eius Sefac Rex Ægy-
pti ascendit in Ierusalem, quia peccauerat Do-
mino cum mille ducentis curribus & sexaginta
millibus equitum & sustulit thesauros domus
Domini, &c. Persecutus est autem Abia fugien-
tem Ieroboam & cepit ciuitates eius Bethel & fi-
lias eius & Hiesana cum filiabus eius. Ephron
quoque & filias eius. Nec valuit vltra resistere
Ieroboam in diebus Abia. Quem percussit Do-
minus & mortuus est. Nec verò facile intelligis
vtrum dominus percussit. Abiamne an Iero-
boam. Sed de Abia est accipiendum, vt quem Iero-
boam sibi pelierit. Verum cur non percussit Iero-
boam, sed Abiam? Quoniam subsistens ad
montem Samariæ, qui erat in Ephraim expro-
brans Israeli dicensque, Habetis vitulos aureos,
quos fecit vobis Ieroboam in deos, & quæ illic
sequuntur Abiæ verba ad Israëlitis exercitum. Sat
habuit capere Bethel, filiasque eius, vnde quo-
niam conspectum vitulum aureum missum fecit
nec sustulit vel fregit, ideo à Domino per-
cussus est.

Afa regnauit quadraginta vno annis. Eius
Imperio quieuit terra decem annis. Decimo
quinto regni anno venit Zarah Æthiops & A-
sæ restituit vniuersam prædam, quam exporta-
uerat Sefac Rex Ægypti de Ierusalem cœpitque
eam Afa anno illo, id est, anno 35. à Salomonis
morte, quando suscitauit ei Deus aduersarium
Razim filium Eliadæ.

Ieroboam rexit Israël viginti duobus an-
nis, Nadab filius eius duobus. Anno tertio Asæ
regis Iuda regnum Israelis suscepit Baasa filius
Achiz per 22. annos, Anno 36. regni Asæ ascē-
dit Baasa Israelis Rex contra Ierusalem, Hæc
quidem habet scriptura. At fortasse dicens,
Nōne Afa Baasam sepeliuit anno regni sui vi-
gesimo sexto? Quis ista possunt conciliari? Nempe
triginta sex anni isti dicuntur respectu 36. an-
norum, quibus Salomonis coniugio filia Pharaonis
Ægypti Regis potitus est, itémque respectu
36. annorum, quibus decretum est, vt Regnum
Davidicæ familiæ diuideretur, & ad extremum
redintegraretur. Denique respectu 36. annorum,
quibus decretum fuit, vt de regibus Syriæ,
esset aduersarius Israeli, tandemque manu &
potentia domus Davidicæ concideret. Ideo enim sic
dictum est, Anno tricesimo sexto regni Asæ
ascendit Baasa, &c. Id est, anno 16. Asæ post
quam manu ipsius cæsus est Zarah Æthiopus Rex.
Nam hic annus est tricesimus sextus à morte
Salomonis. Tūque hoc ipso temporis articulo
pepigerunt fœdus Reges Israel, & Syriæ, vt
ascenderent contra Asiam commissioque prælio
perderent. Protulit autem Afa argentum & aurum
de Thesauris domus Domini, misitque ad Benadab
regem Syriæ, qui habitabat in Damasco dicens,
Fœdus inter me & te est. Quo

12

Melius alij de Ieroboam.

Afa.

3. Reg. 11.

Ieroboam

2. Par. 16

Ibidem.

comperto Benadab misit. Principes exercituum suorum ad vrbes Israël, qui percusserunt Ahion & Dan & vniuersas vrbes Neptalim inruatas. Quod cum audisset Baasa desit ædificare Rama & interimisit opus suum. In tempore illo venit Hanani propheta ad Asam regē Iuda & dixit ei. Nonne Æthiopes & Lybes multo plures erant, quos quia in Domino credidisses, tradidit in manu tua. Nec destiterunt Reges Syriæ esse hostes Israël vsque ad Achaz mortem, cuius diebus fœdus agitarunt cum Regibus Israël, vt iunctis copiis ascenderent & præliarentur contra Achaz, Cúmque nihil haberet iustitiæ & meriti Achaz, cuius causa vtrique armis Iuda cæderentur, conciderunt ambo manu Teghath-Phalassar Assyriorum monarchæ.

CAPVT XVII.

BAASA rexit Israël 24. annis, Ela filius eius duobus. Ita liquet Asam sepelisse Elam anno regni sui vigesimo septimo.

Zamri interfecit Elam, regnauitq; post illum septē dies in Tarfa, porrò exercitus obsidebat Gebbethon vrbem Philistinorum. Cúmque audisset populus Israël rebellasse Zamri & occidisse regem, tunc diuisus est in duas partes. Media pars populi sequebatur Tibni filium Gineth, vt constitueret eum regem & media pars Amri. Præualuit tamen populus qui erat cum Amri. Durauit autem istiusmodi contentio annis quatuor vsque annum tricesimum primum Asæ. Tum enim mero dominatu regnare cœpit Amri, præualuitque populus, qui ipsius partes sequebatur. Amri enim postquam ipsius filiam Asa accepit vxorem filio suo Iosaphat, Tibni competitorem occidit. Regnauitque Amri in solidum annis duodecim (connumeratis annis discordiæ quatuor) vsque ad 38. Asæ.

Anno tricesimo octauo Asæ regis Iudæ rexit Israël Achab filius Amri, 22. annis. Anno ipsius quarto, regnum 35. annorum auspiciatus est in Iuda Iosaphat natus annos triginta quinque.

Anno tertio Achab fuit vehemens fames in Samaria per tres annos & bellum Benadab per duos annos & semis. Quæ uerunt tribus annis sine prælio tam Syri quam Israëlitiæ.

Ochozias filius Achab biennium functus est Israël principatu. Anno ipsius secundo reconditus est Elias, neque comparebit donec veniat Christus. Tum enim apparebit & reconderit secundò, donec prodeat Gog, & Magog. Nunc interim singularum ætatum res & acta conscribit. Mortuus autem est Ochozias iuxta verbum Domini, quod locutus fuerat Elias, & regnauit Iorã frater eius pro eo anno secundo Ioram filij Iosaphat regis Iuda. Non enim habebat filium. Atqui inquires, Nonne anno 19. Iosaphat re-

gis regnare cœpit? Respondeo Iosaphat quando descendit in prælium inita cum rege Israël societate & lapsus in manus hostium, exclamauit, merebatur quidem illa hora interfici, sed tamen quia exclamauit, inuocauitque Dominum, ita septem annis superuixit, vt tamen Scriptura eos filij ipsius regno attribuat & affignet.

Anno quinto Ioram filij Achab regis Israël & Iosaphat regis Iuda, dum redirent de prælio, postquam interemissent Ammonitas, Moabitas & Idumeos constituerunt regem Ioram filium Iosaphat super Iuda, qui habuit fratres filios Iosaphat sex. Deditque eis pater suus multa munera argenti & auri & pensationes cum ciuitaribus munitissimis in Iuda. At postquam mortuus est Iosaphat, surrexit Ioram & occidit omnes fratres suos gladio, quemadmodum in Paralipomenis scriptum extat. Allatæ sunt autem ei literæ ab Elia propheta in quibus res ipsi euenturæ scribebantur. Nimirum de cælo. Nam iam septem erant anni, ex quo Elias receditus disparuerat.

Ioram autem erat triginta duum annorum quando regnare cœpit. Octo uero annis regnauit in Ierusalem. De filio ipsius Ochozia relinquitur aliquod dubium. Nam in regibus dicitur, 22. annorum erat Ochozias cum regnare cœpisset, & vno anno regnauit in Ierusalem. At in Paralipomenis, Quadraginta duorum annorum erat Ochozias cum regnare cœpisset & vno anno regnauit in Ierusalem. An enim (inquit. R. Iose) potest esse filius senior patre duobus annis? Respondendum, ex quo Asa rex Iudæ dedit Iosaphat filio suo in matrimonium filiam Amri regis Israël. diuinitus decretum est (detestandæ impiæ illius affinitatis gratia) vt regnum Iuda periret cum regno domus Achab & Israël, (nempe quadraginta duobus annis ante præsentem historiam). Hoc significatum fuit ista posteriore numeri notatione, item eo quod subiectum est. A Domino quippe fuit conculcatio Ochoziæ, vt veniret ad Ioram, & cum venisset & egrederetur cū eo, aduersum Iehu filiū Namsi, interficeretur, Athaliaque regnum familiæ Dauidicę labefactaret. Sicque ambo reges eodem die simul sunt extincti (annis 42. post contractam affinitatem.)

CAPVT XVIII.

DIEBUS Ioram filij Achab, contigit grãdis fames in Samaria per annos septem, quo spatio Benadab bellabat cū Israël. Anno autē extremo maledixit Eliseus ipsi Giezo, abiensque Damascū vixit Hazaelem regē Syriæ & misit Ionã filiū Amithei, qui consecraret Iehu regem Israël in Ramoth Galaad.

Cum ergo uerteret Iehu Domum Achab inuenit principes Iuda & filios fratrum Ochoziæ, qui ministrabant ei & interfecit illos. Ipsum

3. Reg. 16.

Ibid.

Iosaphat.

3. Reg. 22

Elias.
Ergo Christus
suis ò Iudæ
vni-
dece veni-
re debuit
ante Gog.
& Magog
sive anti-
christum.

4. Reg. 1.

4. Reg. 3.

3. Reg. 11.

Ioram.

2. Par. 11.

Ibid.

Ibidem.

Ochozias

2. Par. 22

Ibid.

2. Par. 22

Ioas.

quoque perquirens Ochoziam comprehendit latitantem in Samaria, adductuque ad se occidit. Athalia autem mater eius videns, quod mortuus esset filius suus, surrexit & interfecit omnem stirpem regiam domus Ioram. Porro Iosabeth filia Regis tulit Ioas filium Ochoziaz & furata est eum de medio filiorum Regis cum interficerentur, fuitque cum ipsa in domo Dei absconditus sex annis, quibus regnavit Athalia super terram, Atque illud est quod legitur in Psalmis, Quia abscondit me in tabernaculo suo & in petra exaltabit me, id est, in Ioiada pontifice homine petrae simili. Vixit ergo illum Ioiada Pontifex & filij eius & comprecati sunt ei atque dixerunt, Vivat Rex, & lætatus est uniuersus populus terræ.

23

24

Ioiada natus diebus Salomons.

Ibidem.

Septennis erat Ioas, cum regnare inciperet. Regnatæque cœpit anno septimo regni Iehu, & regnavit 40. annis in Ierusalem. Anno 23. Regni restauravit sarta tecta templi Dei, anno centesimo quinquagesimo quinto, postquam fuerat ædificatum a Salomone. Fecitque Ioas rectum in oculis domini quandiu vixit Ioiada. Senuit autem Ioiada plenus dierum & mortuus est cum centum triginta esset annorum. Nempe Oriente diebus. Salomonis labe & ruina, natus est simul Ioiada, qui eam corrigeret. Postquam autem obiit Ioiada ingressi sunt principes Iuda & adorauerunt regem. Qui dilinitus eorum obsequiis, acquieuit eis. Seipsum enim Rex Ioas Deum consecrauit & nominauit. Nam hoc declarat, quod ponitur. Et adorauerunt regem, item illud, Acquiruit eis. Rex.

C A P V T X I X.

4. Reg. 9.

Ionas 5.

IEHU regnum Israel gessit 28. annis. Et dixit Dominus ad Iehu, &c. Istius dicti nuncius fuit Ionas Amitthei filius, qui in duodecim minoribus prophetis numeratur.

10.

13

Ibid.

Elifeus.

In diebus illis cœpit dominum tædere super Israel. Percussitque eos Azael in uniuersis finibus Israel à Iordane, contra Orientalem plagam, omnem terram Galaad & Gad & Ruben & Manasse. Anno vigesimo tertio Ioas regnavit Ioachaz filius Iehu super Israel in Samaria decem & septem annis. Anno 37. Ioas regis Iuda regnavit. Ioas filius Ioachas super Israel sedecim annis. Helifeus autem ægrotabat infirmitate, qua & mortuus est. Descenditque ad eum Ioas rex Israel & flebat coram eo, anno nimirum regni sui decimo. Ex quo colligis quot annis Elifeus pauerit Israël. Nempe ab anno decimo nono Iosaphat ad hoc vsque tempus per annos plus sexaginta.

Amazias.

4. Reg. 14
1. Par. 36

Anno secundo Ioas regis Israel, regnum Iuda suscepit Amazias, vicefimum quintum ætatis agens, administravit viginti nouem in Ierusalem. Anno sui regni duodecimo percussit Iudæos in valle Salinarum. Postea statuit Deos eorum in Deos sibi & adorabat eos & illis adolebat incensum, Quamobrem iratus dominus cõ-

tra Amaziam, misit prophetam ad illum, qui diceret se cogitare de occidendo eo. Si quæras, quænam fuerit cogitatio siue consilium, quod contra Amaziam dominus instituit e sequentibus historiæ responderetur. Igitur Amazias rex Iuda initio pessimo consilio, misit ad Ioas filium Ioachas regem Israel, dicens, Veni videamus nos mutuo. Dixisti, percussi Edom & idcirco erigitur cor tuum. Noluit audire Amazias, eo quod domini esset voluntas, vt traderetur in manus hostium propter Deos Edom. Corruitque Iuda coram Israel & fugit in tabernacula sua. Porro Amaziam regem Ioas cepit & adduxit in Ierusalé, destructo muro à Porta Ephraim vsque ad portam anguli quadringentis cubitis. Omne quoque aurum & argentum, & uniuersa vasa quæ repperat in domo Dei & apud Obed Edom, in Thesauris etiam domus regiaz, necnon filios obsidum reduxit in Samariam. Illo temporis puncto mortuus est Ioas & venit sibi Amazias Ierusalem, vixitque postquam mortuus est Ioas Rex Israel quindecim annis. Cæterum à tempore, quo recessit Amazias à domino, tetenderunt ei insidias in Ierusalem. nempe audiuerant, quod Propheta antè ei dixerat, mala à Domino comminatus. Sicque interfectum reportarunt super equos & sepelierunt cum patribus suis in ciuitate David.

Ibid.

Ibid.

Ozias.
4. Par. 26

4. Re. 14.

Ioram nõ videtur reponendus inter Reges interfectos.

2. Par. 25
4. Reg. 14
15

2. Par. 26

Ozias agebat 16. annum cum regnare inciperet & quinquaginta duobus annis regnavit in Ierusalem. Et exquisiuit dominum in diebus Zachariæ intelligentis & videntis Deum, Cumq; requireret Dominum prosperatus est in omnibus. In quo obsecro? Ædificauit Elath & restituit eam Iudæ, postquam dormiuit Rex cum patribus suis. Quid istud est, postquã dormiuit rex cum patribus suis? Nempe diebus patrum suorum Amaziam regnasse significatur. Indicari etiam potest, sic Amaziam dicefisse ex hac vita morte violenta & ab aliis illata, quemadmodum Ioram Ochozias & Ioas à percussoribus violente fuerant interempti.

Ozias & Ieroboam simul regnarunt, nisi quod Ieroboam regnavit diebus patris eius annum vnum. Sic enim scriptum est. Anno autem vicefimo septimo Ieroboam regis Israel regnavit Azarias filius Amaziaz regis Iuda. Quod si iustes, vtrumque simul regnasse, respondeo regnum eius fuisse percussum lepra atque ita attributum alteri. Nam scriptum reperitur, fuitque Ozias rex leprosus vsque ad diem mortis suæ commoratus est in domo libera leprosus: quia excisus erat à domo Domini & Ioatham filius eius in domo regia iudicabat populum terræ. Itaque omnes illi anni attribuuntur diebus Ioathan regis Iuda & diebus Ieroboam regis Israel. Quod si obicias Oziam sepeliuisse Ieroboam & tres reges Israel ipso posteriores, idè respondebo. Nam 25. anni, quibus Ozias fuit leprosus, Ioathan filius eius in domo regia iudicabat populum terræ.

Ieroboam filius Ioas quadraginta vno annis

regnum Israel moderatus est. Anno tricesimo octauo Ozia regis Iuda Zacharias filius Ieroboam regnavit super Israel in Samaria sex mensibus. Iste est sermo domini quem locutus est ad Iehu dicens filij tui vsque ad quartam generationem sedebunt de te super thronum Israel. Factumque est ita.

CAPVT XX.

TERRÆMOTVS, qui contigit sub Ozia, meminit Zacharias his verbis, Et fugietis ad vallē mōtiū meorū quoniā coniungetur vallis montium vsque ad Athal. Et fugietis, sicut fugistis à facie terræmotus in diebus Iosia regis Iuda. Porro Esaiam, Oseam, Amos, Micheam prophetas his viguisse temporibus probari potest ex ipsorummet librorum principiis. Visio (inquit) Esaiæ filij Amos, quæ vidit super Iudam & Ierusalem in diebus Ozia, Ioathan, Achaz & Ezechia regum Iuda, Verbum domini, quod factum est ad Oseam filium Beer in diebus Ozia, Ioathan, Achaz & Ezechia regum Iuda, & in diebus Ieroboam filij Ioas regis Israel. Verba Amos, qui fuit in pastribus Tecue, quæ vidit super Israel in diebus Ozia regis Iuda, & in diebus Ierobam filij Ioas regis Israel ante duos annos terræmotus. Verbum domini quod factum est ad Micheam Morastitem in diebus Ioathan, Achaz & Ezechia regum Iuda. Quis autem alterum antecesserit non facile scias, præsertim cum commemoretur, Hoc esse principium sermonis Domini cum Osea. Sic in Amos, ante duos annos terræmotus, Et in Esaiam, Anno, quo mortuus Ozias, vidi Dominum sedentem super solium excelsum & eleuatum, Et commota sunt superliminaria cardinum à voce clamantis, & domus repleta est fumo. Quæ quidem extrema verba declarant id contigisse diebus terræmotus. Interea quoniam Michæas non meminit Ozia, sed Ioathan & duorum sequentium Regum, intelligitur apertè reliquos fuisse ipso superiores & antiquiores.

Visio Abdia, Hæc dicit Dominus de Edom: Surgite & confurgamus aduersus eam in prælium. Quando istud prælium contigit? Diebus Amazie. Nec erat tunc rex constitutus in Edom. (Sic dictum de sæculo Regis Iosaphat. Ex quo autem conciderunt Idumæi tempestate Amazie non constituerunt regem in loco suo. neque caput erexerunt ad hunc vsque diem. Nam postquam collapsi sunt iuxta verbum Elisei, se nunquam erexerunt, nisi quod excitarunt bellum diebus Achaz, sed mox sunt oppressi. Similiter Palestini ex quo ceciderunt regnante Ezechia, non habuerunt proprium regem ad hunc vsque diem. Hoc idem contigit Assyriorum Regibus. Nam ex quo Ezechia sæculo occisi sunt, huc vsq; gentili rege caruerunt. Hoc idem Ægyptiis. Postquam enim Ægyptus armis Nabug-

donozoris succubuit, non amplius eleuata est super gentes vsque hodie. fuerat prædictum Domini oraculo, inter cætera regna erit humilima. Et non eleuabitur vltra super nationes & imminuam eos, ne imperent gentibus. Filij Zaræ Zimri, Ethan, Heman, Calcol Dara prophetæ fuerunt, qui vaticinabantur in Ægypto. Filij Choræ Asir, Elcana & Ebiasaph prophetæ munere functi sunt in deserto. Virum prophetam misit Dominus ad filios Israel, qui inuitaret eos ad pœnitentiam tempore iudicij, dum affligerentur à Madianitis sub Gedeonis tempora. Iste autem Propheta erat Phinees. Elcana vir ille Dei erat, qui scribitur venisse ad Heli & dixisse. Nunquid non aperte reuelatus sum domui patris tui, cum esset in Ægypto in domo Pharaonis. Quare ergo calce abiecastis victimam meam, &c. De quibus legitur, Hos constituerunt David & Samuel videns in fide sua, tam ipsos quam filios eorum in ostiis domus domini & tabernaculo vicibus suis, pertinet ad 24. familias Sacerdotum & Leuitarum. Gad videns & Nathan propheta rem templi & diuinam cum Dauide disposuerunt. Asaph, Hemam & Ieduthun vaticinabantur rege Dauide. Ahias Silonites apud Salomonem vatis onere functus est. Samaias bis apud Roboam & principes eius. Maximè autem cum fugerunt à facie Sefac rege Ægypti. Vbi annotandum istum Sefac appellari Zebub alio loco, siue muscam, Sibilabit Dominus ad muscam Ægypti. Sefac autem ideo dicebatur, quia attente & veluti sedens observabat quando moreretur Salomon. Ei enim nobis non erat similis. Postea quam intellexit Salomonem mortuum, venit & tulit Thesaurus domus Domini. Iddo propheta vaticinatus est contra altare in Bethel dicatum à Ieroboam, dicens: Altare altare hæc dicit Dominus, Ecce filius nascetur domui David Iosias nomine & immolabit super te sacerdotes excelsum, qui in te thura succendunt & ossa hominum super te incendet. Azarias filius Odeb factus in se spiritu Dei egressus est in occursum Asæ, & dixit ei, Dominus vobiscum, quia fuistis cum eo &c. Illo tempore venit Hanani videns ad Asam regem Iuda, & dixit ei. Quia habuisti fiduciam in rege Syriæ & non in Deo tuo, idcirco euasit Syriæ regis exercitus de manu tua. Micheas vaticinatur apud Achab quinquies. Nam eum esse dicunt, de quo legitur, Et vnus de filiis prophetarum dixit socio suo in sermone Domini, Percute me, & abiit, occurritque regi in via & mutauit aspersione pulueris os & oculos suos, clamans ad regem, &c. Itè de quo. Et accedens vnus vir Dei dixit ad Regem Israel, Hæc dicit Dominus. Quia dixerunt Syri, Deus montium est dominus & non est Deus vallium,

dabo

dabo

dabo

dabo

dabo

dabo

dabo

dabo

dabo

dabo

dabo

dabo

dabo

dabo

dabo

dabo

dabo

dabo

dabo

dabo

dabo

dabo

dabo

dabo

dabo

4. Reg. 15

Zach. 14

Esa. 1.

Of. 1.

Am. 1.

Mich. 1.

Of. 1.

Esa. 6.

Mich. 1.

3. Reg. 22

4. Reg. 3

Esa. 29.

Catalo.

gus pro-

pheta rñ.

1. Par. 2.

Esa. 6

Iud. 6.

1. Reg. 3.

1. Par. 9.

2. Paral.

11. & 12

Esa. 3.

3. Reg. 14

Iddo.

3. Reg. 13

2. Par. 15

16

3. Reg. 30

Ibidem

Ibidem

dabo omnem hanc multitudinem grandem in manu tua, & scietis, quia ego sum Dominus. Item de quo paulo supra, Et ecce propheta vnus accedens ad Achab regem Israël ait ei. Hæc dicit Dominus. Certè vidisti omnem multitudinem hanc nimiam. Ecce ego tradam eam in manum tuam hodie, vt scias, quia ego sum Dominus. Et quarto, Accedens autem propheta ad Regem Israel dixit ei, Vade, & confortare, & icito, & vide quid facias. Sequenti enim anno rex Syriæ ascendet contra te. Quinto, Quis decipiet mihi Achab regem Israël, vt ascendat & cadat in Ramoth Galaad.

Diebus Iosaphat Dominus prophetis vtebatur Iehu filio Hanani & Iaziele filio Zachariæ filij Banaïæ & Eliezere filio Dodia de Marefa.

Diebus Ioram cœlitus allatæ sunt literæ ab Elia propheta, in quibus futuri istius regis casus describebantur.

Diebus Ioas mittebat Dominus ad populum prophetas, vt reuerterentur ad Dominum, quos protestantes illi audire nolebant. Spiritus itaq; Dei induit Zachariam filium Ioiaðæ sacerdotè, & stetit in conspectu populi, & dixit, eis, Hæc dicit Dominus Deus, Quare transgredimini præceptum Domini, &c.

Diebus Amasæ venit homo Dei ad illum, & ait; ô Rex, ne egrediatur tecum exercitus Israël. Qui postremò ad ipsum descendens, Scio, inquit, quod cogitauerit dominus occidere te, quia fecisti hoc malum & insuper non acquieuiti meo cõsilio. Hunc autem prophetam ferunt esse Amos fratrem eius, Esaïæ patrem.

Sæculo Achaz erat ibi propheta Domini Oded nomine qui egressus obuiam exercitui venienti in Samariam dixit eis. Ecce iratus Dominus Deus patrum vestrorum contra Iudam tradidit eos in manus vestras, & occidistis eos atrociter, ita vt ad cælum pertingeret vestra crudelitas.

Ioël, Nahum & Habacue vaticinabantur tempestate Manassis. At quoniam improbus erat Manasses, subtricerunt eius nomen, neq; se appellarunt de eius vocabulo. Itaque etiam scriptura, locutusque est (inquit) Dominus ad eum & ad populum illius & attendere noluerunt. Idcirco superinduxit eis principes exercitus regis Assyriorum, ceperuntque Manassem & vincum catenis atque cõpedibus duxerunt in Babylonem.

Verbum Domini factum est ad Sophoniam filium Chusi filij Godolia filij Amasæ, filij Ezechia in diebus Iosia filij Amon regis Iuda tertio decimo anno regni eius. Fuit quoque vir prophetans in nomine Domini Vrias filius Semiei de Cariath-learim & prophetauit aduersus ciuitatem & terram iuxta omnia verba Ieremias. factum est verbum Domini ad Ezechielem filium Buzi sacerdotem in terra Chaldaeorum secus flumen Chobar. Nempe vniuersi isti prophetae vaticinationes suas fuderunt prope excidium.

Baruch Nerias filius, Seraia Mahasias filius, & Daniel vir desideriorum Nabugdonozoris tempore.

Mardocheus Iudæus, Haggeus, Zacharias, Malachias anno Darij secundo.

Inter eos decem reperiuntur insigniti titulo viri Dei, Moses Elcana, Samuel, Dauid, Semaias, Iddo, Elias, Elifeus Micheas, Amos Esaia pater. Duo nomen videntis consecuti Samuel & Hanani. Duo vocabulū filij hominis sortiti Daniel & Ezechiel.

Secunda libri Partis Finis.

CAPVT XXI.

PATER noster Abraham donatus est prophetae vocabulo in Genesi. Nunc igitur redde vxorem viri, quia propheta est. Quo pacto de Sara tale aliquid significatur alio loco, Haran pater Melcha & pater Iescha (Sic enim vocabatur Sara, quasi speculans.) Inde autè intelligis vniuersos sanctos patres & matres prophetarum vocabulo decoratos, quod in Psalmis sit scriptum. Et abierunt de gente in gentem, & de regno ad populum alterum. Nolite tangere Christos meos, & in Prophetis meis nolite malignari.

De Maria Mosis & Aaronis Sorore legitur, Sumpsit ergo Maria prophetissa soror Aaron Tympanum in manu sua, egressaque sunt omnes mulieres post eam cum Tympanis & choris quibus præcinebat dicens, Cantemus Domino. Gloriosè enim magnificatus est.

De Debora, Erat autem Debora prophetissa, vxor Lapidoth, quæ iudicabat populum in illo tempore, & sedebat sub palma, quæ nomine illius vocabatur inter Rama & Bethel in monte Ephraim.

De Hanna Sumuelis matre, Et orauit Hanna, & ait, Exultauit cor meum in Domino & exaltatum est cornu meum in Deo meo, &c.

Abigail prophetauit apud Dauidem, quem admodum de illa Dauid testificatur. Benedictus Dominus Deus Israel, qui misit te hodie in occursum meum, & benedictus sensus tuus, & benedicta tu, quæ prohibuisti me hodie, ne irem ad sanguinem & vliscerer me de manu mea.

Holdam quoque vatem fuisse scriptura nominatim commemorat. De Ester autem his significat verbis. Scripsitque Hester regina filia Abiahil & Mardocheus Iudæus etiam secundam epistolam, vt omni studio dies ista solennis sanciretur in posterum, &c.

Hi sunt quadraginta octo prophetae & prophetissae, qui apud Israelitas vaticinati sunt, quorum & mentio facta in scripturis.

Extiterunt quidem & alij inter exeuntes de Ægypto, at nomina eorum non sunt literis sacris mandata. Si dicas id factum, quod essent

Ibidem.

3. Reg. 22.

2. Par. 19.

20

Ibidem.

21

24

25

Ibidem.

De hac

Amos 2.

Par. 26.

28

a Hæc ti-

lat R. Da-

uid Kimbi

initis cõ-

mentario-

rum suoru

in hos pro-

phetas vt

et alia

passim ex

hoc chro-

nico.

2 Par. 33

Soph. 1.

Ierem. 1.

Ierem. 16.

Ezech. 1.

Genes.

Genes. 11

De Pro-

phetissis.

Exod. 15

Iud. 4.

1. Reg. 2.

25

4. Reg. 22

Ester. 9.

48. Pro-

phetæ.

4. Reg. 2. pauci numero, refutaberis loco isto scripturæ, Ierunt igitur ambo pariter (Elias & Eliseus) & quinquaginta viri de filiis prophetarum secuti sunt eos, vbi multi fuisse dicuntur prophetæ & tamen nominibus supprimuntur. Rursum si id tribuas inscitia eorum, eadem Scriptura refelleris, quæ illos declarat fuisse scientiæ laude atque dono præstantissimos, dixerunt (inquit) Eliseo, Nunquid nosti, quia Dominus hodie tollet dominum tuum à te? Cumque dixerunt Dominum tuum de Elia, non item Dominum nostrum, quid aliud obsecro, putas significare scripturam quam vniuersos illos fuisse pares Eliæ & eiusdem cum Eliseo momenti atque ponderis? Et sic ait Moses, Quis det eos talem habere mentem, vt timeant me, & custodiant vniuersa mandata mea in omni tempore, vt bene sit eis & filiis eorum in sempiternum. Præterea Quis tribuat vt omnis populus prophetet & det eis dominus spiritum suum? Præterea Abdias dicebat Eliæ, Nonne indicatum est domino meo, quid fecerim dum occideret Iezabel prophetas Domini, quo modo ex eis absconderim centum viros, quinquagenos & quinquagenos in speluncis, pauerim eos pane & aqua. Quo tamen numero non comprehendebantur prophetæ, qui erant in Iuda & Bejamin. Rursum Elias sic alloquebatur Eliseum, sede hic, quia Dominus misit me vsque in Bethel Cumque descendissent Bethel egressi sunt filij prophetarum qui erant in Bethel. Item, sede hic, quia Dominus misit me in Iericho. Cumque venissent Iericho, accesserunt filij prophetarum, qui erant in Iericho. Et post, sede hic quia Dominus misit me vsque ad Iordanem. Ierunt igitur & quinquaginta filij prophetarum secuti sunt eos. Nam nulla erat vrbs in terra Israhel, quæ non haberet prophetas. Interea propheta eorum tantum est commemorata, quæ ad necessitatem legis faciebat, de quibus intelliguntur ista Salomonis in Canticis Canticorum. Quam pulchri sunt amores tui soror mea sponsa. Quam boni sunt amores tui præ vino. Et odor vnguentorum tuorum præ omnibus aromatis. Fauis stillant labia tua sponsa. Mel & lac sub lingua tua, & cætera.

Gen. 2. Aliquid fuisse doni prophetici in Adam apparet eius historia. Immisitque Dominus Deus Soporem in Adam. Cumque obdormisset tulit vnam de costis eius & repleuit carnem pro ea & ædificata muliere, dixit Adam. Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea, &c.

Gen. 6. In Noe, Noe vir iustus atque perfectus fuit in generationibus suis, cum Deo ambulauit, & genuit tres filios.

9 In Iaphet, Dilatet Deus Iaphet & habitet in tabernaculis Sem.

Ibidem. In Sem, Benedictus dominus Deus Sem: & in psalmis. Tu es Sacerdos secundum ordinem Melchisedech.

10 In Heber, Vocauitque nomen eius Pha-

leg, eo quod in diebus eius diuidenda esset terra,

Hi sunt prophetæ, qui in mundo steterunt, priusquam Abraham pater noster veniret in mundum. Post Abraham verò ortum fuere Balaam eiusque pater, Job de terra Huz, Eliphaz Themanites, Baldad Suites, Sophar Naamathites, Elihu & Baraceel Buzites, qui quidem prophetie munere functi sunt apud exteras nationes priusquam sanciretur lex Israhel.

Postquam autem concessa lex est Israhelitis, desiit Spiritus Sanctus afflare gentes. Quod quo temporis momento contigerit, colligi potest è Mosis verbis. In quo (inquit) cognosceat nunc quod inuenerim gratiam in oculis tuis, ego & populus tuus, nisi ambulaueris nobiscum vt glorificemur ab omnibus populis, qui habitant super terram. Habetur verò Deum Opt. Max. Mosis voluntatem perfecisse paulò post: Ecce ego inibo pactum videntibus cunctis, Signa faciam, quæ nunquam visa sunt super terram, nec in vllis gentibus, vt cernat populus iste, in cuius es medio, opus domini terribile, quod facturus sum. Illa enim hora Spiritus sanctus gentes deseruit.

CAPVT XXII.

ELIVM filius Iabes Zachariam interfecit, pro eoque regnavit in Samaria, dierum mensem. Et ascendit Manahem filius Gaddi de Tizra, venitque Samariam & Percussit Sellum filium Iabes & pro eo interfecto regnavit, anno tricesimo nono Azariæ regis Iuda, super Israhel decem annis.

Anno quinquagesimo Azariæ Regis Iuda regnavit Phaceias filius Manahem biennium.

Anno quinquagesimo secundo Azariæ Phacee filius Romeliæ super Israhel regnum occupavit in Samaria annis viginti. Eius anno secundo Ioathan filius Azariæ siue Oziæ agens 25. ætatis annum regnum Iuda suscepit, & sedecim annis administravit in Ierusalem.

Anno decimo septimo Phacee filij Romeliæ regnum Iuda consecutus est Achaz agens annum vicesimum, & obtinuit annos sedecim. Eodem anno, decimo septimo regni sui Phacee occidit de Iuda centum viginti milia in die vno, omnes viros bellatores, eo quod reliquissent Dominum Deum Patrum suorum. Veneruntque Idumæi & percusserunt multos ex Iuda, & ceperunt prædam magnam, Philistinim quoque diffusi sunt per vrbes campetres & ad meridiem Iuda, ceperuntque Bethsames & Ahilon, & Gadith, Socho quoque & Tānam & Ganzo cum vinculis suis & habitauerunt in eis. Humiliauerat enim Dominus Iudam propter Achaz regem Iuda, eo quod nudasset eum

auxilio

auxilio & contemptui habuisset dominum.

Ibidem.

Eodem tempore occidit Zechri vir potens ex Ephraim Muafiam filium regis & Ezricam ducem domus eius, Helcanam quoque secundum a rege. Ceperuntque filij Israel de fratribus suis ducenta milia mulierum, puerorum & puellarum & infinitam prædam, pertuleruntque eam in Samariam. Hoc autem accidit anno Phacee vicesimo.

Et factum est in diebus Achaz filij Ioathan filij Ozia regis Iuda, vt ascenderet Rasin rex Syriæ & Phacee filius Romelia rex Israel in Ierusalem ad præliandum contra eam, & non potuerunt debellare eam. Et nunciauerunt domui David, Et dixit dominus ad Esaia, Egredere in occursum Achaz, & dic ad eum: Vide, sile & ne timeas, eo quod consilium inierit contra te Syria in malum, & Ephraim & filius Romelia dicentes, Ascendamus in Iuda & succitemus eum, & euellamus eum ad nos, & ponamus regem in medio eius filium Tabeel. Hæc dicit Dominus Deus, Non stabit, neque erit istud. Illa ipsa hora, quo ista tractabatur à Domino, accepit Achaz argentum & aurum, quod inueniri potuit in domo Domini & in Thesauris regis & misit regi Assyriorum munera, postulatū auxiliū, qui & acquieuit voluntati eius & ascendit cum multis copiis in Damascum.

Esa. 7.

4. Reg. 16.

Anno vicesimo Phacee regis Israel venit Teglath-Phalassar Rex Assur, abstulit vitulum aureum in Dan, atque ita discessit. Hinc illud, venitque contra eum Teglath-Phalassar Rex Assur & Afflixit eum & nullo resistente vastauit. Quia Achaz spoliata domo domini & domo regum & principū dederat regi Assyriorū munita. Audierat enim id quod ad ipsū locutus fuerat propheta. Non stabit neque erit istud.

2. Par. 28

Esa. 7.

4. Reg. 15

Esa. 7.

Illam autem horam coniuuauit & tetendit insidias Osee filius Ela contra Phacee filium Romelia & interfecit eum regnauitque pro eo vicesimo anno Ioathan filij Ozia, id est, anno quarto Achaz. Et sic potuisset notare Scriptura, nisi id iam à sæculo Ioathan fuisset decretum. Est & altera ratio. Voluit scriptura attribuere hos annos Regi mortuo Ioathan & non Achaz viuo, quod esset impius.)

5. Reg. 17

Contra Oseam ascendit Salmanazar Rex Assyriorum & factus est ei Osee seruus, reddebaturque illi tributa. Anno autem nono Osee cepit Rex Assyriorum Samariam & transtulit Israel in Assyrios. Sic inueniuntur Achaz rex Iuda, & Oseas rex Israel seruisse regi Assyriorū annos octo. Anno duodecimo regis Achaz excitauit Dominus Deus Israel spiritum regis Assur & abstulit vitulum aureum qui erat reliquus in Bethel, discessitque implens illud quod scriptum erat, Etiam ipse in Assyriam portabitur. De quo R. Nehorai nomine R. Iosue. Ecce scriptura inquit, Hæc dicit Dominus Deus, Quo modo si pastor eruat de ore leonis duo crura aut extremum auriculæ, sic eruen-

Ose 10.

Amos. 3.

Vbi R.

David

Kamhi i-

sta citat.

tur filij Israel, qui habitant in Samaria in plaga siue angulo lectuli & in Damasci grabato. Quod asserit, *In plaga siue angulo lectuli*, docet non relinquēdos fuisse in eo nisi vnum de octo, & reliquias * populi peregrinaturas Damascum ad implendum, quod alibi oraculo, traditum est. Et migrare vos faciam trans Damascum, dicit Dominus, Deus Exercituum nomen eius.

* Kamhi illic legit strati.

Amos 5.

4. Reg. 17

Illam tempestate cernens Oseas filius Ela rex Israel abductos esse vitulos aureos substulit præsidia quæ posuerat Ieroboam filius Nabat in terræ suæ limitibus, ne quis Ierusalem ascenderet. Nam de vniuersis regibus Israel nominatum scriptum est. Ambulauitque in viis Ieroboam filij Nabat, & in peccatis eius. At de Osea fecitque malum coram domino, sed non sicut reges Israel, qui ante eum fuerunt. Quare igitur (inquires) sententia iudicij eorum, vt abirent in captiuitatem, executioni mandata est ipsius tempore? Certè vt ostenderetur non omnino fuisse crimen regum suorum, in quos ipsi Israelitæ omnem reiciebant culpam dicente oraculo. Ego noui Ephraim, & Israel nō est absconditus à me. Quia nunc fornicatus est Ephraim, contaminatus est Israel, &c.

Ose 5.

Illam ætate animaduertens Oseas Regem Assyriorum velle ascendere contra se & abducere in captiuitatem Ierusalem, tertio societatem iniit cum regibus Ægypti.

4. Reg. 17

Duodecimo anno Achaz Regis Iuda Oseas filius Ela regnum in Israel suscepit, nouem annis. Atqui (inquires) Oseas nonne regnauit ab anno quarto Achaz. Respondendum nouem annos, quibus regnasse scribitur, numerandos esse à tempore, quo cœpit rebellare contra regem Assyriorum. Hinc enim in eius historia sequitur, Cūque deprehendisset rex Assyriorum Osee, quod rebellare nitens misisset nuntios, ad Sua regem Ægypti, ne præstaret sibi tributa, obsedit eum & vincitum misit in carcerem.

Ibidem.

Anno quarto regis Ezechia, qui erat septimus Osee filij Ela regis Israel, ascendit Salmanazar rex Assyriorum Samariam & oppugnauit eam & recepit. Nam post tres annos, sexto Ezechia, id est, nono Osee ab ipso scilicet rebellionem, capta est Samaria & transtulit rex Assyriorum Israel in Assyrios, collocauitque eos in Hayla & in Abor stratio, Gozan & in ciuitatibus Medorum, quia non audietur vocem domini Dei sui, & euulsit eos de terra sua in ira & in furore & in indignatione maxima, proiecitque in terram alienam, sicut hodie comprobatur! Ad duxit autem Rex Assyriorum viros de Babylone, de Cutha, & de Abaioth & de Emarit & de Sapharuaime, Dineos, Apharsatheos, Tarphaleos, Archuueos, Aphalaceos, Babylonios, Suseos, Dyaeos Elamitas & ceteros de gentibus, quas transtulit Assennaphar magnus & gloriosus & habitare eas fecit in ciuitatibus Samaria & in vrbibus eius.

Ezechul 18.

Deut. 29.

Exra 4.

CAPVT XXIII.

NNO quarto decimo regis Ezechiaꝛ ascendit Senacherib rex Assyriorum ad vniuersas ciuitates Iuda munitas & cepit eas. Quem admodum 8. anni intercesserant inter primam captiuitatem & secundam, Item 8 anni inter secundam & tertiam, ita dominus interposuit octo annos inter tertiam Israelis captiuitatem & hunc regis Senacherib cōtra Ezechiam & Iuda ascensum, ad implendum id quod scriptum apud Esaiam, sicut primo tempore alleuiata est terra Zabulon & terra Neptalim, nouissimo aggrauata est via maris trans Iordanem Galileæ siue termini gentium. Sed, inquit R. Iosue filius Corha, vehemēter errauit Senacherib.

Post quæ huiusmodi veritatem venit Senacherib rex Assyriorum & ingressus Iudam obsedit ciuitates munitas volens eas capere. Ea autem hora misit Tarthan Regis Assyriorum præfectus in Azothum, in eamque ingressus est, vt scribit Esaias, inundauit Ammonitas & Moabitas, qui ipsum iuuabant, cum Samariam obsideret, per tres annos, vt impleretur oraculum. In tribus annis quasi annis Mercenarij auferunt gloria Moab super omni populo multo, & relinquetur in eo, sicut racemus paruus & modicus, nequaquam multus.

Tum misit Rex Assyriorum Rabfacem de Lachis in Ierusalem, ad regem Ezechiam cum manu graui & egressus est ad eum. Eliachim filius Helchiaꝛ, qui erat præfectus domus, & Sobna scriba, & Iohaha filius Asaph à cōmentariis. Et venerunt postea serui Ezechiaꝛ ad Esaiam, & dixit ad eos Esaias. Hæc dicetis Domino vestro. Hæc dicit dominus: Ne timeas à facie verborum, quæ audisti. Ecce ego dabo ei spiritum & audiet nuntium & reuertetur in terram suam. Quænam verò nuntium? De Tharacha rege Æthiopiæ, quod egressus sit vt contra ipsum pugnet. Inundauit Sobna Thefaurarius & eius socij, profectique sunt in Æthiopiã & tulerunt pretiosissima quæque terrarum, redieruntque Ierusalem, sicque impleuerunt, quod ab Itiaia fuerat oraculo pronuntiatum. Hæc dicit Dominus. Labor Ægypti & negotiatio Æthiopiæ & Sabaim, viri sublimes ad te transibunt & tui erunt. Labor Ægypti pertinet ad Pharaonem Ægypti regem, Negotiatio Æthiopiæ ad Æthiopum regem Tharacham Sabaim viri procerj ad eorum copias & exercitus. Illi omnes ô Ierusalem (ait Esaias) super te transibunt, & tui erunt pace iam tecum facta post te ambulabunt. Ô Ezechia, victi pergent torquibus & monilibus. Et te adorabunt, teque deprecabuntur, id est, tribuent laudem Deo in tui medio & dicent, Tantum in te est Deus, & non est Deus, extra te, verum tu es Deus absconditus.

Illâ tempestate misit rex Assyriorum Tarthã & Rabfacem de Lachis ad regem Ezechia cum manu valida Ierusalem. Qui cum ascendissent,

locauerunt regem. Misit autem Esaias filius Amos ad Ezechiam dicens. Iste est sermo, quem locutus est dominus de eo. Cui exprobrasti & quem blasphemasti. Contra quem exaltasti vocem tuam, & eleuasti in excelsum oculos tuos, contra sanctum Israël. Per manum nuntiorum tuorum exprobrasti Domino, & dixisti, Ego fodi & bibi aquas alienas & siccaui vestigijs pedum meorum omnes aquas clausas, &c. Factum est igitur in nocte illa venit Angelus Domini & percussit in castris Assyriorum cētum octoginta quinque millia. Cuncti autem reges redimti erant coronis in suis capitibus. Porro ante stragem hanc Senacherib, ægrotauit Ezechias tribus diebus. Ac dies tertius morbi eius, iuxta R. Iosue, incidit in hanc cladem Senacherib, stetitque illi sol, quemadmodum steterat patri Achaz, hoc enim testatur scriptura. Ecce ego reduco vmbra graduum per quos descenderat in horologio Achaz in sole retrorsum decem lineis, Et reuersus est sol decē lineis, per gradus quos descenderat.

Eodem die decem stationes percurrit Senacherib. Venit in Aiath. Transibit in Magron, apud Magmas commendauit vasa sua. Transierunt cursim, Gabaa sedes nostra. Obstupuit Rama Gabaa Saulis fugit. Hinni voce tua filia Gallim, Attende Lais pauperula Anathor, Migravi Madmena, habitatores Gabin collegerunt. Iese Adhuc dies est, vt in Nobe steret. Sic enim inuenias Esaiam dicentem isto die Senacherib decem profectioes confecisse.

Vndecimo anno Iubilei, anno quarto hebdomadæ ascendit Senacherib vt ex eodem Esaiã colligitur. Tibi (inquit) hoc esto signum. Comede hoc anno, quæ sponte nascuntur, & in anno secundo pomis vescere. Anno autem tertio seminate & metite & plantate vineas & comedite fructum earum. Nam ascēdit in benedictione Paschæ, vt non poterint seminare & comederint germina, quæ sponte nascuntur. Anno autem secundo poma siue fructus per se è radicibus pullulantes. Nam truncos arborum exciderunt. Anno vero quarto seminarunt & mesuerunt, platarunt vineas & vvas earum comederunt. Ex quibus intelligitur de hebdomade vnum duntaxat annum superfluisse.

Post cladem Senacherib Ezechias libros dimisit milites qui se victos dederant & religionem atque regnum Dei sponte amplexi fuerant ad implendum alterum Esaiæ oraculum; in illa die erunt quinque ciuitates loquentes lingua Chanaan, & iurantes per dominum exercituum. Quin & profecti ædificauerunt altare & Deo calij super illud obtulerunt holocausta iuxta eundem Esaiã. In die illa erit altare domini in medio terræ Ægypti, & titulus Domini iuxta terminum eius. Præterea numine adorato precati sunt versus Ierusalem. Sic enim idem Esaias alio loco, ad te adorabunt, & ad te deprecabuntur.

Ante aduentum Senacherib, obturauit Eze-

Ezechias

4. Reg. 18.

10. tribus
tres passa
sunt capti
uitates.

Esa. 9.

2. Part.
36.

Esa. 20.

Esa. 16.

Esa. 36.

Esa. 37.

Esa. 45.

4. Reg. 18

19.

Ibidem.

Esa. 38.

Esa. 10.

Esa. 37.

Esa. 19.

Ibidem.

Esa. 45.

2. Part. 34

chias aquas Gion, hinc illud inito cum principibus consilio, virisque primariis obturauerunt cunctos fontes & riuum, qui fluebant in medio terræ, dicentes, Ne veniant reges Assyriorum, & inueniant aquarum abundantiam. Erat autem annorum viginti quique, cum regnare inciperet & viginti nouem annis regnauit in Ierusalem.

CAPVT XXIII.

DVODECIM annorum erat Manasses cum regnare cœpisset, & quinquaginta quinque annis regnauit in Ierusalem. Anno regni 22. abductus est captiuus Babylonem cum Idolo Michæ. Sic enim prædictum, Posueruntq; sibi filij Dan sculptile & Ionathan filium Gersom filij Moyfi ac filios eius sacerdotes in tribu Dan vique ad diem captiuitatis terræ. Postquam autē coangustatus est, orauit Dominum Deum suum & egit pœnitentiam valdè, coram Deo patrum suorum, deprecatusque est eum & obsecrauit interè & exauditus est, atque reductus in Ierusalem in regnum suum. Reperitur scilicet egisse pœnitentiam 33. annis ante suum obitum.

Viginti trium erat annorum Amon, cum regnare cœpisset & duobus annis regnauit in Ierusalem, fecitque malum in conspectu domini, sicut fecerat Pater eius, & multo maiora deliquit lege ex Israël consumpta & incensa.

Octo annorum erat Iosias cum regnare cœpisset & triginta & vno annis regnauit in Ierusalem, fecitque quod erat rectum in conspectu domini. Anno octauo decimo regni sui mandata iam terra & templo domini, misit Saphan filium Ezelæ & Maasiam principem ciuitatis, & Ioha filium Ioachaz à commentariis, vt instaurarent Domum Domini. Eodem anno inuentus est liber legis in domo Domini, qui & erat principium Iubilei. Eodem Iosias refecit templum. Atque ita lapsi sunt ducenti octodecim anni, ex quo Ioas illud restaurauit, ad hanc vsque reparationem. Ideo autem tempore Ioas tam cito resectum est, post Salomonem, quoniam Athalia impia & filij eius illud ruperant. Eodem anno Iosias agitauit pœnitentiam, nec habuit ante se regem similem, qui sic conuerteretur ad dominum, &c.

Iosias recondidit arcam. Sic enim scriptum. Leuitis quoque, ad quorum eruditionem omnis Israël sanctificabatur domino, locutus est, Ponite arcam in sanctuario templi, quod ædificauit Salomon filius David Rex Israël. Nequaquam enim eam ultra portabitis.

Diebus eius ascendit Pharaon Necho Rex Ægypti contra regem Assyriorum ad flumen Eufratem. Et Abiit Rex Iosias in occursum eius. At ille missis ad eum nuntiis ait, Quid mihi & tibi rex Iuda? Noluit Iosias reuerti, sed præparauit contra eum bellum, itaque vulneratus dixit pueris suis, vt se educerent de prælio

Qui transtulerunt eum & asportauerunt in Ierusalem, vbi & mortuus est & sepultus in Mausoleo patrum suorum. Vniuersus autem Iuda & Ierusalem luxerunt eum, Ieremias maximè, cuius omnes cantores vsque in præsentem diem lamentationes super Iosiam replicant. De eo lamentatus est, spiritus natis nostræ Christus domini captus est in retibus suis, de quo dicebamus in vmbra tua viuemus inter gentes.

Tulit ergo populus terræ Ioachaz filium Iosia & constituit regem pro patre suo in Ierusalem. Viginti trium annorum erat Ioachaz cum regnare cœpisset & tribus mensibus regnauit in Ierusalem. Vnxitque eum Pharaon Necho & regem constituit Eliachim filium Iosia fratrem eius pro patre suo.

Viginti quinque annorum erat Ioachim Eliachim cum regnare cœpisset, & vndecim annis regnauit in Ierusalem, fecitque malum coram domino Deo suo. Sic reperitur natu grandior quam frater Ioachaz, duobus annis.

Initio regni Ioachim filij Iosia regis Iuda Ieremias propheta ad vniuersum Iuda & Ierusalem concionatus est. Hæc dicit dominus exercituum, Deus Israël: Conuertimini quæso quisque à via sua mala, & à prauitate operum vestrorum, &c. sæpius enim eos redarguit. Cumque minimè respiscerent, rursus est concionatus, adiecta vaticinatione, Nisi audieritis, sic dicit Dominus exercituum. Ponam domum istam, sicut Silo, &c. Principio regni Ioachim filij Iosia regis Iuda, Hæc dicit dominus ad me. Fac tibi vincula & catenas & pones ea in collo tuo & mittes ad reges Edom, &c. Ego feci terram & homines & omnia quæ in ea sunt, dedi que ea in manu Nabugdonozor Regis Babylonis serui mei, & seruiet ei omnes gentes & filio eius, & filio filij eius. Gens autem & regnum, quod non seruerit Nabugdonozor Regi Babylonis, visitabo super gentem illam in gladio, & fame, & peste, donec consumam eos manu eius. Tum Ioachim Vriam interfecit: nam scriptum Eduxeruntque Vriam de Ægypto, & adduxerunt eum ad regem Ioachim, & percussit eum gladio, proiecitque cadauer eius in sepulchra vulgi ignobilis, quod prophetasset aduersus ciuitatem & terram Iuda, iuxta omnia verba Ieremia.

Qualia fuerat vaticinatus Vrias, talia vociferabatur & inculcabat Ieremias. Verum manus Aichan filij Saphan fuit cum Ieremia, vt non traderetur in manus populi, & interficeret eum.

Quarto anno Ioachim, Nabugdonozor Rex Babylonis percussit Pharaonem Necho, hinc illud, factum est verbum Domini ad Ieremiam Prophetam contra gentes in Ægypto aduersus exercitum Pharaonis Necho regis Ægypti, qui erat iuxta fluuium Eufratem in Charchamis, quem percussit Nabugdonozor rex Babylonis anno quarto Ioachim filij Iosia regis Iuda

2.Par.29

Manafses

2.Par.33.

Iud. 18.

2.Par. 33.

Sic Tal mudicos scripisse author Kimbi in 4. Exech. Amon. Ibidem.

Iosias. 2.Per.34.

4.Reg.22

2.Par. 35.

4.Reg.21. 2.Par. 35.

Lamēt. 4.

Ioachaz. 2.Par.36.

4.Reg.23

Ioachim 2.Par.36.

Ierem.27

Ierem.26

Ibid. 26. cap.

Ierem.46.

Nabug-
donozor.

Anno primo subegit Nabugdonozor Niniuem, secundo ascendens in Iudæam subiugavit Ioachim, factusque est Ioachim illi seruus annis tribus & rursus rebellauit contra eum. Et ultra non addidit rex Ægypti, ut egrederetur de terra sua. Tulerat enim rex Babylonis à riuo Ægypti, vsque ad fluuium Euphratem, omnia, quæ fuerant regis Ægypti.

4. Reg.
24. Ibid.

Ierem. 25.

Anno quarto Ioachim obfignata est sententia iudicij Israël, ut abducerentur in captiuitatē Babylonicam, & ut Ierusalem biberet calicem vini furoris.

CAPVT XXV.

Dan. 1.

ANNO tertio regni Ioachim regis Iuda, Venit Nabugdonozor Rex Babylonis Ierusalem & obsedit eam, & tradidit Dominus in manum eius Ioachim regem Iudæ.

Ierem. 25.

Ita quidem Daniel. At Ieremias prodit, quartum annum Ioachim filij Iosifæ Regis Iuda fuisse annum primum Nabugdonozoris. locus ergo Danielis sic exponendus. Anno tertio rebellionis Ioachim venit Nabugdonozor, &c. Sic alio loco ubi Ieremias annum septimum Nabugdonozoris, liber regum habet, annū octauum, quoniam idem annus erat octauus & septimus, octauus regni Nabugdonozoris & septimus à subactō Ioachim.

Ierem. 52.

4. Reg. 24

Dan. 1.

Est etiam notandum loco iam citato Danielis, Ioachim traditum in manum Nabugdonozoris, & tamen Ieremias Sepultura (inquit) asini sepelietur. Præterea alio scripturæ loco dicitur vincus fuisse compedibus. Nempe vincus quidem fuit, at mox in vinculis interiit, indeque raptus & obiectus bestiis ad implendum quod ex Ieremia commemoratum est.

4. Reg. 24

Allegori-
ca inter-
pretatio.

Psal.

Num. 21

Esa.

Ierem. 24.

Trāstulit Ierusalem & vniuersos principes & omnes fortes exercitus decem millia in captiuitatem, de Iuda tria millia, & de Benjamin & reliquis tribubus septem millia, omnes viros fortes & bellatores. Atqui qualis esse possit fortitudo in viris in captiuitatem abactis? Item quod bellum gerere possint homines compedibus vincis, & in vinculis positi? Est igitur sensus, omnes fortes, fortitudine scilicet legis, sic enim loquitur scriptura Benedicite Domino omnes Angeli eius potentes siue fortes robore. Bellum autem gerebant, quoniam se vltro citroq; exercebant in præliis legis, de quibus legitur. Vnde dicitur in libro bellorum domini. Sicut fecit in mari rubro, sic faciet in torrentibus Arnon. In eo quod sequitur in historia regū. Trāstulit etiā artifices & inclusores mille viros, fortes terræ. artifices appellantur Heres à silendo quod vno loquente, tacerent reliqui, inclusores autem Masgher à claudendo, quod ab ipsis sedentes auditores docerentur, metaphora, qua scriptum, Aperuit & nemo claudit, claudit & nemo aperit. Denique fortes terræ sunt nobiles de tribu Iuda & Benjamin, de quibus scribitur, hæc dicit Do-

minus Deus Israël. Sicut ficus hæ bonæ, sic cognoscam transmigrationem Iuda, quam emisi de loco isto in terram Chaldæorum in bonum.

Octo annorum erat Iechonias cum regnare cœpisset & tribus mensibus regnavit in Ierusalem. Alio loco scribitur octodecim annorum fuisse cum regnum suum auspicaretur. Quid ergo sentiendum? Certè octo annorum erat cum regnavit (cum patre.) At postquam regnasset, octauum decimum agebat, quando obfignata est iudicij sententia ut abduceretur in captiuitatem, dicente Nabugdonozor, è prauo cane catus probus non nascitur.

In medio Iubilei migravit Iechonias, anno quarto hebdomadæ, ut notat scriptura his verbis. Cūque annuus circulus volueretur misit Nabugdonozor rex nuntios, qui & abduxerunt eum in Babylonem, asportatis simul pretiosissimis vasis domus Domini, id est arca. Regem verò constituit Mathaniam patrum eius super Iudam & Ierusalē quem nominauit Sedechiam. Viginti & vnus anni erat Sedechias, cum regnare inciperet, & vndecim annis regnavit in Ierusalem.

Factum est anno illo in principio regni Sedechiæ regis Iuda, in anno quarto, mēse quinto, dixit ad me Ananias filius Azur propheta de Gaboon in domo Domini coram sacerdotibus & omni populo dicēs: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israël. Contriuui iugum regis Babylonis. Adhuc duo anni erunt & ego referri faciam ad locum istum, omnia vasa domini, quæ tulit Nabugdonozor de loco isto Babylonem. In hanc falsam prophetiam adductus est Ananias occasione Ieremiæ sic de Elam ipso præsentivaticinati. Hęc dicit Dominus exercituum. Ecce ego confringam arcum Elam, sumam fortitudinem eorum & inducam super Elam quatuor ventos à quatuor plagis cæli &c. Mortuus est Ananias propheta anno illo mense septimo.

Et hæc verba libri quem misit Ieremias propheta de Ierusalem ad reliquias seniorum transmigrationis, & ad sacerdotes, & ad prophetas & ad omnem populum, quem traduxerat Nabugdonozor Babylonem. Hęc dicit Dominus exercituum, Deus Israël omni transmigratori, quam transtulit de Ierusalem Babylonem. Edificate domos & habitate, plantate hortos & comedite fructum eorum. Accipite vxores & generate filios & filias, & date filii vestris vxores, & filias vestras date viris, & pariant filios & filias, & multiplicamini ibi, & nolite esse pauci numero, & quærite pacem ciuitatis, ad quam transmigrare vos feci, & orate pro ea ad dominum quia in pace illius erit vobis pax. Et postea, cum cœperint impleri in Babylone septuaginta anni, visitabo vos & suscitabo super vos verbum meum bonum & reducam vos ad locum istum.

Anno quarto regni, Sedechias descendit Babylonem committatus suis principibus, ut sibi conciliaret gratiam Nabugdonozor Regis

Babylonis, Deinde redit Ierosolymam in regnum suum.

CAPVT XXVI.

EACTVM est tricesimo anno, in quarto, in quinta mensis verbum domini ad Ezechielem filium Buzi in terra Chaldæorum. Ipse est annus quintus transmigrations regis Iechonia. Triginta hi anni sumuntur ab eo tempore, quo repertus est liber in domo Domini. Et veni ad transmigracionem ad aceruum nouarum frugum, ad eos qui habitabant flumen Chobar & sedi, vbi illi sedebant, & mansi tibi septem diebus, merens in medio eorum. Post septem dies Ezechieli dictum est. Et tu dormies super latus tuum sinistram, & pones iniquitates domus Israël super eo numero dierum quibus dormies super illud & assumes iniquitates eorum. Ego autem dedi tibi annos iniquitatis eorum numero dierum, trecentos & nonaginta dies & portabis iniquitatem domus Israël. Docebatur Israelitas prouocasse iram domini ab ingressu in terram Chanaã, quousque ex ea dimigrarent per 390. annos integros. Et cum compleueris hæc dormies super latus tuum dextrum secundo & assumes iniquitatem domus Iuda quadraginta diebus. Diem pro anno, diem inquam pro anno dedi tibi. Significabatur domum Iuda irritasse dominum contra se quadraginta annis, postquam exulatum abductæ essent decem tribus, donec vastaretur Ierusalem. Qui anni omnes sunt 430.

Et factum est anno sexto, sexto mense, quinta mensis, ego sedebam in domo mea & senes Iuda sedebant coram me. Iudicat illum annum fuisse intercalarem ac tredecim habuisse menses, Et cecidit ibi super me manus Domini Dei. Tum Deus Ezechielis monstrauit gloriam maiestatis suæ recedentem de medio ædis siue templi. Et eleuantia Cherubim alas suas exaltata sunt à terra coram me. Et stetit in introitu portæ domus Domini Orientalis, & gloria Dei Israël erat super illos. Et ascendit gloria domini de medio ciuitatis, stetitque super montem, qui est ad Orientem vrbis, & spiritus leuauit me, adduxitque in Chaldæam, & sublata est à me visio. Illic reperies decem Domini ab æde sacratissima profectioes.

Et factus est anno septimo, quinti mensis decimo die. Venerunt viri de senioribus Israël vt interrogarent dominum & sederunt coram me. Et factus est sermo domini ad me dicens: fili hominis, loquere senioribus Israël, & dices ad eos. Hæc dicit dominus Deus. Nunquid ad interrogandum me vos venistis, &c. Tunc percussit rex Sedechias fœdus, cum omni populo in Ierusalem, prædicans, vt dimitteret vnusquisque ancillam suam, Hebræum & Hebræam liberos, & nequaquam dominarentur eis, id est, Iudæo & fratri suo. Audierunt igitur & dimiserunt, sed

reuerſi sunt deinceps, & retraxerunt seruos suos & ancillas suas, quos dimiserant liberos, & subiugauerunt in famulos & famulas. Et paulò post Non obseruauerunt verba fœderis, quibus assensu sunt in conspectu meo, vitulum, quem considerunt in duas partes, & cuius inter diuisiones transferunt principes Iuda & principes Ierusalem, Eunuchi & sacerdotes, & vniuersus populus, sicque rebellant contra Dominum. Nam hæc & eiusmodi commemorat, propter rebellionem. Tunc (igitur) rebellauit Sedechias contra Babylonium regem & sese adiunxit Ægypti regibus.

Hic obserua omnia in Israël siue decem tribus & Iuda siue duabus tribus paria reperiri. Illi societatem cum Ægyptiis regibus inisse leguntur. Isti similiter. Illi tribus diuersis exiliis exportati è sua terra, isti totidem exiliis abacti in alienam. Illi triennium obsidionem Assyriorum sustinuerunt, antequam caperentur, isti tribus annis à Babylonis circumfessi sunt, donec expugnaretur ciuitas. Illi esitarunt carnem filiorum suorum & filiarum, isti explere famem eodem nefando cibi genere coacti sunt. Eiusmodi profecto est, quod propheta prædixerat, in via sororis tuæ ambulasti, & dabo calicem eius in manu tua. Hæc dicit dominus Deus. Calicem sororis tuæ bibes profundum & latum. ebrietate repleberis, calice sororis tuæ Samariæ.

Anno octauo Sedechiæ regis Iuda venit exercitus regis Babylonis contra Ierusalem. Et exercitus Pharaonis egressus est de Ægypto, & audientes Chaldæi, qui obsidebant Ierusalem huiusmodi nuncium, recesserunt ab Ierusalem. Exercitus autem Pharaonis vastata Gaza rediit in Ægyptum.

Factum est verbum domini ad Ezechielem anno nono mensis decimi die decimo dicens, filij hominis scribe tibi nomen huius diei, in quo confirmatus est rex Babylonis aduersus Ierusalem hodie. i. die decimo mensis Teuet siue Decembris.

Anno decimo duodecimo die mensis decimi factum est verbum domini ad me dicens fili hominis, pone faciem tuam contra Pharaonem regem Ægypti & propheta de eo & de Ægypto vniuersa loquere. Illo tempore, Ecce Ananeel filius Sellum patruelis Ieremiæ ad eum venit, dicens, Eme tibi agrum meum qui est in Anathor in terra Benjamin. Tibi enim, competit ex propinquitate, vt emas, &c.

Et factum est vndecimo anno, primi mensis die septimo verbum domini ad Ezechielem dicens. Fili hominis brachium Pharaonis regis Ægypti confregi & ecce non est obuolutum, vt restitueretur ei sanitas. Item ad eundem factum verbum domini anno eodem vndecimo, primo die mensis tertij, dicens. Fili hominis, dic Pharaoni regi Ægypti & populo eius. Cui similis factus es, in magnitudine tua? Rufum vndecimo anno, primo mensis dicens, fili hominis pro eo quod dicit Tyrus de Ierusalem,

Ezech. 1.

4. Reg. 23.
Ezech. 3.

ibid.

cap. 8.

10

11

Ezech. 20.

Ierem. 34.

ibid.

Ierem. 37

Ezech. 24.

Ezech. 39

Ierem. 32.

Ezech. 30.

Ezech. 31.

Ezech. 26.

Eugè contractæ sunt portæ populorum, conuersa est ad me. Implebor. deserta est, propterea hæc dicit dominus, &c.

Die tertio mensis Tizri siue Septembris, die quinquagesimo secundo ab æde diruta, interfectus est Godolias filius Ahisam filij Sapham, itemque Iudæi, qui cum ipso erant in Maspha. Reliqui profecti sunt in Ægyptum, secum trahentes Ieremiam & Baruc.

Ex ec. 33.
cap. 32.
Ibid.
Anno duodecimo, decimo mense quinta mensis transmigrationis, venit ad Ezechielem, qui fugerat de Ierusalem, dicens. Vastata est ciuitas. Eodem anno, mensis duodecimi die primo factum est verbum domini ad eundem dicens. Fili hominis, assume lamentum super Pharaonem regem Ægypti, & dices ad eum. leoniam gentium assimilatus es. Eodem duodecimo anno, sed decima quinta mensis, factum est quoque verbum domini ad Ezechielem dicens fili hominis, cane cæcæ lugubre super multitudinem Ægypti, & detrahe eam in terram, cum his qui descendunt in lacum. Tumque monstratum est Ezechieli exteras nationes addici puteo interitus.

Anno decimo tertio Nabugdonozoris traditæ est in manum eius Tyrus, & quadam veluti inundatione raptavit vniuersos Iudæos, qui in ea, itemque apud Ammonitas, Maobitas, vicinasque regiones exulabant, ad septingentos quadraginta quinque.

Ex ec. 19.
Alii malunt Ieremiam lapidatum fuisse à Iudeis in Ægypto.
Ex ec. 40.
Anno vicesimo septimo imperij Nabugdonozor Ægyptum occupauit, cæpit multitudinem eius, deprædatus est manubias eius, diripuit spolia eius & ea in mercedem exercitui data, transtulit Ieremiam & Baruc Babylonem.

Vicesimo quinto anno transmigrationis nostræ, exordio anni, decima mensis, quarto decimo anno postquam percussa est ciuitas, facta est super Ezechielem manus domini & adduxit eum Ierosolymam in visionibus Dei. Illo die per visionem Ezechieli monstrauit Deus exemplum ædis siue templi futuris sæculis ædificandi.

C A P I T U M XXVII.

Ierem. 39.
4. Reg. 25
ANNO nono regis Sedechiæ mensis decimi die decimo venit Nabugdonozor rex Babylonis & omnis exercitus eius ad Ierusalem & obsedit eam. Vndecimo autem anno Sedechiæ mensis septimi die nono præualpit fames in ciuitate, nec erat Panis populo terræ. Et rupta est ciuitas & omnes viri bellatores fugerunt & exierunt de vrbe nocte per portam, quæ est inter duplicem murum ad hortum regis. Porrò Chaldæi obsidebant in circuitu ciuitatem, & profecti viam solitudinis persecuti sunt regem, comprehenderuntque eum in planicie Iericho, & omnes bellatores, qui erant cum eo dispersi sunt & reliquerunt eum. Appre-

hensum ergo regem duxerunt ad regem Babylonis in terram Emach, qui locutus est cum eo iudicium. Filios autem Sedechiæ mactauit coram ipso, atque principes Iuda in Rablartha. Et oculos eius effodit, vincitumque catenis adduxit Babylonem, reclusitque in custodiam vsque ad diem mortis suæ.

4. Reg. 25
Totis viginti octo diebus Nabugdonozor diruit & complanauit montem. Hinc illud, Mense quinto, septimo die mensis (Ipse est nonus decimus annus regis Babylonis) venit Nabuzardan princeps exercitus in Ierusalem & succendit domum domini, &c. Alio tamen loco id contigisse dicitur decimo die mensis, decimo octauo anno Nabugdonozoris, sed hæc sic sunt concilianda. Decimo nono anno à regno scilicet Nabugdonozoris cæpto, dirutum est templum, decimo autem octauo à Ioachim subiugato. Item septimo die mensis quinti, quoniam eo primum ingressæ sunt gentes illæ profanæ in templum, indeque sustulerunt Mare, bases, columnas & sequentibus duobus diebus, octauo scilicet & nono, cæptam die septimo à fundamentis euetionem continuarunt, donec dies ille (decimus) appelleret. Quare Ieremias, adornate (inquit) super eam bellum, consurgite & ascendamus in Meridie. Hei nobis, quia declinauit dies, quia inclinatæ sunt vmbra vesperti. Surgite ascendamus in nocte & dissipemus domum eius. tempore tenebricofo succenderunt tunc ignem, & decimo mensis exustum est. De qua ætate Moses hæc commemorat. Scio enim figmentum eius, quod facturus sit hodie, antequam introducam eum in terram, quam ei pollicitus sum. Et postea, Ego enim scio rebellionem tuam & ceruicem tuam durissimam. Et mox. Noui enim quod post mortem meam iniquè agetis & corrupemini, atque cito declinabitis de via, quam præcepi vobis & occurrent vobis mala in extremo tēpore, quando feceritis malum in cōspectu Domini, ut iritetis eum opera manuum vestrarū. Atque hæc sanè congruunt cum Sedechiæ & hominum illius ætatis factis, Nam de illis sic scribitur. In regem quoque Nabugdonozor rebellauit, qui adiurauerat eum per Deum, & indurauit ceruicem suam & cor, vt non reuerteretur ad Dominum Deum Israel. Sed & vniuersi principes sacerdotum & populus præuaricati sunt iniquè iuxta vniuersas abominationes gentium, & polluerunt domum Dei, quam sanctificauerat sibi in Ierusalem. Mittebat autem dominus Deus patrum nostrorum ad illos per manum nuntiorum suorum, de nocte consurgens, & quotidie commonens. At illi subsannabant nuncios Dei & parui pendebant sermones eius & adduxit super eos regem Babylonis, & interfecit Iuvenes eorum gladio in domo Sanctuarij. Vniuersaque vasa domus domini tam maiora quam minora & Thesaurus templi & regis & principum transtulit Babylonem, & exussit domum domini & ædes Regias, abducens in captiuitatem eos, qui euaserant gladium, Babylonem, vt completeretur

*4. Reg. 25**Hier. 6.**Deut. 31.**2. Par. 36**Ierem. 25.*

sermo domini ex ore Ieremiæ, & celebraret terra Sabbata sua. Cunctis enim diebus desolationis egit Sabbatum, vsque dum complerentur septuaginta anni.

Rabbi Iose non nisi quinquaginta & duos annos terram Iuda putat versatam in solitudine, ita vt nullus per eam transiret. Id ex Ieremia colligit, Super montes assumam fletum & lamentum & super caulas deserti planctum, quoniam succensa sunt, eo quod non sit vir pertransiens.

R. Iosé, Septem, (inquit) annis impleta est hæc scriptura in terra Israel, Sulphur & Sal & combustio totum solum eius, ita vt ultra non feratur, neque virens quippiam germinet, &c. Percussosque eos rex Babylonis, partim interfecit, partim in exilium abduxit de terra sua, animas nimirum octingentas triginta duas de Iuda, tribus transmigrationsibus quatuor mille sexcentas. Et de Benjamin & reliquis tribubus septem millia captiuorum, qui migrant cum Iechonia,

CAPVT XXVIII.

ANNO secundo Imperij Nabugdonozoris, vidit Nabugdonozor somnium & contritus est spiritus eius & somnus eius fractus est ei.

Sic dici potest, nisi quod numerat Scriptura annos à templo euerso, vt & menses ab eo euerso. Et sic in Ieremia, factum est verò anno tricesimo septimo trãsmigrationis Iechoniæ Regis Iudæ, mense duodecimo, vicesima quinta die mensis, eleuauit Euilmerodach rex Babylonis ipso anno regni sui caput Iechoniæ regis Iudæ & eduxit eum de domo carceris. Cum alio scripturæ loco legatur *vicesima septima die mensis*. Quæ si velis conciliare & inde aliquid certi discere, scito, vicesima quinta die mensis duodecimi Nabugdonozorem eius hostem excessisse è viuus & fuisse sepultum, a Vicesima autem sexta eum extraxit Euilmerodach de sepulchro & raptauit, quo ipse decreta aboleret, vt impleretur quod de illo scriptum reliquerat Esaias, Tu autem proiectus es de sepulchro tuo, quasi stirps inutilis, pullutus & obuolutus cum his, qui interfecti sunt gladio & descenderunt ad fundamenta laci, quasi cadaver putridum. Die autem vicesima septima eduxit ipsum Iechoniam.

Ac eo temporis articulo interiit Sedechias & de ipso hunc instituerunt planctum, Heu, qui mortuus est rex Sedechias bibens feces omnium ætatum. Vt illud Ieremiæ constaret. Non morieris gladio, sed in pace morieris & secundum combustiones patrum tuorum, regum priorum qui fuerunt ante te, sic comburent te, Et væ domine, plangent te, quia verbum ego locutus sum, dicit Dominus.

Singulare humanæ miseræ exemplum. Nam intelligitur omnibus, qui versantur in bonis, timenda esse mala, & contrã, quotquot hærent

in malis, ne desperent de bonis. Vnde quæso istud? Cerrè ex Iechonia & Sedechia.

Nabugdonozor quadraginta quinque annos Imperauit: Euilmerodach eius filius viginti tres: Balsazar ex filio isto nepos tres.

Anno primo Balsazaris regis Babylonis somnium vidit Daniel. Visio autem capitis eius erat de quatuor diuersis bestiis grandibus de mari ascendentibus, quarum vltima habebat cornua decem, & paruulum aliud, quod postea exortum est de eorum medio.

Anno secundo regni Balsazar visio apparuit mihi. Ego Daniel, post id quod videram in principio. Vidi autem & ecce Aries, cui omnes bestię non poterant resistere & liberati de manu eius. Et ecce hircus qui cucurrit ad eum in impetu fortitudinis suæ & percussit eum & conculcauit, & nemo quibat liberare arietem de manu eius.

Anno tertio regni Balsazar, &c. Balsazar rex fecit grande conuiuium optimatibus suis mille, coramque mille his vinum bibit. Præcepit ergo inter sorbendum vinum, vt afferrentur vasa aurea & argentea, quæ exportauerat Nabugdonozor pater ipsius, de templo quod fuit in Ierusalem, vt biberent in eis rex & optimates eius, vxoresque eius & concubinæ. Tunc attulerunt vasa illa aurea & argentea & biberunt in eis. Bibebant vinum, & eadem hora apparuerunt digiti, quasi manus hominis scribentis contra candelabrum, in superficie parietis aulae regię. Et rex aspiciebat articulos manu scribentis. Tunc species regis immutata est, &c.

Sic impleta est Esaiæ vaticinatio. Et clamauit. Leo Super speculam domini ego sum, stas iugiter per diem, & super custodiam meam ego sum, stans totis noctibus. Ecce iste venit ascensor, vir bigæ equitum, & respondit & dixit, Cecidit, Cecidit Babylon & omnia sculptilia deorum eius contrita sunt in terram &c. Onus Duma, Ad me clamat de Seir Custos quid de nocte? Custos quid de nocte? Dixit custos, Venit mane & nox, Si queritis, quærite. Reuertimini, Venite. Quinam est iste custos? Deus Opt. Max. Scribitur quippe in Psalmis, Ecce non dormitabit, neque dormiet custos Israel. Dominus custodit te: Dominus protectio tua ad manum dexteram tuam, Dominus custodiet te ab omni malo, custodiet animam tuam dominus, Dominus custodiet introitum tuum & exitum tuum, cū toto Psalmo. Cuiusmodi est ista custodia? Ne ingrediatur gens in gentem & regnum in regnum, ne latum quidem filium. Sed regnum, cuius ruendi tempus per diem appetiit, die cadat, cuius per noctem casus imminet, nocte cadat & pereat. Quemadmodum asseruit propheta, Et dabo ignem in Ægypto. Quasi parturiendo dolebit Pelusium, & Alexandria fundetur & in Memphis angustię dici. Et in Taphnis nigrescet dies, quando conteram ego tibi scepra Ægypti.

Ierem. 9.

Deut. 29.

Dan. 2.

Ierem. 25.

4. Reg. 23

a. Sic enim legendum, non 16. vt in exemplari venetiano. Esaiæ 14.

b. Iuens peccata omnium superiorum ætatum Iere. 34.

Dan. 7.

Dan. 8. Vbi tamē legitur, anno tertio.

Dan. 5. ubi mentio anni tertij nulla, sed c. 8.

Esa. 21.

Ibidem.

Exec. 30.

Dan. 5. Illud est Danielis. Eadem nocte interfectus est Balsazar rex Chaldæus. Et Darius Medus suscepit regnum iam annos natus sexaginta duos.

Quid significat, obsecro, *Iam annos natus sexaginta duos*? Scilicet Nabugdonozori, quo die inuasit in templum, diebus Iechoniæ, natus est hostis, nempe Darius. (Sic rebus Deus prouidet.) Quo die vnctus est Iehu in Ramoth-Galaad, inunctus est & Hazael eius aduersarius.

^a Ita expleti sunt septuaginta anni, ex quo imperauit Nabugdonozor, septuaginta, vno minus, ex quo subiugatus est Ioachim. Adhuc autem annum vnum in Babylone stetit Darius & peregit, vt Daniel narrat, Anno (inquit) primo Darij filij Assueri de semine Medorum, qui imperauit super regnum Chaldæorum. Anno vno regni eius, ego Daniel intellexi in libris numerum annorum, de quo factus est sermo Domini ad Ieremiam prophetam, vt complerentur desolationis Ierusalem septuaginta anni.

^b Nec reperias annum Medo in scripturis, præter istum duntaxat.

^a Animaduersionis. Mirum quo pacto affirmet septuaginta annos tunc expletos, ex quo imperauit Nabugdonozor. Nam desideratur vnus. Quando enim numeras triginta septem ab exilio Iechoniæ, quod accidit anno illius octauo vsque ad Eulmerodach, si postea resenseas annos Nabugdonozoris sursum versus, non nisi septem existens, nec nisi quadraginta quatuor imperasse Nabugdonozor reperitur, numeratis etiam annis imperfectis & incompleis.

^b Istud me adducit in alteram admirationem. Nam hoc ipso libro ipsemet narrat regnasse (Medum) tribus annis imperfectis, cum hic tradat non reperiri in scripturis annum Medo præter istum. Alioqui quo pacto dicimus in tractatu Meghilla fo. 30. quinque esse annos Darij & Cyri, cum non amplius quatuor inueniamus: Responderi potest annum tertium Balsazaris, qui præcessit Darium Medum, non fuisse completum, extusque primum Darij. Postquam igitur in precedenti sectione attribuit eum Balsazari, iuxta id, quod scriptum est, Anno tertio regni Balsazaris regio visio apparuit mihi, de Ariete scilicet & hircu inter se confligentibus, noluit illum assignare Darij.

Dan. 8. At de anno eius secundo, qui est quartus Darij quo scilicet fuit sepultus, dicit scriptura, Anno vno sine primo Darij filij Assueri. Interim tamen biennium regnauit, iuxta id, quod Talmudici in tractatu Meghilla numerant, annos quinque inter Darium & Cyrum. Et tamen non occurrit annus Medo in scripturis, nisi iste solus, qui Darij reuera fuit secundus, quoniam primus accensetur Balsazari. Adhuc igitur annum vnum Babyloniæ stetit Darius & eum compleuit, anno sui regni secundo, qui quidem est primus ipsi proprie ascriptus.

Ierem. 51. Sic Ieremias ipsis Israelitis dixit, Egredimini de medio eius, popule meus, vt saluet vnusquisque animam suam ab ira furoris Domini. Et ne

fortè mollescat cor vestrum, & timeatis auditum qui audietur in terra hac, id est, auditum Balsazaris, & veniet in anno auditio, Darij scilicet, & postea in anno auditio, de qua Esaias, Et erit Babylonia illa desiderata in regnis, sicut Sodoma & Gomorraha. Et violentia siue iniquitas in terra, super Ierusalem, & dominator Cyrus Persa super dominatorem.

Ego autem anno primo Darij Medi stabam, vt confortaretur & roboraretur. Et nunc veritatem annuntiabo tibi; Ecce adhuc tres reges stabunt in Perside, id est, Cyrus Assuerus & Darius, qui ad eum extruxit, Quid verò disci debet ex eo, quod subiicitur apud Daniele, Et quartus ditabitur opibus nimis super omnes, & cum inualuerit diuitiis suis, concitabit omnes aduersus regnum Græciæ? Quartus, à Dario Medo videlicet.

Fuit autem Daniel vsque ad annum primum Cyri Regis. Quo temporis puncto ei dictum est, Ab exordio precum tuarum egressus est sermo. Ego autem veni vt indicarem tibi, quia vir desideriorum es. Tu ergo animaduerte sermonem & intellige visionem. Septuaginta Hebdomades decisæ sunt super populum tuum & super urbem sanctam tuam, vt consummetur præuaticatio & finem accipiat peccatum &c. Scito ergo & animaduerte: ab exitu sermonis, vt iterum ædificetur Ierusalem vsque ad Christum ducem Hebdomades septem & Hebdomades sexaginta duæ erunt: & rursus ædificabitur platea & muri in angustia temporum. Et post Hebdomadas sexaginta duas excindetur Christus. Hebdomades septem sunt hæ, quas transegerunt in exilio & ascenderunt, sexaginta duæ hæ, quibus in terra Israel post reditum manserunt. Vna autem Hebdomada ea est cuius partem egerunt in terra, partem extra terram, post quam Hebdomadam contigit, quod dictum est, Excindetur Christus & firmabitur fœdus multis Hebdomada vna & dimidio Hebdomadis cessare faciet sacrificium & oblationem.

Rabbi Iosé numerandas docet hebdomadas septuaginta ab excidio templi prioris, vsque ad posterioris per Romanos excidium Septuaginta scilicet annos, quibus excisum & destructum mansit, & quadringentos viginti, quibus ædificatum stetit. Sed quid, inquires, septuaginta hebdomadæ Danieli ab Angelo memorabantur, cum iam septuaginta anni excidij essent transacti? Nempe decretum hoc iam latum erat ante septuaginta annos (at nunc primum promulgabatur & Danieli reuelatur.) Qua ratione legimus in Genesi, Et erunt dies illius centum viginti annorum cum tamen postea scriptura dicat, Anno sexcentesimo vitæ Noe, mense secundo, septima decima die mensis, rupti sunt omnes fontes abyssi magnæ. Quasi illa centum viginti annorum humanæ vitæ determinatio nondum ad illa pertineret tempora, quibus referebantur. Sed duntaxat domini decretum proponeretur de

Esa. 13.

De Regibus Persarum.

Dan. 11.

Deut. 19.

Corruptio odio nostri Christi aperta Danielis verba.

a Sic legendum non decem, in exemplo Venetiano.

Gen. 6. 16. 7.

Esa. 7.

futuro humanæ vitæ termino. Sic Esaias, Hæc dicit Dominus Deus, Adhuc sexaginta quinque anni & desinet Ephraim esse populus. Nam hæc asserebantur anno quatto Achaz, post quem intra annos octodecim Ephraim, siue decem tribuum populus euersus est, & in captiuitatem Assyriacam exportatus. Dicitur igitur potest hanc Esaiæ prædictionem atque sententiam fuisse à Domino decretam, non tunc primum, sed à diebus Amos Prophetæ, Biennio ante terræ motum quando scilicet, sicut scriptum est prædicabatur istud, Sic dicit Amos, Gladio morietur Ieroboam & Israel migrando migrabit de terra sua. At tunc per Esaiam populo vel repetitam vel reuelatam.

CAPVT XXIX.

A NNO primo Cyri regis Persarū vt completeretur verbum Domini ex ore Ieremiæ, suscitauit Dominus spiritum Cyri regis Persarum, vt scriberet, Hæc dicit Cyrus Rex Persarum, omnia regna terræ dedit mihi dominus Deus cæli, & ipse præcepit mihi vt ædificarem ei domum in Ierusalem, quæ est in Iudæa. Quis est in vobis de vniuerso populo eius. Sit Deus illius cum ipso, Ascendat in Ierusalem & ædificet domum Domini Dei Israel. Et omnes reliqui in cunctis locis, vbicunque habitant adiuuent eū argento & auro & substantia & pecoribus, præter id quod voluntariè offerunt templo Dei, quod est in Ierusalem.

Et surrexerunt Principes patrum de Iuda & Benjamin & sacerdotes & Leuitæ & omnes, quorū Deus suscitauit spiritum, vt ascenderent ad ædificandum templum Domini. Vniuersique qui erant in circuitu, adiuuerunt manus eorum, in vasis argenteis & aureis in substantia & iumentis & supellectili exceptis iis, quæ sponte fuerant oblata.

Tota autem multitudo quasi vir vnus quadraginta duo millia, trecenti sexaginta, præter seruos eorum & ancillas qui erant septem millia trecenti triginta septem, & in ipsis cantatores & cantatrices ducenti.

Vniuersè quidem quadraginta duo millia, at singulatim non nisi existunt triginta millia trecenti sexaginta. Vbi ergo sunt duodecim millia? in iis sane, qui ascenderunt de reliquis tribubus & locauerunt altare super bases suas, deterrētibus eos per circuitum populis terrarū, & obtulerunt super illud holocaustum Domino manè & vesperi, dederuntque pecunias latomis & cementariis: cibum quoque & potum & oleum Sidoniis Tyriisque vt deferrent ligna cedrina de libano ad mare Ioppe, iuxta id, quod præceperat Cyrus rex Persarum.

Cyrus regnum tenuit annis tribus, non tamen integris.

In regno autem Assueri in principio regni eius scripserunt accusationem aduersus habita-

tores Iudæ & Ierusalem. Tunc intermissum est opus domus domini in Ierusalem, & cessauit vsque ad annum secundum regni Darij regis Persarum.

Tertio anno imperij sui fecit grande conuiuium cunctis principibus & seruis suis fortissimis Persarum & Medorum & præfectis prouinciarum coram se.

Totis quatuor annis Ester delitescbat in Susa vrbis & ducta est ad regem Assuerum mense decimo, qui vocatur Tebeth, septimo anno regni eius.

Totis quinque annis complectebatur animo Haman spolia Mardochæi. Mense autem primo (cuius vocabulum est Nisan) anno duodecimo regni Assueri, missa est fors in vnam, quæ Hebraicè dicitur Phur, coram Haman, quo die & quo mense gens Iudæorum deberet interfici, & exiuit mensis duodecimus qui vocatur Adar.

Decimo tertio die mēsis Nisan Haman scripsit literas ad omnes Satrapas Regis & Iudices prouinciarum, diuersarumque gentium, vt occiderent atque delerent omnes Iudæos à puero vsq; ad senem, paruulos & mulieres vno die, hoc est, decimo tertio die mensis duodecimi, qui vocatur Adar.

Decimo quinto Nisan siue Martij ingressa est Ester in conspectum Regis. Decimo sexto eiusdem mensis suspensus est patibulo Haman, quod parauerat Mardochæo.

Vicesimo tertio mensis tertij, qui appellatur Siuam Mardochæus scripsit epistolas ad Iudæos & ad principes procuratoresque & iudices qui centum viginti septem prouinciis ab India vsq; ad Æthiopiā præsidebant, vt reuocaret ipsius Haman literas.

Decimo tertio Adar, qui fuerat trucidandis Iudæis destinatus percusserunt Iudæi omnes inimicos suos plaga magna & occiderunt eos reddentes eis, quod sibi parauerant facere, in tantum, vt etiam in Susa quingentos viros interficerent & suspenderent decem filios Haman, propterea quod scripserant accusationem aduersus habitatores Iudæ & Ierusalem. Die illo numerus eorum, qui occisi erant in Susa, ad regem relatus est.

Illo tempore anno sequenti contigit, quod scriptum est. Scripsitque Ester regina filia Abihail & Mardochæus Iudæis etiam secundam epistolam, vt omni studio dies ista solennis sanciretur in posterum.

Anni septuaginta, de quibus pronuntiat Ieremias, cum cœperint impleri Babylo ni septuaginta anni, visitabo vos, vt reducam vos ad locū istum, numerandi sunt ab excidio Ierusalem. Nempe quinquaginta & duos annos post eius excidiū Israelitæ traduxerunt in Chaldæorum regno, & visitati sunt, ascenderuntq; Hinc deinceps tres anni Cyri quatuordecim Assueri & secundus Darij, quo ædificatum est templum. Hanc enumerationem confirmat

Amos

Exra 1.

Ierm. 25.

De secun da Monarchia.

Ibid.

Exra.

Exra 3.

Exra 4.

Ester. 1.

2

3

Ester. 5.

7

Ester. 8.

9

Ester. 9.

Ierm. 29

Zach. 1. Zacharias, Et respondit Angelus Domini & dixit, Domine exercituum vsquequo tu non misereberis Ierusalem & vrbinm Iuda, quibus iratus es his iam septuaginta annis. Nam hoc factum est die vicesimo quarto vndecimi mensis Sebat, anno secundo Darij.

Ezra 6. Per continuos quatuor annos (sequentes) templum ædificatum est, vt fidem facit Ezras. Et completa est (inquit) domus ista vsque ad diē tertium mensis Adar, qui est annus sextus regni Darij regis.

Ezra 7. Quo tempore anno sequenti ascendit Ezras de Babylone cum alia exulum cohorte. Nam dicitur, Ipse Ezras ascendit de Babylone & ipse scriba velox in lege Mosis, quam dominus Deus dedit Israeli, & dedit ei rex, secundum manum domini super eum, omnem petitionem eius, Et ascenderunt de filiis Israel, & de filiis sacerdotum, & de filiis Leuitarum & de cantoribus & de ianitoribus, & de Nathinæis in Ierusalem anno septimo Artaxerxis regis & venerunt in Ierusalem mense quinto. Ipse est annus septimus regis. Quia in primo die mensis primi cœpit ascendere de Babylone, & in primo die mensis quinti venit in Ierusalem, iuxta manum Dei sui bonam super se. Ezras enim parauit cor suum, vt inuestigaret legem domini & faceret & doceret in Israel præceptum & iudicium. Venit autem & separauit Israel à mulieribus alienigenis.

CAPVT XXX.

Neh. 1. **V**ERBA Nehemiæ filij Helchiæ. Et factum est in mense Cisleu, anno vigesimo, & ego eram in Sufis castro &c. Manlit Nehemias annis duodecim in terra Israel, ap-
Neh. 13 tauit murum & restituit singulos Israelitas in vrhem suam & possessiones suas. Quod ipsemet his testatur verbis. In omnibus autem his, non fui in Ierusalem, nisi anno 32. Artaxerxis regis. Nam in fine dierum rogavi regem & veni in Ierusalem. Ab anno vigesimo vsque ad trigessimum secundum duodecim existunt anni. Sanè Ezras, Seniores, inquit, *Iudeorum adificabant & prosperabantur iuxta prophetiam Aggai propheta & Zachariæ filij Iddo. Et adificauerunt & cōstruxerunt decernente Deo Israel & iubente Cyro & Dario & Artaxerse rege Persarū. Et compleuerunt domum Dei istam vsq; ad diem tertium Mensis Adar, qui est annus sextus Darij regis.* Atqui non inuenias reges Persarum in scriptura nisi duos Cyrum & Dariū Medorū verò duos alios Dariū, & Alsuerum. Dico igitur tam Cyrum quàm Darium in hoc Ezræ loco) esse Artaxersem, propterea quòd omnes reges vocabantur Artaxersæ.

Summa omnium annorum regum Mediæ & Persidis ducentis & quinquaginta annis comprehenditur.

Nehem. 7 Habitarunt autem sacerdotes & Leuitæ &

ianitores & cantores & reliquum vulgus & Nathinei, & omnis Israel in ciuitatibus suis. Et venerat mensis septimus: filij autem Israel erant in ciuitatibus suis. Congregatusque est vniuersus populus, quasi vir vnus ad plateam, quæ est ante portam aquarum, & dixerunt Ezræ scribæ, vt afferret librum legis Mosis, &c. Fecit ergo vniuersa Ecclesia eorum, qui redierant de captiuitate tabernacula & habitauerunt in tabernaculis. Non enim fecerant à diebus Iosua filij Nun tã celebriter filij Israel, vsque ad diem illum, & fuit lætitia magna nimis. Dicit potest, quod comparat ingressum Israelitarum in terram, diebus Ezræ, cum eorundem in eandem, ingressu diebus Iosua. Quemadmodum diebus Iosua obligati sunt ad decimas, annos remissionis & iubileos: atque sanctificauerunt muratas vrbes: sic in suo ingressu, Ezræ tempore, astricti fuerunt legibus de decimis, de annis remissionis, de Iubileis, sanctificauerunt vrbes mœnibus cinctas & vehementer lætati sunt coram domino Deo. Vnde discretè scribitur, vt modo dictum est, Et fuit lætitia magna nimis.

Sic scriptura comparatè ad duo ista loquitur in Deuteronomio, & assumet atque introducet te in terram, quam possederunt patres tui & obtinebis eam: & benedicens tibi maioris numeri te esse faciet, quam fuerint Patres tui. Comparat enim possessionem tuam (tempore Ezræ) cum possessione Patrum tuorum (tempestate Iosua.) Quemadmodum possederunt Patres tui terram & eam obtinuerunt cum omnium istarum rerum inuocatione: Sic tu possidebis obtinebisque eam cum omnium istorum renouatione. Si dicas potest Moses loqui de tertia hæreditatis adeptione, contrarium te docebit idem scripturæ locus, *Et obtinebis eam.* Nam dum semel hoc commemorat, quasi dicit, prima secunda vobis hic significatur hæreditatis adeptio, non item tertia.

Porro Hircus caprarum rex Græcorum est, & cornu grande, quod erat inter oculos eius, ipse est rex primus. Stabit verò rex fortis, dominabitur potestate multa & faciet quod placuerit ei. Et cum steterit, conteretur regnum eius & diuidetur in quatuor ventos cœli iste est Alexander Macedo, qui duodecim annis regnavit.

Huc vsque prophetæ per Spiritum sanctum vaticinati sunt. Hinc deinceps inclina aures tuas & verba sapientum audi. Nam dictum est, Inclina aurem tuam & audi verba sapientum. Appone autem cor ad doctrinam meam. Quoniam pulchrum erit tibi cum seruaris ea in ventre tuo, & redundabunt in labiis tuis, vt sit in Domino fiducia tua. Et mox. Nonne scripsi tibi terna in cogitationibus & scientia, vt ostenderem tibi firmitatem & eloquia veritatis, vt respondeas ex his eloquia veritatis, illis qui miserunt te. Quo pacto etiam legitur, *Interroga Patrem tuum & annuntiabit tibi senes*

A Vitiose decimus in venetia no.

Neh. 1.

Neh. 13

Ezra 6.

Nehem. 7

Ibid.

Deut. 30.

De tert. a Monarchia Dau.

8.

11.

Proverb.

22

Deut.

tuos & dcent tibi. Quis senes intelligit? vulgaresne, qui in triuis & compitis occurrunt? Minime, sed eos, qui scientia atque sapientia polent. Ideo enim addidit. *Et dicent tibi.*

Iuxta sententiam R. Iose, Persarum imperiū stante templo viguit triginta & quatuor annos, Græcorum Monarchia centum & octoginta, Machabæorum regnum centum & tres, Herodianorum Tyrannis centum similiter & tres.

Hinc deinceps extrahe & numera à templi (per Romanos) excidio, Porrò in captiuitate scribunt cōtractus, sumpto numerationis exordio, à Græcorum Monarchia.

Hi verò sunt octo Græcorum reges, Alexander Macedo^a Phirton, Selimon, Seleucus, Sātroc, Antiochus, Antiochas, Gasclanas. A bello Ailueri Phul vsque ad bellum Vespasiani, octoginta anni. Atque hi stante templo. A bello Vespasiani vsque ad bellum Titi anni^b quatuor. A bello Titi vsque ad bellum Barcozbx anni sedecim. Bellum autem Barcozbx fuit duorum annorum & semis. Atque ita viginti duo anni impleti sunt post templi excidium.

Auctore R. Iosé, deuoluitur meritum in die meriti, & peccatum in diem peccati. Exempli gratia. Quando templum primò destructum est, dies illa erat vespera sabbati, atque adedò extremum anni septimi (id est, remissionis) erat etiā custodia & hebdomas ipsius Ioarib, itémque nonus dies Ab siæ Iulij. Similiter quando secundo est euersum. Ac in vtraque euerfione Leuitæ stabant in suis suggestis & dicebant canticum. *Quodnam obsecro canticum?* Et reddet illis iniquitatem ipsorum, & in malitia eorum disperdet eos Dominus Deus noster.

Mense quarto, nona mensis fissa est ciuitas in primo excidio. Eiusdem mensis decima septima in secundo. Benedictus Dominus Deus Israel à sæculo. & vsque in sæculum. Et dicat omnis populus. Amen, Hallelu ia. Benedictus Deus, Deus Israel, quia facit mirabilia solus, & benedictum nomen gloriæ eius in æternum, & repleatur maicestate eius omnis terra, Amen, Amen.

Et ipse mutat tempora & tempestates, transfert reges atque constituit, dat sapientiam sapientibus, & scientiam scientibus disciplinam. Ipse reuelat profunda & abscondita & nouit in tenebris constituta & lux cum eo est, Tempora, id est, tempus Sodomorum. Tempestates, tempestatem siue tempus Ierusalem. *Quam restaurari breui contingat. ad quod optatum respondeant omnes, Amen. Aufer Reges, Regem Joashim. Atque constituit, Regem Babylonis Nabugdonozor.*

Dat sapientiam sapientibus, *Mosi magistro nostro sapientie parenti, intelligentiaque patri.* Et scientiam scientibus intelligentiam, *Iosue filio Nun, de quo legitur. Et Iosua filius Nun repletus erat spiritu sapientie.* Glossema alterum. Dat sapientiam sapientibus, *Iosepho filio Iacob iusto, de quo in Genesi, Non est intelligens neque sapiens similis tibi.* Et scientiam scientibus intelligentiam, *Danieli & sociis ipsius, quoniam scribitur: Tunc Danieli in visione noctis mysterium reuelatum est. Ipse reuelat profunda & abscondita. Profunda de profunditate Quadrigæ Ezechielis dicuntur. Abscondita de officio rerum principio procreatarum apud Mosem.* Et nouit in tenebris constituta. *Supplicia, que impiis in Gehenna infliguntur. Et lux cum eo habitat. Premium in futuro seculo iustis attributum.* Glossema aliud. Dat sapientiam sapientibus, *Iosue filio Nun, de quo affirmatum reperias. Et Iosue filius Nun plenus erat spiritu sapientie, Et scientiam scientibus intelligentiam. Ieremia, de quo illud autequam formarem te in vtero, noui te, & priusquam exires de vulua, sanctificani te, & prophetam in gentibus dedi te.*

Qui suspicatur Deum duntaxat præsentia quando fiunt, nosse, contrarium discere debet ex illo Genesis. Hic est liber generationis Adam. Nam his scriptura docet Deum Opt. Max. monstrasse, primo homini singulas ætates, rectores singularum ætatum, suos per singulas ætates prophetas, suos pios, suos sapientes, suos pastores, suos iudices, sapientes singularum ætatum, prophetas singulorum sæculorū, iustos cunctarum generationum, nominū eorū numerum, dierum ipsorum computationem, horarum ipsorum calculum, gressuum eorum summam. Si quidem in Iob legitur. *Tu quidem gressus meos dinumerasti, sed parce peccatis meis. Et alibi. Sed & hoc parū visum est in conspectu tuo domine Deus nisi loquereris etiā de domo serui tui in lōginquū. Ista enim est lex Adam domine Deus. Et informe meum viderūt oculi tui & in libro tuo omnia illa scribentur, dies formabuntur, & nemo in eis. Mihi autem quàm honorificati sunt amici tui Deus, quam confortatus est principatus eorum, Dinumerabo eos & super arenam multiplicabuntur: exurrexi & adhuc sum tecum.*

Atque hinc sit doctrinæ Seder Olam maioris

FINIS.

Deo laus, honor, & gloria.

^a Non agnosco istorum nominum maiorem partem.
^b Expungo viginti in Venetiano.

Pf. 94.

Pf. 72.

Dan. 2.

Genes. 5.

Iob. 14.

2. Reg. 7.

Pf. 139

BREVE HEBRAEORVM CHRONICON

quod inscribitur Seder Olam Zuta, eodem Gilberto
Genebrado interprete.

ORDIAMVR de mundi ordine compendiarium descriptionem Dei conditoris ope atque praesidio. Amen.

Partium chronici nouem formula.

- 1 Ab Adam vsque ad diluuium, anni sunt mille sexcenti quinquaginta sex.
- 2 A diluuiio vsque ad diuisionem siue linguarum, siue populorum, anni trecenti & quadraginta.
- 3 Ab illa diuisione ad ortum vsque Isaac anni quinquaginta duo.
- 4 Ab ortu Isaac donec egrederentur Israelitae ex Aegypto quadringenti anni.
- 5 Deinde Israelitae quadraginta annis errarunt in deserto.
- 6 Ex quo in terram ingressi sunt, donec ex ea in exilium Babylonicum demigrarent, anni octingenti quinquaginta.
- 7 Anni septuaginta inter aedem primam (Salomonis) & secundam (Zorobabelis.)
- 8 Aedis secundae structura stetit quadringentis viginti totis annis.
- 9 Ex quo illa aedes (à Romanis) diruta est, ad hoc vsque tempus, anni sunt mille quinquaginta tres,*

Summa omnium istorum quatuor mille octingenti & unus anni.

Partis omnium prima.

DEMONSTRATIO.

Adam natus centum triginta annos genuit Seth. In vniuersum autem annos nongentos & triginta compleuit.

Seth vixerat, priusquam ipsi nasceretur Enos, annis centum, & quinque. Peregit nongentos & duodecim annos.

Enos vixit, donec ipsi nasceretur Caïnam, septuaginta annis. Expleuit nongentos & quinque annos.

Caïnam natus erat, dum genuit Malaleel, septuaginta annos. Vita autem ipsius tota annorum fuit nongentorum & decem.

Malaleel cum genuit Jared, agebat annum vitae sexagesimum quintum. Transiit verò aetatem octingentorum nonaginta quinque annorum.

Jared vitae centesimo sexagesimo secundo generauit Enoch. Perduxit vitam in nongentesimum sexagesimum secundum annum.

Enoch viuebat annum sexagesimum quin-

tum dum ei natus est Mathusalé. Ac ambulauit cum Deo trecentis sexaginta quinque annis, nec postea apparuit, quia tulit eum Deus.

Mathusalé, dum generauit Lamech, agebat annum aetatis centesimum octogesimum & septimum. Vixit autem diutissime, nempe annos nongentos sexaginta nouem.

Lamech anno aetatis centesimo octogesimo secundo procreauit Noe. Vixit autem nongentos quinquaginta.

Iam Noe, cum apetiit diluuium, sexcentenarius erat. Post diluuium deinde vitam produxit in alios trecentos quinquaginta annos.

En tibi decem aetates

SECUNDA DECURIA.

Sem vixit priusquam procrearet Arphaxad, centum annos deinde quingentos.

Arphaxad biennio post diluuium natus, dum ipsi genitus est Sale, agebat annum trigessimum quintum. Post eum editum, anni ipsius fuerunt quadringenti tres.

Sale viuebat, dum ipsi natus est Heber trigessimum annum. Deinde confecit quadringentos tres annos.

Heber anno vitae trigesimo quarto genuit Phaleg; post eum genitum vixit annis quadringentis triginta.

Phaleg anno aetatis trigesimo procreauit Rehu. Vixit ducentis annis & nouem, ultra illos triginta.

Rehu trigesimo secundo anno vitae sustulit Sarug. Expleuit deinde annos ducentos & septem.

Sarug trigesimo anno genuit Nahor, quo genito vixit adhuc annos ducentos.

Nahor generauit Thare vigesimo nono aetatis anno, vixit postea centum quinquaginta & octo annos.

Thare agens annum septuagesimum generauit Abraham, vixit in solidum annos ducentos & quinque.

En hic etiam aetates decem.

A diluuiio vsque ad natiuitatem Abrahæ ducenti nonaginta duo anni.

A Nato Abraham vsque ad diuisionem linguarum & populorum quadraginta octo anni.

Ab illa diuisione vsque ad ortum Isaac quinquaginta duo anni. Sic sunt centum anni à nato Abraham ad natum Isaac. Vixit autem Abraham centum septuaginta quinque annos.

Decuria 3. cuius principium Isaac.

Isaac vixerat sexaginta annis, dum genuit

*Sic euer-
sum tem-
plum à
Rom. an-
no mundi
3827
*Qui ca-
dunt in an-
num à
Christo na-
to 1124.*

Gen. 3.

*Diuidit te-
pus a mū-
do condito
vsque ad
captiuita-
tem Ba-
bylin
quinque
stipium
decurias*

*48. An-
no Abra-
ha diuisio
linguarū.*

Iacob. Numerus autem annorum vitæ eius cētum octoginta.

Iacob ætatis suæ anno octogesimo quinto genuit Iudam. Vixit annis centum quadraginta & septem.

Iuda anno vitæ trigesimo quinto genuit Phares. Vixit annis centum & nouemdecim.

Phares viuebat annum nonum, cum ipsi genitus est Ezron. Ezron verò & Hamal descendebant in Ægyptum.

Sic exurgit summa bis mille ducentorum triginta & octo annorum ab orbe condito.

Ruben, quem genuit Iacob anno ætatis octogesimo tertio, expleuit annos 124. Mortuus est post obitum Ioseph annis duobus.

Simeon vixit centum viginti annis. Anno primo post mortem Ioseph è vita discessit.

Leui vixit annos centum triginta septem.

Iuda vixit (vt prædictum est) centum nouemdecim annis.

Isachar centum viginti duobus annis.

Zabulon 124. fato autem concessit duobus annis post Iosephum mortuum.

Dan expleuit ætatem centum viginti septem annorum.

Aser centum & viginti sex.

Ioseph centum & decem.

Benjamin centum & vndecim, ita vt moretetur circiter viginti sex annos ante Leui.

Interea Ezron genuit Ram. Ram autem genuit Aminadab, Aminadab Naafon, qui quidè extitit ex his, qui descenderunt in Ægyptum, vsque ad annum bis millesimum quadragesimum quadragesimum octauum à mundi productione, quo egressio ex Ægypto contigit.

Illo autem anno mense secundo data est Israelitis lex, mense tertio proximè sequenti Decalogus.

Rursum anno secundo die expiationum data illis lex, quo certè anno obiit Naafon.

Naafon autem generauit Salima, qui fuit de iis, qui in terram ingressi sunt.

Salmon autem generauit Booz. Ac anno 41. exitus Israël ex Ægypto, id est, anno bis millesimo, quadragesimo, octogesimo nono à mundi ortu ingressi sunt Israelitæ in terram.

Mortuòque Iosua expletæ sunt decem aliæ ætates.

Decuria quarta, cuius initium Obed ex Ruth.

Booz genuit Obed. Obed Iesse. Iesse Dauidem. Dauid regnare cœpit in Israel anno trecentesimo, nonagesimo ab ingressu Israelitarum in terram, id est anno ab egressu de Ægypto, quadragesimo trigesimo, qui annus erat mundi bis millesimus octingentesimus septuagesimus quintus.

Abiathar diebus illis sacerdotio summo fungebatur, prophetiæ autem munere Nathan & Gad. Regnauit autem Dauid 40. annis ac ge-

nuit Salomonem.

Salomon anno 4. regni ædificare cœpit ædem Domini. Perfecit anno regni sui 10. regnauerat 3. annos cum expletus est quadragesimus quadragesimus annus ab ingressu in terram, siue quadragesimus octogesimo ab egressu Ægypti, hoc est annus mundi bis millesimus nongentesimus vigesimus octauus, fundauitque ædem. Ipsi autem tempore Sadoe magnus erat Sacerdos Ionathan, Iddo & Ahias Silonites prophetæ.

Hunc subsequutus Roboã filius regnauit annos septemdecim, Achimaa pontificatum administrante, Samaia & Iddo vaticinantibus.

Abia filius eius regnum suscepit tribus annis, Azaria pontifice eodémque propheta, Iddo propheta adhuc superstite.

Asa filius post ipsum regnauit quadraginta vno annis. Tum vaticinationis munus obibant Ioram, Azarias filius Oded, Hanani videns, Iehu filius Hanani.

Iosaphat post Hasam patrem regnum administrauit viginti quinque annis, Ioas sacerdote summo Iehu filio Hanani, Abdia, Michea, Iehiele filio Zachariæ. Eleazaro filio Dodia vaticinans.

Ioram filius post patrem Iosaphat regnum tenuit annos octo, Ioatib pontifice, Elia propheta.

Ochozias filius Ioram deinde regnum gessit anno vno. Tum princeps sacerdotum erat Iosaphat, propheta Eliseus, completæque sunt decem aliæ ætates.

Decuria quinta.

Postea surrexit Athalia Ochoziæ mater & perdidit posteritatem regiam, vniuersamque Dauidis familiam. Tanta fuit istorum temporum calamitas, vt nullus principum superstes euaserit præter Ioas admodum infantem, quem absconderat Ioiada pontifex. Regnauit Athalia annos sex, postque trucidata est.

Regnum igitur recepit Ioas quadraginta annis Ioiada & Pedaia per ordinem sacerdotum principibus, Zacharia Ioiadæ filio sacerdote simul ac propheta, qui iussu Ioas Regis necatus est.

Amasias eius filius post patris obitum regnauit viginti nouem annis. Pontificatum obtinebat Sedechias, Prophetiæ munus Amos regis Amasie frater, patèrque Esaiæ prophetæ.

Ozias filius post patrem Amasiam regnum tenuit quinquaginta duobus annis. Ioel summus erat sacerdos, Ozeas, Amos, Esaias prophetæ.

Ioatham filius eius sedecim annis post ipsum regnauit. Pontifex erat Ioatham & ipse regis habens nomen, Prophetæ Oseas, Esaias, Amos, Ozias Micheas Morastites.

Achaz filius ipsius sedecim aliis annis in regno versatur. Vrias præsidebat in Aaronis cathedra. Oseas, Esaias, Amos, Micheas, Oded prophetiæ munus exercebant.

Mirum Phares genuisse anno nono

Digressio ad augmentum annorum vitæ 12. Patriarcharum.

Cur Nephtalim & Gad prætermiserit, nescio. Reuertitur ad decuriam ordinem institutum.

Egressio ex Ægypto anni 2448.

Ruth. 4. Dauid rex.

Nota successione perpetuam pontificii & prophetarum.

Salomō. 2

Roboam. 3

Abia 4.

Asa. 5.

Iosaphat 6.

Ioram 7

Ochoz. 8

Athalia.

Ioas. 9.

Amas. 10

Ozias 11

Ioathā 12.

Achaz. 13.

Ezechias 14.	Ezechias filius post patrem Achaz viginti nouem annis regnavit, Neria summo sacerdote Osea, Esaja, Amos, Michæa vatribus.	Iste discessit de vita, Sedechia iam mortuo, Decuria 6. cuius initium Iechonias.	Salathiel
Manasses 15.	Manasses post eum regnum obtinuit quinquaginta quinque annis. Osaias summum sacerdotium exercebat, propheticam functionem Ioel, Nahum, Habacuc.	Salathiel filius Iechonias, vt quidem narrant sapientes, erat in captiuitate imperante tribus annis Baltazare.	Zorobabel.
Amon. 16	Amon natus ipsius post eum mortuum regnum tenuit duobus annis. Sellum erat pontifex, prophetabat tum ipse idem, tum Hozai.	Ei mortuo successit Zorobabel filius. Anno quinquagesimo secundo ab excidio templi, id est, anno septuagesimo imperij Babylonici imperauit Darius Medus, desitque imperium Chaldæorum.	Darius.
Iosias 17	Iosias post patrem Amonem mortuum regnavit annis triginta & vno. Princeps sacerdotum erat Helchias, Sephonias, Hieremias, & Holda prophetæ.	Ascendit autem Zorobabel Hierosolymam & exules cum ipso anno primo Cyri regis Persarum.	Primus reditus. Cyrus.
Ioachaz. 18.	Ioachaz patri Iosias successit tribus mensibus eodem pontifice simul ac propheta. Tunc etiã Hieremias vaticinabatur.	Iosias filius Iosedech sacerdotio supremo fungebatur, Aggæus Zacharias, Ezras prophetiæ munere.	Iosua.
Ioachim 19.	Ioachim superioris regis frater regnavit annis 11. Azaria sacerdotum primo, Hieremia & Vria vatribus.	Imperium post Cyrum suscepit Assuerus. Is interpellauit ædificationem templi, expeditiueque radicitus delere Israelem, sed Deus optim. Max. & ipsum & Aman impium, (qui huius tragædiæ author erat & caput) de hoc mudo funditus extirpauit.	Ezra 5.
Nabugodonozor.	Cæterum regni tertio anno captiuus factus est Ioachim à Nabugdonozore rege Babylonis, Mortuus ad extremum in vinculis vt impleretur prædictum Hieremiæ, Sepultura a fini sepelietur.	Anno decimo octauo Medorum, id est, anno septuagesimo templi excisi ascendit Ezras scriba Hierosolymam & alij cum ipso exules. Ædificauit murum vrbs, aptauitque ædem sanctuarij. Tum Zorobabel rediit Babylonem, ibique est mortuus.	Reditus 2.
Hier. 22.	Tum Nabugdonozor in captiuitatem transtulit ciues Hierosolymitanos cum cunctis principibus. Item è Benjaminia reliquisque tribubus septena millia exulum, qui omnes fortitudine ac arte bellica excellabant.	Post Zorobabelem stetit Mesulam filius ipsius. Eius autem diebus incepit imperium Græcorum.	Xerxes.
Prima transmissio Ba- bylonis.	Post patrem Ioachim regnavit Ioachim siue Iechonias tribus mensibus diebus decem. Seraias administrabat pontificatum. Hieremias prophetabat. Traxit autem illum in exilium Nabugdonozor rex Babylonis cum octodecim milibus, Sedechiamque patrum eius filium Iosias in locum ipsius suffecit.	Anno quinquagesimo secundo Medorum, & Persarum mortui sunt Aggæus, Zacharias, Malachias.	Messala
Iechonias 20.	Qui postremò regnavit annis vndecim, eodè pontifice, prophetis autem Iosadac fratre Ezræ scribæ, Hieremia & Ezechiele.	Quo tempore cessauit prophetia de Israele, anno videlicet ter millesimo, quadringentesimo, quarto, ab orbe condito.	Propheta desinuit.
Transmissio 2.	Anno quinto regni ipsius profecti sunt exercitus Babyloniorum Hierosolymam. castra metati aduersus eam construxerunt vallum per circuitum, obsidione presserunt diuturna, vsque ad annum regni eius vndecimum.	<i>Hinc deinceps inclina aurem tuam & audi verba sapientum (non scriptura.)</i>	Alexander, Hananias.
Sedechias 21.	Illo anno Iudam abduxit è patriis sedibus Nabugdonozor, id est, anno octingentesimo quinquagesimo ingressus in terram & octingentesimo nono exitus de Ægypto. Nempe anno mundi ter millesimo trecentesimo tricesimo octauo.	Alexander Macedo rex Græcorum imperauit annis duodecim: Tum obiit Mesulam, successit autem Hananias filius ipsius, a vt tradunt sapientes nostri, cuius diebus regnabant Potran, Salmon, Alascanus, Mapparis Reges Græcorum.	successores 4. Alexan- dri aliter à nostris nominantur.
3. Transmissio	Nec verò relictus est de familia Davidis vllus, præter Iechoniam, qui genuit Salathielem, Malchiram, Pedaiam & Gamariam, cum tamen existerent 38. cognationes.	Deinde anno centesimo quadragesimo Græcorum mortuus est Hananias, & Mattathias filius Ioannis filij Simeonis. Stetit autem post eum Barachias filius ipsius, iuxta sapientum nostrorum Historias.	a. alij Syriaco signifi- catus sapientes direxerunt eum, & sic deinceps.
3. cognationes domus David.	Ac imperium obtinuit Nabugdonozor vsque ad annum trigessimum septimum exiij regis Iechonias.	Huius tempore erat Nicanor Seleucus, Soter Antiochus, Antiochus alter, & b Gascalnas. Denique Antiochus, qui ædificauit Antiochiã, & Ptolomæus, qui transcribi iussit legem in linguam Græcam.	b Calli- cus.
Nabugodonozor.	Post eum mortuum Euilmerodac filius eius imperauit annis viginti tribus. Is anno primo regni sui eduxit Iechoniam de carcere, qui po-	Anno centesima septuagesimo regni Græcorum occisus est Simeon filius Mattathias, filij Iohannis, mortuusque Barachias.	Simeon Machabæus.
Euilmerodac. Hier. vii.		Ei successit Hafadias filius ipsius, è sapientum scriptis illis verò diebus, tempore Nicanoris & regis Græcorum, Israelita affecti sunt insigni calamitate, ad eò vt procederent in aciem	Hafadias c. Imò verò hic Nicanor Dux regis Demetrii.

Hasmonei & eum interimerent, cum vniuerso ipsius exercitu, Iste est annus centesimus septuagesimus quintus regni Græcorum, ac post patrem Simeonem Mattathie filium quarti generat Hasmonei, regnavit Iohannes triginta septem annis, dormiuitque Haladias post quem sterit Esaias, vti à sapientibus est proditum.

Iannes deinde filius Iohannis sacerdotis magni regnavit viginti septem annis.

Ei defuncto successit Aristobulus filius, regnumque administravit annis tredecim, interfectusque est.

Post eum Antigonus filius viginti sex annis. Occisus autem est anno centesimo tertio regni posteritatis Machabæorum.

In eius vicem substitutus est Herodes filius Antipatris Machabæorum seruus, qui rebellans cunctam familiam dominorum suorum trucidavit. Regnavit autem 2 annis (multis) interea obdormiit Abdias, post quem stetit Samaias filius ipsius vt quidem sapientes nostri commemorant.

Sic (à captiuitate) finiunt decem aliæ ætates familiæ Dauidicæ.

Regnavit deinde Agrippa Herodis filius, & per ordinem Munubaz Agrippæ filius.

Septima decuria, quam auspiciatur Sechanias.

Obdormienti autem Samaie successit Sechanias, quemadmodum prodiderunt sapientes nostri.

Anno centesimo tertio regni profelytorum, qui est annus quadringentesimus vigesimus, à templo restaurato, ter millesimus octingentesimus vigesimus octauus ab orbe condito venit Vespasianus, & solo æquavit ædem. Traduxit in captiuitatem Israelitas, familias multas domus Dauidicæ & Iudam in Hispanias, quas vocamus Sepharad.

Agebatur annus centesimus octogesimus Romanorum, ex quo regnauerant stantè tēplo.

Anno autem quinquagesimo secundo à templo diruto destructa est Bithēr. †

Anno centesimo sexagesimo sexto ab excidio templi Persæ irruerunt in Romanos. Tam defuncto Sechanie successit Ezechias filius ipsius, vt iidem sapientes nostri tradiderunt.

Obdormiuit Ezechias & sepultus est in terra Israel in colle Arbeel, qui erat Iosue filij Nisaph sacerdotis, in Orientali vrbis parte: Huic successit filius suus Nathan nomine, qui cum obdormiisset pater, crevit in visceribus matris suæ. Iste est Nathan Desursita.

Nathan vbi defunctus esset, habuit filium suum Magistrum Huna successorem. Obdormiit etiam Akob relicto filio Nahum iuxta scripta sapientum nostrorum.

Magistri Huna, Hanana, Mattana, Hananee ipsius fuerunt sapientes. Deinde obdormienti Nahum successit Iohanan, vti extat in sapientum nostrorum literis, cuius sapientem fuisse

dicunt magistrum Hananeelen.

Obiens Iohanan filium Saphat successorem reliquit iisdem auctoribus, Magister autem Hanateel sapiens siue doctor ipsius extitit.

Obeūti Saphat successit Anan eius natus iuxta traditionem sapientum. Magister autem Samuel doctor eius fuit, siue consiliarius.

Tum ascendit Pasa Nefardæ filius, vastauitque ipsam Neardeam vrbem ad Euphratis oram ac obdormiuit magister Hona, sepultusque est in terra Israel iuxta Magistrum Haia Rabba.

Post ipsum stetit filius ipsius Nathan, vti sapientes nostri asseuerarunt, qui habuit doctores Magistrum Iudam Ezechielis filium, & Magistrum Séseth.

Obtinuerunt imperium Persæ anno ducentesimo quadagesimo quinto ab ædis Domini excidio, decreueruntque persecutionem aduersum Iudæos.

Mortuus interea Nathan primatus familiæ Dauidicæ hæredem reliquit Nehemiam filium. iuxta sapientū nostrorum scripta. Is habuit pro doctore Magistrum Szabi.

Deinde mortuo successit Akabias filius, iisdem narrantibus, cuius doctores fuere Rabba & Rab Adá. Eius temporibus ascendit Rex Persarum in Syriam, eamque subegit.

Defunctusque est Mar Hakban Retfutita, & sepultus in terra Israel. Habuit autem successorem Honam Mar fratrem suum, cuius doctores commemorantur Abai, Rabba, & Rab Ioseph Hemæ filius.

Istius temporibus ascendit Sapor in Nisibin cepitque eam. Vbi obdormiisset Honá Mar, dignitatem eius inter Iudæos consecutus est Oeba eius frater, vt narrant sapientes, ac magistrum Hananelem pro doctore habuit.

Oebæ mortui primatum suscepit Aba filius fratris eius, filij Mar Oeban. Eius autem sapientes siue doctores fuerunt Rabba & Rabbena.

Anno quadringentesimo decimo sexto templi excisi mundus extitit sine Rege.

Discessitque ex hac vita Aba relicto successore Magistro Cahaná fratre, cuius doctor fuit magister Saphra.

Magister Saphra post mortuum fratrem, id est, magistrum Cahaná dignitatem illam est adeptus, vsusque est doctore magistro Aha Mathpateo.

Mortuus est Mar Zutra, deinde successit Cahaná filius ipsius, cuius doctor R. fuit Rabbena.

Mortuo Magistro Cahaná successit Magister Hona filius fratris prædicti Cahané, habuitque pro doctore magistrum Aha Mathpateum Hanilei filium,

Locum mortui Honæ tenuit magister Hona patruus ipsius. Eius sapientes extiterunt filius Magistri Cahané, Magister Meri doctor Hanina Rabba. fuit autem filius eius ruina & pernicies Domus Dauid, Nempe vxor ipsius Magistri Honæ principis exulum, filia erat do-

1. Mac. 7 Machabæi.

Esaias. Iannes Alexander.

Aristobulus & Antigoni regnum Iosephus hinc pri mogenito. Iannu tribuit.

Herodes magnas.

a Inepti aliqui interpretantur דאבא biennium Puto desiderari 37.

Agrippa.

Sechanias.

Profelytos appellat Herodianos.

Nam Herodes Iudæus, aut iuxta alios Philistem. Inepti aliqui vertunt Hagarenorum. Nā de Herodianis loquitur.

Vespasianus.

† Bithēr vrbis maximissima in qua reliquias Iudæorum Titus reliquerat.

Ezechias Nathan.

b Posthumus fuit Huna.

Akob.

Nahum.

Iohanan.

Saphat.

Anan.

Paso.

In Neardea captiui in Babylone Iudæi Synagogam & academiambuere selebrem.

Nathan.

Nehemias.

Akabias.

Sic Posthumus appellant.

Hona.

Oeba.

Aba.

Cahaná

Saphra.

Hona.

ctoris Haninæ Academiæ rectoris.

Porro doctor Hanina vir fuit summus & admirandus. Cum aliquando profectus esset Iudex principis exulū in oppidū Doctoris Haninæ Academiæ rectoris ac expetiuisset interpretari Perek, nō id permisit Academiæ rector. Ad eum cum venisset princeps exulū præcepissetque insolens ad se adduci Academiæ rectorem cum per portas oppidi tota nocte deduci iussit. Die insequenti venire ipsum iubet & imperat (ministris suis) ut euellerent omnes barbæ ipsius a angulos, neque ei quisquam hospitium concederet. Abiit igitur Academiæ rector, cumque sedisset ante ædem maioris Sinagogæ, & lachrymans lachrymis oppleuisset ^b Cokyzan, eamque obebisset, dira pestis lues irruit in domum principis exulū, vnaque nocte cunctos extinxit, excepto solo Mar Zutra, qui in matris suæ utero creuit.

Tum nocte illa insomnis Doctor ac magister Hanina sibi visus est ingredi in hortum cedris confitum atque arrepta securi excidisse cunctas cedros, quæ illic essent. Vnam autem pusillam crescere cernebat subter terram, ne cam securis excinderet. Mox aduenire virum ruffum senem, qui se Dauidem Regem Israël, ac illum hortum suum esse diceret, deinde quid igitur, inquit, tibi cum ipsis cedris, quod eas amputaueris? quo dicto percussit eum & faciem eius retrorsum (præ ictus vehementia) verit. Excitatus autem faciem suam retrorsum versam inuenit interrogauitque doctores nostros qui occurrerunt, essetne exortus aliquis de domo David. Respondentibus illis neminem ex illa familia natum, nisi quod filia tua (inquit) grauida est, abiens obsedit portam ipsius, siue plueret, siue æstus esset, donec illa pareret. Quando vero illa peperit, eius facies in locum primum restituta est, suscepitq; puellam apud se nominauit & virum summum reddidit.

Interea erat quidam ^c doctor recens conjugatus Pahrá nomine in familia Dauidica Is cernens extinctam familiam Dauidicam, obtulit pecuniam & munera regi, & principatum inter exules consecutus est. At ubi doctor Zutra artigisset decimum quintum annum, tam ipse quam Academiæ rector conuenerunt Regem, ab eoque obtinuerunt ut Zutra princeps esset exulū, & magister Pahrá eo magistratu cederet. Porro in nares istius Pahrá, qui per corruptelam principatum fuerat adeptus, inuolauit musca: illéque tandiu sternutauit, donec interiret. Ob eamque causam Æchmalotarchæ cælant muscam in suis signatoriis annulis.

Doctor ergo Zutra Æchmalotarcha, siue princeps exulū fuit viginti annos, quo tempore habuit pro doctoribus magistrum Hanina magistrum Samá, & magistrum Isaac.

Diebus illius interemptus est doctor ille magister Isaac Academiæ rector. Eodem tempore prodiit Rabba Mir magnus (principis autem nostri recordatio sit in vitam æternam) eique apparuit columna ignea, ac cum eo exierunt quadringenti viri, qui bellum gererent aduersus Persas & possedit Regnum.

Exegit ille quidem tributa septem annis, sed ad extremū septennij peccarunt isti nebulones, qui cum ipso erant, Reperit enim eos bibentes vinum diis peregrinis libatum, & scortantes in curia Regum Persiæ, Quocirca disparuit columna illa ignea, quæ multa & frequens erat coram ipso antea, & vinxerunt cum Persæ atque interfecerunt. Suspendunt etiam principem exulū doctorem Zutra & Academiæ rectorem super pontem illius prouinciæ, inssuque regis oppidum exulū principis diripuerunt.

Itaque die illo interfectus est doctor Zutra exulū princeps (cuius principis nostri memoria in benedictionem esto.) Natus autem ei est filius, quem consilimenter Zutra appellarunt de patris nomine. At qui erant de domo David fugerunt. Triginta annis non potuit doctor Hahonai ^d apparere in publico. Doctor Rab Giza patruus eorum qui erant de domo doctoris illius magistri Nehilai discessit, commoratusque est in Nearsebá (siue ad fluuium Tisba.)

Doctor Zutra superioris doctoris Zutra filius exulū princeps ascendit in terram Israël, & constituerunt illum qui illic erant Iudæie archididascalum,

Anno verò quadringentesimo quinquagesimo secundo à templi euerfione, id est, anno quater millesimo ducentesimo octogesimo ab orbe condito ascendit in terram Israël, factusque est fori, siue senatus princeps.

Et post eum magister Guria, cui successit filius ipsius doctor Zutra, ac per ordinem magister Iacob eius filius & post eum magister Migas filius eius, & rursus magister Nehemias filius istius, deniq; magister noster Abdim Nehemiæ huius filius: Quæ octoginta septem sunt ætates octoginta septem nominibus his in vniuersum notatæ.

Ac postea magister ^f Abai genuit magistros nostros Iacob, Phineen & Azariam, Phinees autem magistrum Hatsub. Sic existunt octoginta nouem ætates.

*Finis breuioris Hebraeorum.
Chronici.*

Doctor
Hanina.

Perek se-
ctio Thal-
mud. q. d.
habere co-
nitionem.

a Extre-
ma.

b Mensu-
ra genus.

c vel gener
domus Da-
uid.

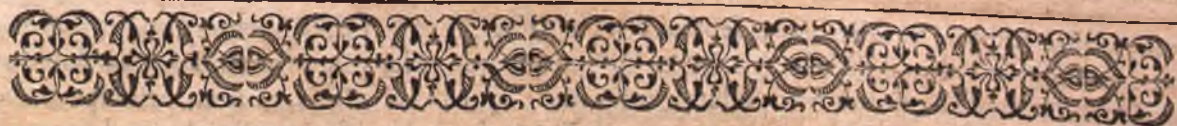
Rabba
Mir.

Zutra
posterior.

d Revela-
re faciem
suam.

e Caput
sectionis.
Thalmud
siue prin-
cipem con-
nitionato-
rum.

f Videtur
esse supe-
rior. Ab-
dim.

ANNOTATIONES INTERPRETIS

in aliquot loca superioris Chronici.

1. *Phares vivebat annum nonum, cum genuit Exron. pag. 10. fa. 2.* Putarem esse mendum ac legendum עשר עשר decimum nonum, ni summa horum omnium numerorū hoc postulare. Est enim valdè mirum aliquem procreare anno ætatis nono, cum ætas ad procreandum idonea incipiat ab adolescentia, id est paulò antè annum decimum quartum, ex Aug. lib. 16. de Civitate Dei cap. vlt. & in Psal. 104. Quin & lib. 15. eius operis cap. 12. & 15. Nemo, inquit, decem annorum potest gignere filios, quia nondum matura pubertas. Physici præterea & Medici ad id requirunt decimum tertium annum & vnum diem, ac aiunt generationi tum homines esse idoneos, cum pubes viris in mento nascitur, fœminis in muliebribus. Vnde in his nubilis ætas est annorum duodecim, in illis quatuordecim. Regula igitur interdum fallit, quod aliis exemplis demonstrari potest. Salomon vndecim annos natus genuit Roboam. Nam Roboam annum quadragesimum vitæ agens patri Salomoni successit 3. Regum 14. Salomon autem dum vitam & regnum deseruit erat annorum duntaxat duorum & quinquaginta, cum anno ætatis duodecimo regnum susceperit, 3. Reg. 2. & quadraginta annis solum tenuerit. 3. Reg. 11. Achaz decennis procreavit Ezechiam. Anno enim vigesimo ætatis regnum est consecutus, illudque administravit 16. annis, 4. Reg. 16. Sic obiit anno vitæ 16. Iam Ezechias eodem regum loco patri successit natus annos viginti quinque. Denique Diuus Hieronymus ad Vitalem præmissa obtestatione commemorat mulierculam alioqui prouectam factam fuisse à puero decenni gravidam.

2 *Quo tempore cessauit prophetia pag. 16. fa. 2.* Malachiam nouissimum esse prophetarum constanter asseuerant Hebræi. Quo autem sensu (Nam nonnullos post illius sæculum prophético munere cumulatos non difficile est ostendere) audi ex Iosephi libro contra Appionem pag. 919. διὰ δὲ ἀπταξέρησιν μέχρι τῆς κατ' ἡμᾶς χρόνου γέγραπται μὲν ἕκαστα. αἰσῶσι δὲ ἐξ ὁμοίας ἡξίωται τοῖς ἀπὸ ἐαυτῶν, διὰ τὸ μὴ ἴσμεναι τὴν τῶν προφητῶν ἀκριβῆ διαδοχὴν. Ab Artaxerse vsque ad nostra tempora scripta quidem sunt singula, verum tamen non merentur tantam fidem, ac superiora, quòd successio prophetarum non extiterit deinceps certa & accurata.

3 *Agebatur annus 180. Roman. pag. 18. fac. 2.* Nō ab vrbe condita. Nam lapsus erat iam sub Augusto annus vrbis septingentesimus quinquagesimus, vt apparet è Liuiο & Floro, & proinde plusquam octingentesimus, dum templum à Ti-

to & Romanis dirutum est. Sed ab vrbis populique Rom. monarchia & iusto imperio, quod Hebræi auspicantur ex eotempore, quo Romani primum transferant in Asiam contra Antiochum magnum. Tum enim nominis & imperij eorum potentia atque celebritas Orientalibus cœpit innotescere. Lege 1. Mach. 8. Hinc illud Iosephi Gorionis filij libro tertio Historiæ Hebræicæ cap. 15. והיו בימים ההם החל תחת יחזרה מלכות רביעות על מלכות שלושיו הוא מלכות רומים אשר נתעורר על מלכות יון ויגדל שם רומים על כל מלכויותיה חיה רביעות אשר חזר רביאל איש חמדות אשר אכלה ומרקה ושאר ברנלה רפסה.

Diebus illis cœpit sub Iuda Machabæo monarchia quarta post tertiam, id est, imperium Romanorum, quod excitatum est contra imperium Græcorum, Magnificatum autem est nomen Romanorum super vniuersa regna, nempe erat bestia quarta, quam cōspexit Daniel vir desideriorum quæ deuorabat & comminuebat, & cætera pedibus proculcabat.

4 *Principis exulum. pag. 21. fa.* Iudæi à Zorabele diligenter notant perpetuam successionem eorum quæ familia Dauidica primatum & quasi imperium tenuerunt in Iudæos in Babylonica transmigratione permanentes, qui in patrias sedes reuerti nunquam vouerunt siue librorum, siue possessionum siue alia causa, quòd putent se sic seruare familiam Dauidis, ex qua tandem exoriri possit, iuxta promissiones, Christus. Id obseruauit noster Origenes initio libri quarti περιπαρῶν Vbi enim docuit defecisse principes ex Iuda iuxta patriarchæ Iacob oraculum Gen. 46. & Oseæ, cap. 3. His ergo testimoniis, inquit, vtimur aduersus eos, qui videtur asserere, quod de Iuda dicta sint & dicunt permanere adhuc principem ex genere Iudæ, istum videlicet qui est gentis eorum princeps, quem nominant Patriarcham, nec deficere posse de semine eius, qui permaneat vsque ad aduentum eius, quem sibi ipsi describunt. Id etiam notari potest sæpiusculè apud Iosephum, seorsum dum scribit Hyrcano Regi fugato hanc dignitatem à Babyloniis Iudæis vltro delatam, quam alioqui à Regibus illorum locorum semper redimebant & magno precio conseruabant, vt de sua gente & Dauidis familia suos haberent magistratus & extra suam remp. in sua republica viderentur viuere. Qui hac dignitate potiebatur, ab eis nominabatur Rex Galuta, princeps exulum. Ἐχμαλοτάρχα, & iuxta Originem Patriarcha.

5 *Neardea pag. 19. fa. 2.* Vrbs ad Euphratis ripam ab exulibus condita Ios. lib. 18. antiq. cap. 12. Eius crebra mentio in Talmud, quòd esset præcipuum Iudæorum gymnasium, ex quo in-

Dan. 7.

numerabiles Rabbini prodierunt , seorsum ij qui condiderunt Talmud Babylonicū. Est enim aliud, quod Hierosolymitanum appellatur, minoris autoritatis sicut & molis.

6 *Rab. Mar. pag. 20. fa.* In his dignitatum vocabulis est aliqua distinctio. Rab tribuitur sapientibus & doctoribus Babyloniæ. Rabbi ter-

ræ Israel. Rabban vel Rabbana sapientibus domus David. Mar siue Mor sapientibus Babyloniæ , qui simul essent exulum principes siue Æchmalotarchæ , siue patriarchæ, Rabbi enim maior quam Rab , Rabban maior quam Rabbi, qui simplici nomine appellatur , vel Mar maior quam Rabban, Lege Eliā in Tisbi.

HISTORICA CABBALA SAPIENTIS

*illius, rectorum ornamenti, Rabbi Abraham
Leuitæ Davidis filij.*

Eodem interprete.

H V N C librum scripsimus ad declarandum vniuersa verba doctorum nostrorum, quos foelix faustumq; sit nominasse, tam eorum qui auctores fuerūt ^a Misna, quàm Talmud à sapientissimis maioribus nostris fuisse tradita, & sapientum atque iustorū vnū ab ore sapientis & iusti alterius suam doctrinam per ordinem accepisse. Verbi gratia, Gymnasiarchæ & collegium eius ab ore Gymnasiarchæ & collegij ipsius sapientes Talmudicos à viris synagogæ magnæ qui sua acceperant à prophetis. quorum omnium recordatio fausta perennisq; esto. Quanto igitur minus sapientes doctoresve Misna aliquid protulerunt è suo cerebro, præter ordinationes, quas consensu omnium ordinarunt, vt septem legi conficerent? Quod si deridet te aliquis, qui nō nihil olet ex hæresi, ac dicit, se relinqui incertum & dubium ex verbis ipsorum, propterea quod in quamplurimis locis dissentiant, heus tu contunde dentes eius atque eū ostende præuaricari aduersum decreta Senatus, doctoresque nostros nunquam inter se dissentire ^b de principio vel summa præcepti, sed eius dūtaxat consecutionibus, quod audierint quidem principium, summamque ipsius à doctoribus suis, sed non interrogauerint illos de consequentijs, propterea quod nil inseruiebant ipsorum necessitati. Exempli causa, non disputant, sit accédenda lucerna sabbato necne. De quo igitur disputant? Quo humore vel oleo sit accendēda, quo nō sit. Consimiliter non disceptant, an oporteat recitare lectionē Audi Israel, &c. vesperi & manē, nec ne, sed quando, quoue tempore vespertinæ, quando, quoue tempore matutinæ precis, illa recitanda commemorandaque sit, vt præcepto satisfiat. Atque ita de cæteris ipsorum verbis atque sententijs.

Ait Abraham Leuita Davidis filius hunc librum Cabbalæ.

Ab Adam vsque ad Diluuium mille sexcenti quinquaginta sex anni.

ADiluuiū vsque ad Abrahamum ducenti no-

naginta duo.

Ab ortu Abrahami donec primum egredere-
tur Charris quinquaginta duo anni.

Ab exitu eius de Charris donec staret inter victimarum dissecationes octodecim anni. Cū Chatras rediisset illicque mansisset quinque annis, & remigrasset in terram Chanaan, natus erat 75. annos.

Hinc donec nasceretur Isaac viginti quinque anni. Postea donec nasceretur Iacob sexaginta, deinde donec descenderet Iacob in Ægyptum centum triginta, rursus donec Iacob moreretur septemdecim.

Deinceps quousque discederet ex hac vita Ioseph quinquaginta tres anni.

Ab obitu Ioseph, donec prodirent in Ægypto pseudoprophete e filijs Ephraim & Galaad, seducerentque Israëlitas & interficerentur, anni centum & decem,

Ab hinc vsque ad exitum de Ægypti terra triginta anni.

Egressi sunt ex Ægypto mense Martio anno mundi bis millesimo quadringentesimo quadragesimo octauo, ante ædis primæ substructionē quadringentis octoginta annis. Substructa est, ædes illa anno mundi bis millesimo nongentesimo vigesimo nono, antè excidium suum annis quadringentis triginta tribus.

Sed tamen quadringentos duntaxat & decem annos ipsi attribuunt, quoniam à principio transmigrationis Ioachim regnum nullum fuisse putatur.

Quod particulatim sic demonstro.

In deserto quadraginta annis.

Iosuz annis viginti octo.

Seniores, qui post Iosuz aliquandiu superstites fuerunt annis 17.

Othoniel quadraginta.

Ehud octoginta,

in quorum extremo Sangar anno vno, Debora & Barac quadraginta,

Gedeon quadraginta.

Abimélech tribus.

Thola viginti tribus.

a Contextus Talmud.

He sunt traditiones seniorum. Matt. 15. &c.

b de radice.

Deut. 6.

Gen. 15.

3. Reg. 6.

Iair viginti duobus.
 Iepte sex,
 Abesam septem.
 Elan decem.
 Abdonocto.
 Samsom viginti.
 Heli quadraginta.
 Samuel vndecim.
 Saül duobus.
 Dauid. 40. totidem Salomon, at eius tertio
 ædes cepta est ædificari.
 Roboam septemdecim.
 Abia tribus.
 Afa quadraginta vno.
 Iosaphat viginti quinque.
 Ioram octo.
 Ochozias anno vno.
 Athalia sex.
 Ioas quadraginta.
 Amazias vinginti nouem.
 Ozias quinquaginta duobus.
 Ioatham sedecim.
 Achaz sedecim.
 Exechias viginti nouem.
 Manasses quinquaginta quinque.
 Amon duobus.
 Iofias triginta vno.
 Ioachaz tribus mensibus.
 Ioachim vndecim annis.
 Iechonias tribus mensibus.
 Sedechias vndecim annis.
 Sic existit summa quadringentorum trigin-
 ta trium annorum à fine anni tertij Salomonis
 vsque ad templi excidium.
 Post transmigrationem Babylonis hæc prin-
 cipū, qui alij alios ordine perpetuo genuerunt,
 fuit series.
 Iechonias, Salathiel filius eius, Zorobabel,
 Mesullam, Hananias, Barachias, Hasadias.
 Elaias, Abdias, Sechanias, Samaias, Naada-
 dias, Ezechias. Aiunt autem huius Ezechie fratre-
 m fuisse Hillelem.
 Vniuersi autē hi Iraclitarum principes exti-
 terunt Babylonie. Sed ascendit Hillel Babylone,
 fuitque in terra Israelis princeps centum annis
 ante templi secundi excidium.
 Deinde magister noster Simeon filius eius, &
 per ordinem filiorum patribus succedentium
 magister noster Gamaliel senior filius eius, Ma-
 gister noster Simeon F. e. Magister noster Ga-
 maliel F. e. Magister noster Sanctus F. e. Ma-
 gister noster Gamaliel F. e. Magister noster Iuda
 princeps filius eius.
 Moses ergo doctor noster, qui in pace con-
 quiescit, accepit legem à Deo opt. Max. in mō-
 re Sinai. Decalogum quidem Siuan siue Maio
 mense, anno bis millesimo quadringentesimo
 quadragesimo nono, cætera autem præcepta
 illis quadraginta diebus quibus permansit in
 monte ad vsque decimum septimum mensis
 Tammuz. i. Iunij, quo descendit, fregitque ta-
 bulas, itémque reliquis anni primi exitus ab

Moses.

Ægypto, & anni secundi ad nonum vsque
 mensis Ab, qui Iulio respondet, quo die re-
 uersi sunt exploratores à terra exploranda, & in
 maiores nostros, cum nollent ascendere, decre-
 tum est, ne in ipsam ingrederentur.

Hinc deinceps nullum profus præceptum
 illis imperatum est. Excessit verò Moses legis-
 lator noster, qui pace perfruitur, die sabbatino,
 tempore pomeridiani sacrificij, septimo die
 mensis Adar, siue Februarij, anno mundi,
 2486.

Iosue filius Nun super quem pax, ab ipso ha-
 buit legem vtramque, id est, scriptam, & ore ac-
 ceptam. Nam certè Moses legislator noster præ-
 sidens disceptabat omnes Iraclitarum contro-
 uersias à mane ad vesperam. Quòd si dicas hoc
 esse intelligendum de lege scripta. hoc fieri non
 potest. Nam illa non completitur vnum è mil-
 le casibus, qui quotidie exoriuntur.

Postea autem eis præposuit tribunos, cen-
 turiones, quinquagenarios, decuriones, apud
 que illos hæc habuit verba, Negotia fratrum
 vestrorum & quod iustum est Iudicate. De sei-
 pso verò, præcepitque vobis tempore illo, quid
 facere deberetis, &c. Quod quidem præcep-
 tum non est aliud, nisi lex ore tradita, *אָרְפָּקֹס*

Præterea de negotio immolationis, & legi-
 bus siue ritibus eius scriptum est. Quenadmu-
 dum præcepi tibi, sacrificabis & comedes. Qui-
 bus aperte docet Moses sibi fuisse præscripta
 mandata de immolandis victimis, quæ in lege
 exarata non sint. Atqui impossibile est, quin ea
 successori Iosue declarauerit.

Iosue autem illa tradidit senioribus, & dis-
 cessit ex hac vita in sempiternam anno mun-
 di 2517.

Seniores, qui ætatem producerunt post Io-
 sue, ea deinde tradiderunt prophetis. Prophetæ
 autem sibi mutuo, alter alteri secundum seculo-
 rum & ætatum ordinem, vsque ad Haggæum,
 Zachariam & Malachiam.

Rursum prophetæ ea tradiderunt viris syna-
 gogæ magnæ, nempe Zorobabeli filio Sala-
 thielis Iechonie filij, hisque qui cum ipso re-
 dierunt ab exilio Babylónico, Iesu Nehemie,
 Seraiæ, Raaliæ, Mardocheo, Balsani, Maspari,
 Bagoæ, Rahum Baanæ. Hi quippe sunt prin-
 cipes Sinagogæ magnæ.

Ædificata est ædes prima anno mundi 2909.
 Stetit 427. deinde diuta est post obsidionem
 bellumque septennale. Mansit in illis ruinis an-
 nos septuaginta.

Tandiu in ruinis suis mansisse primam il-
 lam ædem sic ostenditur. Anno quadragesimo
 nono excidij ipsius, qui erat primus Cyri Re-
 gis Persarum, cœperunt eius fundamenta iacere.
 Cæterum quoniam aduersum ædificato-
 res, Rahum consiliarius & Simsai scriba dede-
 runt literas ad Cyrum Regem Persarum, res-
 pondensque Cyrus sic rescripsit, Nunc decernite
 vt desistant viri illi, sed nec ciuitas illa ædificetur

Iosue.

Probat le-
 gē aliquā
 esse non
 scriptam
 inductio-
 ne.

Probat in
 iudiciali-
 bus esse
 traditio-
 nē. Deut.
 1. Ver. 16
 Ibid. 28.

Idem pro-
 bat in ce-
 remonia-
 libus.

Deut. 12.
 Prima æ-
 tas homi-
 cū syna-
 gogæ ma-
 gnæ.

Exra 2.
 In alio ex
 an. 2919.
 Exra 4.

In Exra
 est Artax-
 erxes.
 que puto
 esse Assue-
 rum cum
 Abbe Ex-
 ra, non
 Cyrum.
 Nam Cy-
 rus fuit
 perpetuo
 Iudæi ex
 Esa. 44.
 Et seqq.
 Daniele
 Et Exra.

donec à me decretum statuatur : totum negotium intermissum est vsque ad secundum Darij Regis annum, atque ita opus ante secundum Darij Regis annum minimè est repetitum.

Adesdum autem & considera, quam ² fideles sunt consolationes Domini Dei nostri. Nā iuxta exilij modum, exitit & redemptio ipsorum

Ab initio exilij vsque ad excidium templi & regni finē viginti & vnus anni. (Sic) ab eo tēpore, quo cœpit redintegrari templum vsque ad eius abfolutionem anni vnus & viginti. Si quidem anno, qui partim fuit tertius Ioachim, partim quartus, regnare cœpit Nabugdonozor, eoque ascendit Hierosolymam. Dominus ergo tradidit in manum eius Ioachim Regem Iuda, Daniele, Hananiam, Misaelem Azariā anno illo tertio Ioachim, id est, primo Nabugdonozoris.

Sub extremum deinde septennij mortuus est Ioachim, & regnum suscepit Iechonias Ascendens autem Nabugdonozor, in captiuitatem abduxit Iechoniam, itēque decem exulum millia, præter septena millia hominum laude bellica insignium, id est septemdecim millia. In libro quidem Hieremix commemorantur duntaxat tria millia & viginti tres, verū id fit, quia principes stirpium nominare tantū voluit Hieremias. Sed nec meminit ascensus Nabugdonozoris in Ioachim patrem Iechonix, cum in captiuitatem transtulit Daniele.

Præterea Ascendit Nabudonozor sexto regni Sedechix, id est regni sui decimo octauo, & in exilium traxit octingentos viginti duos. Rursum regni sui vigesimo tertio captiuum fecit Sedechiam & euertit ædem sacram. Sic propter annos dimidiatos qui interfluxerūt, reperimus inter transmigrationem Danielis & Sedechix vnum & viginti annos integros.

Cæterum sterit adhuc Nabugdonozor in regno suo duobus & viginti annis. Quinquaginta enim & quinque annis rerum potitus interiit. Successit Eulmerodac ac filius ipsius tribus & viginti, ac regni primo euexit ad honores Iechoniam Regem Iuda. Post eum mortuum regnavit Baltazar. & anno regni tertio à principibus suis vincitus interfectusque est in domo conuiuij, quod ipse intruxerat. Atque illud est, quod prædixerat Esaias. Pone mensam, contēplate in specula, comede & bibe, surgite principes, arripite clypeum. Impletumque Nabugdonozori illud prophetæ. Et seruient ei vniuersæ gentes, & filio eius & filio filij eius.

Sic 45. anni Nabugdonozoris, 22. Eulmerodac, tres Baltazaris reddunt septuaginta annos imperij Babylonici.

Postquam interemptus est Baltazar, Chaldæorum imperio præpositus est Darius filius Assueri de semine Medorum, illudque administravit annum vnum, & mortuus est.

Illud deinde tenuit Cyrus tribus annis, cuius spiritum regni primò excitauit Dominus vt

construeret sanctuarium, etiam si postea à cœpto defecit. Vbi tres annos expleuisset, interfectus est à Regina Scytharum, quod & ipse duos eius filios interemisset qui magni erāt reges.

Post eum imperauit Assuerus annis sedecim, post quem mortuum imperium obtinuit eius filius quem genuerat Ester nempe Darius, qui & Artaxerxes. Huius anno secundo extructa est ædes Domini.

Darius iste agebat annum vitæ septimum cum regnare cœpit, imperauitque triginta duobus annis. Nam ascendens aduersus eum Alexander Macedo percussit & trucidauit eum anno structuræ templi tricesimo. Tum occisum est Imperium Persarum & initium habuit Imperium Græcorum.

Ætas secunda hominum synagogæ magnæ incipit à Simeone iusto, qui nominatur Iadus, filio Iosux filij Iosedech sacerdote magno, cuius temporibus deletum est imperium Persarum ab Alexandro Græcorum Rege, qui post deletum Persarum imperium venit Hierosolymam, eamque optauit euertere & denuo eius ciues in exilium exigere, anno quadragesimo structi templi. Sed ad eum Simeon iustus exiit, quem conspectum Alexander rex plurimi fecit & in magno honore habuit, acquieuitque ipsius petitioni. Petebat autem Simeon iustus, ne templum dirueret, neque urbem suis orbaret ciuibus. Cum sic fieri imperasset Rex, admiratio subiit ipsos principes & purpuratos, qui eum sciebant dixisse se eam euersurum, nunquam autem reuocasse verbum semel dictum. Sic respondens Alexander, similitudo, inquit, personæ huius ante me in bellis vincit, Paçusque est Rex cum Simeone iusto vt omnes, qui illo anno nascerentur sacerdotibus, vocarentur Alexandri de nomine suo, vtque numerum contractuum suorum ab ipso inchoarent. Erat autem annus egressionis ex Ægypto millesimus, mundi ter millesimus quadringentesimus quinquagesimus.

Eo tempore obiit Ezras scriba, Haggæus, Zacharias & Malachias, estque sublatum prophetix munus ex Israele.

Effectum est autem illud miraculum insigne opera Simeonis Iusti, quale non contigit Anani, nec Carcasneo hæreticorum principibus Sereis. Tum Alexander in terra Israel reperit Cuthæos multos, qui extiterant à diebus Senacherib, quorū principes erant Samballat Honorites & nonnulli Israelitæ. Et certè ex filiis Iosux filij Iosadac sacerdotis magni quidam cōnubia contraxerant cum illis, quos proinde eiecerāt è domo Domini Ezras sacerdos & Nehemias tarsata.

Dum ergo venit Alexander in terram Israel, ad ipsius auditionem accessit Samballat Honorites & cæteri Cuthæorum siue Samaritanorum principes, eumque rogarunt vt sacerdotibus generis & affinibus suis liceret ædificare

ædem

2. Firma

Dan. 1.

2. Transmigration.

Hier. 52.

3. Transmigration

Esa. 22.

Hier. 47.

3. Actus

Ex serorum familia.

ædem alteram sacram in monte Garizyn, i-
témque omnibus, qui duxerant vxores alienigenas, nec eas volebant dimittere. Cui petitioni cum rex assensisset, ædificarunt ædem.

Tunc populus Israel in duas partes sectus est, vna secuta est Simeonem Iustum & Antignum discipulum ipsius, cœtumque eius, idque iuxta illud, quod traditione acceperant ab Ezra, altera Samballat & generos ipsius. Itaque obtulerunt holocausta & sacrificia extra ædem Domini, decreta constituerunt & iudicia, prout cor eorum dicitabat. In hoc fano sacerdotis munere fungebatur Manasses Iosua filij Iosadac filius. Primarius erat Sadoc cum collega Baietos. Hoc fuit initium hæresis. Nam Sadoc & Baietos sese diuiserunt à magistro suo Antigno & defecerunt ad fanum montis Garizim, illicque fuerunt primarij. Stetit autem fanum istud Cuthæorum hæreticorum circiter ducentos annos.

Anno enim ducentesimo duodecimo ab ædificatione templi secundi, qui est mundi ter millesimus sexcentessimus octogessimus primus, rebellauit Mattathias Ioannis filius summus Sacerdos, qui cognominatus est Hasmoneus, in Antiochum Regem Græcorum, stansque in acie cum filiis suis, ducem qui ipsi erat secundus & dominatum exercebat in Hierusalem obtinuit & exercitum ipsius, regnavitque annum vnum.

Post eum mortuum Iudas filius ipsius, vir potens, natu maximus regnum administravit sex annos.

Post eum mortuum Jonathan frater ipsius, qui etiam erat filius Hasmanei, regnavit alios sex annos, sicque fato concessit.

Eius locum consecutus Simeon frater, mortuus est anno regni decimo octavo.

Deinde Ioannes filius Simeonis filij Hasmanei, qui cognominatus est Hircanus primus, regnum obtinuit. Is ascendens in Samariam evertit fanum à Cuthæis ædificatum in monte Garizim, necavit hæreticos qui offerebant holocausta & sacrificia extra ædem Domini & constituerant decreta & leges siue iura ex animi sui libidine.

Reuersus in pace victor epulum sapientibus instruit. Ibi eorum vnus senex, animo hilaris, sufficit, inquit tibi corona regia, relinque coronam pontificiam semini ipsius Aaron, Mater quippe tua captiua fuit, capta in monte Modith. Patrem enim tuum Simeonem adegerunt exteri ad illas angustias in illo monte, vt fugeret & caperentur vxores ipsius. Sicque postea illi sunt redditæ. His auditis conuiuæ inter se mullitarunt quasi rex esset suspectæ originis. Contra rex audita acerbissimè ferens valdè indignatus est. Itaque postquam administrasset supremum sacerdotium quadraginta annis factus est Sadduceus.

Eique mortuo successit in regno Alexander filius, qui vocatus est Ioannes. Is quoque

odio infectatus est Sapiens & eos magna cæde affecit. Ab vno Simeone Satæ filio abstinuit quod esset frater vxoris suæ.

Fugit autem Iosue Peraia filius superioris Simeonis Satæ socius Alexandriam Ægypti, donec Simeon Satæ filius ei supplicatione reditum à Rege impetrasset.

Simeon ergo iustus tradidit Cabbalam Antigno discipulo suo. Iosé autem filius Ioazaris & Iosé filius Iohannis eam acceperunt ab Antigno Socheo. Ab his deinde Iuda filius Tabæi & Natheus Arbelites. Ab istis consequenter Iosue Peraia filius & Simeon Satæ filius.

Historiarum scriptores in Israele aiunt Iosueam Peraia filium magistrum fuisse Iesu Nazareni. Quod si res ita habet, vixit ille profecto temporibus Ianis Regis. Historiographi autem exterarum gentium ipsum affirmant natum diebus Herodis, Archelai autem tempore cruci suspensum. Quæ contentio est maxima, quoniam discrimen est inter ipsos plus quam centum & decem annorum. Probabile autem extitisse diebus Hillelis & Sammei & Iosue Peraia filij sapientis, qui consimiliter profectus est Alexandriam Ægypti, in suo comitatu habens Iesum.

Hic valdè aduersantur historici exterarum nationum, quoniam certè verba sua plurimis conclusionibus definiens, nempe anno trecentesimo duodecimo iuxta numerum contractum eum natum dicunt, deinde anno 33, cruci suspensum. Fuisse autem natiuitatem eius anno trigesimo octavo imperatoris Augusti Romanorum principis, diebus Herodis, crucifixionem, verò diebus Archelai istius filij. fortassis aptem vsque eo pugnaciter contendunt. quo dicant templum & regnum Israel post crucifixionem ipsius non nisi paulisper stetit.

At penes nos verissima est traditio & historia è Misna atque Thalmud, quorum auctores nihil de rebus immutarunt. Si quidem R. Iosue Peraia filius fugit in Ægyptum his Alexandri Iannæ diebus, cumque eo Iesus Nazareus. Consimiliter apud nos vera est traditio, quod anno quinquagesimo primo regni Machabæorum, & ducentesimo nonagesimo nono structi templi comprehensus est, idque ætatis suæ anno trigesimo sexto, qui tertius erat regni Aristobuli Iannæ filij.

Semias & Abtalion ab illis consequenter per manus disciplinam non scriptam acceperunt. Erant autem profelyti iustissimi. Ab his rursum Hillel & Samai, quorum Hillel ascendit è Babylone in terram sanctam anno vitæ quadragesimo: ac ibi docuit aliis annis quadraginta, vixit quippe centum viginti annos, ac erat de domo & gentilitate Dauid, è regio femine. Habuit octoginta discipulos, quorum maximus extitit Jonathan Vzielis filius, minimus magister noster Iohanan Zachæi filius.

Is ergo Iohanan Zachæi filius Cabbalam accepit ab Hillele & Samai. Tempore ipsius

Error Iudaorum de christi tempore.

Moses.

*Iosephus. a Legi e-
tiam pos-
sit R. Ioh-
hanan
ben Za-
chai de
quo proxi-
me ante
b At in
aliis scrip-
tis Ha-
braorum
ipud di-
citur de
Iosepha
ben Go-
rion, vel
ben Mat-
tathia.
3829*

Vespasianus ascendit contra Hierosolymam, & Hierosolymæ Abba sicarius dux erat latronum qui filius erat sororis magistri a Iosephi historiarum scriptoris. Is clam accessit ad Vespasianum Imp. rogans ut ad se ascisceret R. Iosephum historiographum. Quo obtento affuit Iosephus quem, ubi eius egregiam sapiētiam cognouisset Imperator, multo honore affectit, euexitque.

Tunc Vespasianus præfectus erat, aduersum Hierosolymam. At mortuo Nerone Cæsare Romano Imp. à senatu decretum, ut imperiū susciperet. Profectus itaque Romam reliquit Titum filium aduersus Hierusalem, ac præcepit ut honore multo afficeret R. Iosephum historiographum.

Sic destructum est templum sacrum ab orbe condito anno ter millesimo octingentesimo vigesimo nono. Occisus R. Ismael Elisei filius itēque R. Simeon filius Gamalielis senioris.

Illis diebus stetit quidam Cozba nomine, qui contendebat se esse Christum Dauidis filium. Is misit manum in Domitianum Rom. Imperatorem, interfecto eius præfecto, qui prouinciā administrabat. Cum Domitianus imperator adhuc esset puer, non roboratus est ante eum. Itaque regnauit Cozba iste in Bither annis quinquaginta duobus post excidiū templi, atque in suo regno mortuus est, successorem relinquens filiū Ruffum nomine, qui similiter mortuus est, relicto regni hærede filio suo Romulo. Collecti autem sunt ad Cozbam & filios eius multi Israelitarum populi, qui in captiuitate versabatur, è cunctis suis regionibus & locis.

Huius Romuli, qui filius erat Ruffi Cozba filij, tempore firmavit se Adrianus, ascendensque in terram Israel, cepit Bither nono Iulij anno septuagesimo tertio post templi euerfionem. Interfecit Romulum, percussit Israelē insigni clade, cuiusmodi non fuerat audita neque diebus Nabuzardam, neque Titi.

Illā tempestate vigeat Ptolomæus & scribebat librum Almagesti.

Anno ter millesimo nōgentesimo quadragesimo nono, id est, quingentesimo numeri contractuum, & centesimo vigesimo excidij templi editus est Misna siue contextus Thalmudicus.

Imperante autem apud Romanos Antonino, & Magistro nostro Sancto Vigente confecti sunt pluriimi libri medici, quando quidem illa ætate erat Galenus. libri autem Hippocratis medici conscripti sunt temporibus Mardochei & Ester. Nam illa ætate vivebat Hippocrates. Ac hæ quidem sunt ætates Tannaim siue doctorum Misna, quem contextum esse Thalmudicum iam prædiximus.

Deinceps anno quater millesimo centesimo octogesimo septimo, qui est annus contractuum septingentesimus trigessimus octauus, obiit Rab Asē, qui à se inchoatam Ghemara siue decisionis Thalmudicæ conscriptionem

morte præreptus non potuit absoluere. At Mar filius eius & vtriusque focij absoluerunt ac appellarunt Thalmud Babylonicum. Sicque obfignatum conclusumque est opus anno quater millesimo ducentesimo sexagesimo sexto à mundi procreatione, & diuulgatum per vniuersam Iraelem, ita ut illud sibi seruandum susceperint publicè singularum ætatum sapientes docuerint, communibus animis Israelitæ omnes approbauerint, nihil ei vel addendum, vel demendum censeutes. Cæterum circiter octoginta anni fuerunt, ex quo cœptum fuerat à Rab Asē, atque compositum donec concluderetur atque obfignaretur, anno quippe septuagesimo tertio mortis eius perfectum est.

Interim Israelitæ erant in Persarum potestate. Postquam enim æcisum fuit eorum imperium ab Alexandro, collegerunt se tandem post mortem Antonini Imperatoris. Romani & steterunt pro salute sua & libertate, ut à sese iugum Romanorum depellerent. Itaque postquam mortuus est Antoninus, exclamauit Magister noster Sanctus, dissolutus est fasciculus, necdum tamen inualuerunt admodum Persæ vsque ad obitum ipsius, diebus R. Iohanan.

Tum rex quidam Vrsir nomine filius Babac ad vniuersas Persarum prouincias scripsit ipsis esse cognitum, quemadmodum gladius Aristotelis Philosophi illo ipso adhuc die, quingentis iam annis eos deuoraret, propterea quod Alexander discipulus ipsius fuisset. His verbis animis confirmati sunt & gesserunt bella cum Romanis, ita tamen ut nec hi illos vincerent, nec illi istos, sed imperium diuiderent. Nempe Terra Elamitarum, Emath in Syria, Sennaar siue Chaldæa, aliqua pars Græciæ, Terra Israel, ad vsque Arabiam omnino Persis paruerunt. Romanis autem Italia, Germania, Gallia, Hispania, reliqua Græciæ pars, Ægyptus, Palæstina siue ora Iudææ maritima. Sic ergo denuo Israelitæ venerunt in potestatem Persarum.

Persæ initio dilexerunt Israelitas temporibus maximè Vrsir, id est, Assueri & Saporis regis, cuius diebus prodiit in mundum Manes, qui contendit duos esse Deos in vniuersitate, vnum viuificantem & bona efficientem, alterum mortem inferentem & vniuersa mala perpetrantem, commentusque legem Magis è corde suo euasit in gentem magnam. Occidit autem eum Sapor sapientia sua.

Præterea Persæ habuerunt regem Hormiz nomine, qui moriens vxorem grauidam reliquit, ex qua qui natus est, ipso partus die rex est declaratus. Vocarunt autem eum Baaram de nomine stellæ Martis sub qua natus fuerat. Habuerunt rursus magnos alios reges, qui omnes dilexerunt Iraelem, donec inualuit regnum Imaelitarum, qui Persas è cæli concauo deleuerunt.

*Thalmu-
dis poste-
rior pars
i. christi
605. vel
606.*

*Romulus
videtur ef-
se quem
nostri
Barcoz-
bā vocāt.*

*Ptolo-
mæus.*

Galenus.

*Misna
ex Tan-
naim.*

Manes.

*Mahome-
tani.*

*Ano-
raim.
Tannaim.*

De Radice colubri egredietur regulus. Chald. egredietur Christus.

Emitte agnum ad dominatorē terra de petra deserti ad montem filia Sion.

Chald. ascendere facite tributa ad Christū Israelis qui roborabit, propterea quod fuerunt in deserto, montem congregationis Sion.

Ibidem.

Et preparabitur in misericordia solium, & sedebit super eum in veritate, in tabernaculo David iudicās, &c.

Chald. Tunc Christus Israelis præparabit in bono thronum suum, & sedebit, &c.

Esaï 20.

In die illa erit Dominus exercituum corona gloria & certum exultationis residuo populi sui.

Esa. 2. &

53.

Nota

Chald. eū

hanc Esa-

ia sectio-

nem expo-

siisse de

Christi tū

exaltatio-

ne tū per-

ceptione.

Hier. 30.

Chald. In die illo erit Christus Domini exercituum in corona lætitiæ, &c.

Ecce intelliget seruus meus, exaltabitur & eleuabitur & sublimis erit valde, &c. Non est ei species neque decor, &c.

Chald. Ecce prosperabitur seruus meus Christus & eleuabitur &c.

In ciuitatibus Iuda adhuc transibūt greges ad manum numerantis.

Chald. In vrbibus Iuda adhuc trāsibit populus per manum Christi.

Ibid. &

23.

In diebus illis & in tempore illo germinare faciam David germen iustitiæ & faciet iudicium & iustitiam in terra.

Chald. Dauidi germinare faciā Christū Iustitiæ. Et tu turris gregis nebulosa filia Sion vsque ad te veniet & veniet potestas prima, regnū filia Hierusalē.

Mich. 4.

Chald. Et tu Christe Israelis qui absconderis propter debita Synagogæ Sion, ad te peruenturum est regnum, & restituetur imperium pristinum regni Synagogæ Hierusalem.

peccata.

Et tu Bethlehē Ephrata paruula es in millibus Iuda. Ex te mihi egredietur qui sit dominator in Israel, & egressus tuus ab initio a diebus æternitatis.

Mich. 5.

Chald. Et tu Bethlehem Ephrata veluti paruula es vt numereris in^a millibus domus Iuda. Ex te coram me exhibit Christus vt exerceat imperium in Israel, cuius nomen ab antiquo dictum est à diebus sæculi.

a In fa-

miliis.

Ego autem in Domino gaudebo & exultabo in Deo^b Iesu meo.

b salutis

meæ.

Chald. Tunc in signo & redemptione, quam facies Christo tuo & reliquiis populi tui, qui erit superstes, confitebuntur his verbis. dixit Propheta, Et ego in verbo Domini gaudebo, exultabo in Deo, qui operatus est redemptionē meam.

Zach. 3.

c germen.

Ecce ego adducam seruum meum^c Orientem.

Chald. seruum meum Christum.

Et educet lapidem primarium, & exequabitur gratiam gratia eius.

Zach. 4.

d Plau-

sus gra-

tia, gratia

illi (fit)

Zach. 6.

germen.

Chald. Et reuelabit Christum suum, cuius nomen vocatum est ab antiquo, & dominatum tenebit in vniuersa regna.

Hæc ait Dominus exercituum dicens, Ecce vir Oriens nomen eius. Et subter eum orietur & adificabit templum domino.

Chald. Hæc dicit Dominus exercituum, Ec-

ce vir, cuius nomen Christus, reuelabitur & magnificabitur, & construēt templum Domino.

Quia visitauit Dominus exercituum gregem suum, domum Iuda & posuit eos quasi equum gloria sua in bello.

Zech. 10.

Ex ipso angulus & ex ipso egredietur omnis exaltor simul.

Chald. Quia recordatus est Dominus exercituum populi sui, domus Iuda & ponet eos sicut equos roboris, quorum gloria est in prælio. Ex eo^e rex ipseus, ex eo Christus ipseus, ex eo robor belli eius, ex eo magnificabuntur omnes rectores eius simul.

e Iuda vel Deo.

Domine in virtute tua latabitur rex & super salutare tuum exaltabit vehementer.

Psal. 21.

Chald. Domine in fortitudine tua magnificabitur rex Christus, & in redemptione tua quam plurimum iubilabit.

In alio exemplo latabitur.

Quoniam rex sperat in Domino & in misericordia altissimi non commouebitur.

Ibid.

Chald. Propterea quod rex Christus sperat in domino, &c.

Speciosus forma præ filiis hominū, diffusa est gratia in labiis tuis, propterea benedixit te Deus in æternū.

Psal. 45.

Chald. Pulchritudo tua rex Christe exuberat præ filiis hominum. Positus est spiritus Prophetiæ in labiis tuis, propterea benedixit tibi Deus in sæculum.

Dies super dies regis adiciēs, annos eius vsque in diem generationis & generationis.

Psal. 6

Chald. Dies super dies venturi sæculi Christi Regis adiciēs, annos eius sicut ætates præsentis sæculi & ætates sæculi futuri.

Ibid.

Sic Psalmum dscam nomini tuo in sæculum sæculi, vt reddam vota mea de die in diem.

Chald. Tunc collaudabo nomen tuum in sæcula, cum reddam vota mea, in die redemptionis Israel & in die, quo magnificabitur Christus Rex, vt regnet.

Deus iudicium tuum regi da, & iustitiam tuam filio Regis.

Psal. 72.

Chald. Deus^f leges iudiciorum tuo regi Christo da, & iustitiam tuam filio Davidis regis.

f Vias, modos, rationes. Psal. 80.

Respice de cælo & visita vineam istam, & perfice eam quam plantauit dextera tua, & super filium hominis, quem firmasti tibi.

Chald. Respice de cælo & vide, & recordare in miserationibus, vineæ istius & operis, quod statuit dextera tua super regem Christum, quem roborasti tibi.

Si ignoras tibi, o pulcherrima inter mulieres, egredere & abi post vestigia gregum tuorum, & pasce hædos tuos iuxta tabernacula pastorum.

Can. 1.

Chald. Deus omnibus modis benedicendus dixit Mosi prophetæ. Si illis (qui persequuntur populum domini) exultatio fuerit percutere Synagogam, quæ similis est puellæ speciosæ quam diligit anima mea, ambulet illa in viis iustorum, & ordinet preces iuxta & præscriptum rectorum suorum, & pastorum ætatis illius, atque doceas filios suos, qui similes

g os.

sunt hædis caprarum, vt proficiscantur in ædem Synagogæ, & in locum concionis & studij. Sic merito illorum operum pascentur in exilio, quo vsque mittam *Christum* Regem, qui regat & ducat eos placide & quietè ad tabernacula ipsorū, id est, ædem sanctuarij, quam ædificauerunt illis David & Salomon pastores Israël.

Tigna domorum nostrarum cedrina, laqueria nostra cupressina.

Chald. Ait Salomon Propheta, Quam decora ædes sanctuarij quæ ædificata est a per manus meas, ex arboribus cedrinis; Atqui speciosior multo erit ædes Sanctuarij, quæ ædificanda est, diebus regis *Christi*, eius trabes erunt è cedris paradisi ^b Eden, & laquearia è cupressis, ^c Sagis, & Surbanis.

Duo vbera tua sicut duo hinnuli capreae gemelli, qui pascumur in liliis.

Chald. Duo redemptores tui, qui te redempturi sunt *Christus* Davidis filius & *Christus* filius Ephraim, similes sunt Mosi & Aaroni filiis Iocabed. qui comparantur duobus hinnulis gemellis capreae, & pascebant populum domus Israël merito suo, quadraginta annis in deserto, Manna & auibus altilibus & aquis putei Mariæ.

Mandragora dederunt odorem in portis nostris, Omnia poma noua & vetera dilecte mi seruaui tibi.

Chald. Cum placebit Domino redimere populum suum ab exilio, dicetur Regi *Christo*, iam expletus est finis exilij, & merita iustorum fragrant coram me, sicut odor balsami, & sapientes ætatum affixi sunt portis collegij Theologici, occupantes se in verbis librorum, præsertim legis. Nunc igitur surge, & suscipe regnum, quod destinatum est tibi.

Quis mihi det te fratrem meum, sugentem vbera matris meæ, vt inueniam te solum foris, deosculer te, & iam me nemo despiciat.

Chald. Illo autem tempore apparebit Rex *Christus* Synagogæ Israël, & dicent ei filij Israël, Adesdum, esto nobiscum pro fratre & ascendamus Hierosolymam & sugamus tecum sensus legis, quemadmodum fugit infans vbera matris suæ. Quoniam etiam omni illo tempore, quo vagus eram & extorris à mea patria, modo recorder nominis Dei magni & traderem animam meam pro diuinitate ipsius, populi exteri non me contemnebant.

Apprehendam te & ducam in domum matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ, ibi me docebis, & dabo tibi poculum ex vino conduto, & mustum malorum granatorum meorum.

Chald. Deducam Rex *Christe* & introducam te in ædem sanctuarij mei, ac illic me docebis timere Dominum, & ambulare in semita ipsius. Illic etiam ^d instruemus epulum *Leuiathan*, & bibemus vinum vetus (generosum & præstans) quod in suis racemis asseruatur à die, quo orbis procreatus est, & fructus malorum granatorum, qui parati sunt iustis in paradiso Eden.

Adiuro vos filia Hierusalem, ne suscitatis neque enigulare faciatis delictam, donec ipsa velit.

Chald. Dicit Rex *Christus*, Adiuro ego vos popule mi, domus Israël, cur contenditis cum populis exteris de exeundo exilio, & quare rebellatis in copias Gog & Magog, expectate quæso paulisper, dum deleantur populi qui venerunt dimicatum aduersum Hierusalem, Nam postea vestra recordabitur Dominus orbis iuxta miserationes, quibus prosequi solet iustos, placebitque ipsi vos redimere.

In diebus vnus iudicis, quando iudices præerant, facta est fames in terra,

Chald. Temporibus quibus præerant iudices facta est vehemens fames in terra Israël. Decem autem fames insignes decretæ sunt de cælo, vt sint in mundo, à die orbis conditi vsque ad aduentum *Christi* ad castigandos habitatores terræ, quarum decima in illius dies incider, eritque fames non edendi panem, aut sitis bibendi aquam, sed audiendi Verbum prophetiæ, quæ à conspectu domini manat.

Et rursus expande, inquit Booz pallium tuum quo oportiris, & tene viraque manu. Qua extendente & tenente, mensus est sex modios hordei & posuit super eam & ingressus est civitatem.

Chald. Rursus dixit, præbe peplum, quo conuolueris & prehende illud. Qua apprehendente mensus est sex sata hordei & humeris ipsius imposuit. Immissum autem est ei diuinitus robur ad portanda ea. Itaque protinus dictum est spiritu prophetico, exorturos ex ea sex iustos, quorum singuli benedicerentur sex benedictionibus, David, Daniel, tresque socij ipsius & Rex *Christus*. Ingressus autem est Booz urbem.

Vocabis quasi ad diem solennem qui terrebant me de circuitu, & non fuit in die furoris domini qui effugeret & relinqueretur.

Chald. Clamabis libertatem populo tuo domui Israël per *Christum*, quemadmodum fecisti per Mosem & Aaronem in die Paschæ, quo cõgregati sunt adolescentuli mei vndique omni ex loco, in quo erant dispersi, die quo ardebat vehementia furoris tui, ô Domine, nec illis erat liberatio & reliquiæ.

Completa est iniquitas tua filia Sion. Non addet ultra, vt transmigrare te faciat.

Chald. Postea finire faciet iniquitatem tuam ô Synagoga Sion, redimeris per *Christum*, & Eliam sacerdotem magnum. Nec addet ultra Dominus, vt in captiuitatem amandet te.

Non est priorum memoria, sed nec eorum quidem, qua postea futura sunt, erit recordatio apud eos, qui futuri sunt in nouissimo.

Chal. Non est memoria præcedentium ætatum, sed nec sequentium erit recordatio apud eos, qui erunt diebus Regis *Christi*.

Hæc etiam inuenimus in Targhum siue interpretatione Hierosolymitana.

*Ibid. ad-
uratione
totius Zi-
bri postre-
ma.*

Ruth. 1.

Ruth. 3.

Lam. 1.

Lam. 4.

Eccles. 1.

Ibid.

*a mea o-
pera.*

*b Volu-
ptatis.*

*c Rrif-
sima &*

*preciosis-
sima gene*

ra cedrorū

esse dicūt.

Cant. 4.

*Duos chri-
stos cõsti-
tuunt ob-*

duplicem

aduensū

christi,

dñi nesciūt

*distingue-
re inter*

Christum

patientem

*& trium-
phantem*

Cant. 7.

Cant.

Ibid.

d q. d. De

Leuiathā

*salana tri-
umphabi-
mus.*

HÆC HIÉROSOLYMITANA IN

Pentateuchi insigniores locos interpretatio valde vetusta est, & lingua aliquantum a cæteris Hebræa dialectis discrepante. Propter antiquitatem magna est auctoritas apud Iudeos. Quoniam autem mysteriis excellit breui, si Dominus fauerit, eam in Latinum conuersam in commune proferemus. Quæ sequuntur ab Elia de Christo obseruata tibi prægnantissimi vice sient. Ipsum conteret caput tuum, & tu conteres calcaneum eius.

Targum Hieros. Cùm filij mulieris attendent ad legem & seruabunt mandata, insidiabuntur & percutient tibi caput tuum & teque occident. Cùm autem derelinquent filij mulieris præcepta legis, neque mandatis parebunt, insidiaberis tu & mordebis eos in calcibus ipsorum, pessimèque illos afficies. Verum erit sanitas & medicina filiis mulieris, tibi autem o serpens nulla erit sanitas. Verum ipsi inter se facturi sunt conculcationes calcibus suis in fine calcis dietum^a per regem Christum.

Non auferetur sceptrum de Iuda & dux de fratre eius, donec veniat Silo, & ipse erit expectatio gentium.

Targ. Hieros. Non desinent reges domus Iuda, neque tardabunt doctores legis de filiis filiorum eius vsque ad tempus quo veniet Christus, cuius est regnum, & cui seruitura sunt vniuersa regna terræ.

Ligans ad vineam pullum suum, & ad vitem o fili mi asinam. Lauabit in vino stolam suam & in sanguine vna pallium suum.

Targ. Hieros. Quàm pulcher est rex Christus, qui surrecturus est de domo Iuda, ligabit lumbos suos & exibat in prælium aduersum hostes suos. Occidenturque reges cum principibus. Rubefaciet fluuios sanguine, & dealbabit colles suos pinguedine fortium illorum. Vestimenta eius imbuentur sanguine, ipse autem similis erit formæ botrorum.

Pulchriores sunt oculi eius vino, & dentes eius lacte candidiores.

Targ. Hieros. Quàm pulchri sunt oculi regis Christi ad cernendum, præ vino defæcatissimo, ne illis spectet incestos concubitus, cædèsque innocentium; Dentes eius exercitati sunt in lege, ne illis commanducet iniquitates & rapinas. Rubescunt montes eius vineis & torcularibus vini. Candescunt colles eius copia tritici & gregum ouium.

Nox est ista obseruabilis domini, quando eduxit eos de terra Egypti. Hanc obseruare debent omnes filii Israel in generationibus suis.

Targ. Hieros. Quatuor enim noctes scriptæ sunt in libris memoriarum. Nox prima, cum manifestatum est verbum Domini in mundo, vt crearet ipsum. Mundus erat inanis & va-

cus & tenebræ expendebantur super faciem abyssi. Verbum autem Domini lucebat & illuminabat, & vocauit noctem illam primam. Nox secunda, cum manifestum est verbum Domini Abraham inter animantium diuisiones. Erat Abraham natus centum annos, Sara autem nonaginta, ad implendum, quod prodidit Scriptura, Nunquid Abraham centenarius poterit gignere filios, nunquid Sara nonagenaria poterit parere? Nunquid accesserat ad tricesimum septimum annum pater noster Isaac, quo tempore oblatum est super altare? Cæli depressi sunt & descenderunt, ipse autem conspexit fundamenta illorum, & caligarunt oculi eius præ sublimitatibus. Vocatur autem illa nox secunda. Nox tertia, cum reuelatum est verbum Domini super Ægyptios, in noctis medio, ac dextera eius occidit primogenitos Ægyptiorum, seruauit autem primogenitos Israelitarum, ad confirmandum id quod dixit scriptura, filius meus primogenitus Israel. Appellaturque nox illa, Tertia, Nox quarta, cum explebit mundus terminum suum, vt redimatur, funes impietatis excidentur & iuga ferrea rumpentur. Moles eduxit de medio deserti, Rex autem Christus de medio Romæ. Hic, quemadmodum ille loquetur in summitate nubis. Verbum autem Domini loquitur inter vtrumque, ipsis pariter ambulatibus. Hæc est nox Paschæ, quæ coram Domino seruatur, & parata est omnibus filiis Israel, per generationes ipsorum.

Remanserunt autem in castris duo viri quorum vnus vocabatur Eldad, & aliter Medad, super quos requieuit spiritus Domini.

Targ. Hieros. Remanseruntque duo viri in castris, quorum vnus vocabatur Eldad, alter autem Medad, & infederat super eos Spiritus sanctus. Eldad sic vaticinabatur. En Moles propheta scriba Israelitarum congregatus est de medio mundi. Et Iosue filius Nun eius discipulus, post eum administrabit res exercitus. Medad autem prophetans dicebat. Ecce coturnix descendit de mari, fuitque offendiculo Israelitis. Vtrique autem pariter vaticinabatur ac inquebat. Extremo dierum sine Gog & Magog & eorum copiæ ascendent Hierosolymam. At manibus ipsius Christi regis concident. Tantæque strage vt in totum septennium filij Israel exurant arma eorum bellica, neque ad arandum exeuntes, neque arbores amputantes.

Fluet aqua de situla eius, & semen illius erit in aquis multis. Tolleretur propterea Agag rex eius & efferetur regnum illius.

Targ. Hieros. Surget Rex eorum filiis ipsorum, & redemptor eorum ex illis, in illisque erit & congregebit exules illorum, de prouinciis hostium ipsorum, ac filij eorum consumentur in populis, itémque robur Saülis, qui pepercit Agag Regi Amalechitarum & magnificabitur regnum ipsius Regis Christi.

Gen. 3.

^a Manibus Regis Christi.
Gen. 49.

^b Desiderabuntur.

Ibidem.

Ibid.

Exod. 12.

Gen. 1.

Gen. 15.

Gen. 22.

Exod. 4.

^c Sic se Iudæi in hoc Romano exilio frustra consolantur.

Num. 11

^d Legislator.

^e Sarraceni & Turca.

Num. 42

Et cum illis.

HÆC QUIDEM ELIAS OBSERVAUIT, Caterum fat scio multa ei esse elapsa, cum presertim Chaldaei paraphrasta, maxime Ionatha, qui Christum aetate viginti octo annis precessit, quavis occasione Christi siue Messia nomen in ore habeant. vi Osee. 14. vers. 8. Conuertentur habitantes in umbra ipsius, Cald. congregabuntur de medio exiliorum suorum & habitabunt in umbra Christi sui. Esa. 66. Antequam peperit, &c. Chald. reuelabitur Messias ante dolores partus: Agg. 22. Desiderium Gentium, Chald. Messias. Ni nimum fuisset prolixus, ego de meo alia eorum adiecisssem. Vos qui Christum Dominum amatis eumque in prophetis legere desideratis & testimonia veterum patrum circumcisorum, quatenus in gloriam, Dei redundant, recipitis, his primitiuis Linguis date operam, & subundas mentes bonis literis imbuite, qua pietatem ingeminant. Narrauerunt iniqui fabulationes, sed non ut lex tua Domine.

Psal. 119.

Colleclanea R. Iacob Salomonis filij de Christo, è Talmud, tractatu Sanedrin, capue Helec, pag. 124. De aduentus Christi tempore.

a Magistro
per ante
nomas d.

Amos 9.

R. Naaman dixit a Rabbo. Quisnam audiuit, quando venturus sit casus prolapsionis filius? Quis iste casus & prolapsionis filius, inquit ille? Christus, respondet Naaman, ille enim est de quo scribitur, die illo erigam tabernaculum Dauid, quod cecidit.

Atqui (infert alter) nunquid ex traditione R. Iohanam, qui aetate adierit Dauidis filius, pauci erunt sapientum discipuli & reliquorum oculi deficient fatigatione, suspirio, angustiis multis diu. a que principum edicta in dies renouabuntur, aded vt primo posito, secundum protinus consequatur.

Amos 4.

Docuerunt doctores nostri, qua annorum hebdomade Dauidis filius venerit, anno primo impediam esse hanc scripturam. & pluam super vnam ciuitatem, & super alteram non pluam. Altero dimidiam famem exorituram. Tertio plenam & absolutam, ac morituros vtriusque sexus homines, Sanctorum paruulos, vitosq; operibus insignes, legem praeterea, ne discatur, obliuioni tradendam.

Quarto futuram saturitatem, quae minime sit saturitas. Quinto rerum omnium abundantiam ita vt copiose esculenta, poculenta, & quae ad gaudium & laetitiam conferunt, suppetant, lex etiam restituatur, iterumque discatur. Sexto tonitrua. Septimo praelia. Ad extemum septimi anni affuturum Dauidis filium.

R. Ioseph ait, En quod hebdomades sic se habuerunt, necdum tamen venit? Deinde sexto anno (inquit R. Abai) tonitrua quis exoriri fecit, item septimo praelia? Praeterea quis sic eo ordine collocauit? Quod exprobrarunt hostes tui Domine, quod exprobrarunt vestigia Christi tui.

Psal. 89.

Ex quadam obseruatione R. Iuda, qua aetate venerit Dauidis filius, conuentus (b Theologici) erunt lupanaria, terminus (vel, Galilea) desolabitur, limites (terrae) Israel vastabuntur, homines in confiniis habitantes circum errabunt oppidatim, nec misericordiam consequentur. Sapientia scribarum putescet, qui timent Deum offendere erunt abominationi, facies illius aetatis, velut facies canum, veritas in obliuione, id est, vt quidem discipuli R. aiunt, facta est ruita, siue priuationes, & sibi abiit. Deinde quo sequitur, & qui recessit a malo, praedae patuit, sic interpretatur schola R. Sille, quicumque recessit a malo, c spoliatus est per creaturas.

R. Nehorai haec docuit, Qua aetate veniet Dauidis filius, pueri pallore suffundent facies senum, Senes stabunt sedentibus pueris, filia infurget in matrem, nurus in socrum, facies illius aetatis velut facies canis (id est, impudens) filius non erubescet in patris sui conspectu. R. autem Nehemia, qua aetate filius Dauidis veniet, peruersitas multiplicabitur, honorabilis deprauabitur, vitis dabit quidem fructum suum, sed vinum erit carum. Omne imperium peruertetur haeresi, nec disciplina habebit locum.

Astipulatur R. Isaaco asseueranti filium Dauidis non accessurum, donec vniuersa regna vertantur in haeresim. Rabba, quid enim aliud, inquit, declarat scriptura, si omnis in candorem versa est, mundus erit? Docuerunt Doctores nostri ex hoc Deuteronomij loco, quia videbit, quod abierit manus, non venturum filium Dauid, donec multiplicentur proditores & apostatae. Alij, donec diminuatur discipuli, Alij, donec deficiat numus de marsupio. Alij, donec deficerent redemptionem. Et clausus quoque deficiet, & derelictus, aded vt apud Deum possint dicere, non est qui sustentet, neque qui adiuuet Israellem.

R. Zira, cum aliquando offendisset doctores quosdam nostros lese in eo occupare, vt cognoscerent aduentus Christi tempus, dixit illis, de aduentu rogo vos, ne procul illum reiicite, quoniam lego ego, tria esse, quae veniant de repente, praeter mentis attentionem, Christum essentiam, scorpionem.

R. Katina inquit, sex annorum millibus erit mundus, vno autem desolabitur. Reperitur enim scriptum, & eleuabitur Dominus solus in illa die. Imo vero, ait Abai, duobus millibus desolabitur. Nam dicitur ab Osea, Viuificabit nos post duos dies, die tertio suscitabit nos, & viuemus in conspectu eius. Argumentum, idem ac R. Katina colligens, tale est. Quem admodum hebdomas annorum d remittit annum vnum singulis septenniis, sic mundus remittit mille annos singulis septenis annorum millibus. Id apparet e praecedenti Esaia oraculo, Eleuabitur Dominus solus in die illa, Quin etiam

b Sic inter
presatur
R. Iacob
de schola,
in qua do
cet lex.

Impudens
Esa. 59.

c i. Va
cuus sa
pientia ab
omnibus
creaturis
dicitur.

Len. 13.
Deut. 32.

Ibid.

Esa. 2.
Esa. 6.

d Deso
lat. pro
prie.

Pf. 29.

Pf. 90.

a Acad-
mia scho-
la.

Scholion.
R. Iacob.

Genes. 12.

Ergo ve-
nit iam
Christus.

3. Reg. 6.

Nota
quid præ-
texant, cõ-
tra tradi-
tiones
maiorum
nedũ pro-
phetarũ.

è Psalmo qui inscribitur. Psalmus cantici in diè sabbati, id est, in diem, qui totus Sabbatum. Præterea ex altero, Quia mille anni in oculis tuis tanquam dies hesternæ quæ præterit.

Docet a Domus Eliæ. Sex mille annis erit mundus, Duobus mille inanitas, duobus mille lex, duobus mille dies Christi. At propter iniquitates nostras, quæ multiplicatæ sunt, elapsi sunt ij, quos præterisse cernimus,

Scholion R. Iacob in superiorem traditionem R. Eliæ vertere etiam hic placuit, antequam reuertamur ad contextum Talmudicum, ut p̄i Iudeos considerent scripturas & traditiones maiorum suorum, tempus aduentus Christi desinientes, ita male torquere & deprauare, ut imprudentes Christianam doctrinam aduersum suam perfidiam firment & muniant.

Sex mille annis inanitas, quoniam nondum lex data erat, sed mundus erat velut inanitas & chaos, à primo videlicet homine, vsque ad quinquagesimum secundum Abrabam. Sic enim numerare debent bis mille anni primi, quemadmodum è scriptura colligitur. Iam expletis illis duobus millenis annis, occupauit se Abraham in lege, quoniam legitur, & animas, quas fecerant in Harã, quod Chaldaicè sic translaturum legimus, & animas quas legi operati sunt in Haran. Præterea in vetustis doctorum nostrorum scriptis hæc reperiuntur, expletis in Idolorum cultu duobus annorum millibus, illa ipsa hora Abraham agebat annum vite quinquagesimum secundum. Duobus mille lex, nempe ab hominibus, quos Abraham & Sara Deo conuerterunt, vsque ad Christi aduentum. Quadragesima enim & octo anni vsque ad natiuitatem Isaac, & 60. donec nasceretur Iacob, efficiunt 108. Vixerat autem Iacob 130. annos cum descendit in Ægyptum. Ecce 138. In Ægypto permanserunt. Nostri 210. Ecce 448. anni. Ab exitu eorum ex Ægypto, quousque adificari cepit templum primum, 480. Sic quippe scribitur, factum est anno quadringentesimo & octogesimo egressio filiorum Israel de terra Ægypti, ut adificare Salomon inciperet domum Domino. Sic existunt anni 928. Hoc autem templum primum stetit annis 410. vti scriptura ostendunt per numerum annorum Regum, deinde captiuitas durauit annis 70. templum secundum 420. Exsurgunt igitur anni 900. qui superioribus additi constant duo annorum millia, dempsit 172. Et certè totidem annis, id est, 172. ante absolutum quartum ab orbe conuoluto millenarium durata est à Rom. ædes Domini. Itaque expletis illis 172. annis perfecta sunt duo annorum legis millia, de quibus hoc loco agitur. Non quod alioqui desierit lex post illum annorum numerum. Duobus mille dies Christi debuit enim post expletos bis millenos annos legis aduenire Christus, & soluere captiuitatem Israelis. At propter iniquitates nostras quæ multiplicatæ sunt, Christus non adfuit ad extremum quarti illius millenarij, elabentibus ultra annis multis. Adhuc enim aduentus ipsius dilatatus retardatusque est.

Dixit Elias Rabbi Iehudæ fratri R. Sallæ Esfeni (vel, sancti). Mundus non habet Iubileos pauciores octoginta quinque (.i. annis 4250.)

Extremo autem Iubileo filius Dauidis venit. Interroganti que, initiatione illius, an sine, respondit se nescire, an Iubileus ille sit explendus necne. R. Asè ei etiam dixit, ante illum iubileum ne eum expectes. Hinc deinceps illud præstolare.

R. Hanan Taliphæ filius misit ad R. Ioseph, qui diceret, Reperi hominem habentem in manibus codicem vnum sermone Assyriaco & lingua sancta. Interroganti mihi, vnde nam illum esset consecutus, respondit se dum militaret Romanis inter illorum thesauros illum inuenisse. Porro in eo scribebatur post quater millenos annos ducentos nonaginta vnum ab orbe producto mundum consummandum. Illisque anni partim futura bella centorum inter se, partim prælia Gog & Magog, de reliquo dies Christi. Neque Deum reuocaturum orbem suum nisi post millenarium septimum. Quamquam R. Aha R. Abè filius post quintum millenarium dicendum putat.

Nota. R. Nathan commemorat sequentem prædictionem Abacuc perforare atque peruadere vsque ad abyssi extrema, .i. esse perceptu difficillimam, & quasi impossibilem, è R. Iacob) Quia adhuc visio in tempus & loquetur in finem, & non mentietur, Si tardauerit, expecta illum, quia veniendo veniet & non tardabit. Aliter quam Doctores nostri, qui commentati sunt vsque ad tempus, tempora & dimidium temporis, Item aliter, quam R. Samlai, qui commentatus est. Cibasti eos pane lachrymarum, & potum dedisti eis in lachrymis in mensura, item, quam R. Akibá, qui interpretatur. Adhuc vnum modicum & ego commouebo caelum & terram, regnum primum (Machabæorum) duntaxat fuisse (in splendore) 70. annis, secundum (Herodiorum) 52. tertium Barcosbæ duobus annis & semis. Quid, Et flabur sine loquetur in finem, & nō mentietur? R. Samuel filius Nahmani nomine. R. Ionathã, sufflato, inquit, siue exhibilato illos ipsos qui supputant fines & aiunt cum appetiuerit finis nec adhuc venerit, minimè veniet, verum expecta eum: nam scriptum, si tardauerit expecta eum. Si fortè dicis, Nos quidem expectamus, at ille minimè expectat, recordare scripturæ, propterea expectat dominus vt misereatur vestri, & propterea eleuabitur vt misereatur vestri. Quid igitur, iniquies? Cum & nos expectemus & ipse quoque expectet, quis retardat & prohibet (aduentum illum Christi?) regula iustitiæ retardat & differt. Si ita est iniquies, cur ergo eum expectamus? Ad mercedem percipiendam, inquam. Sic enim eodem Esaiæ loco, Beati omnes qui expectant eum. Ex quo R. Abai coniecit, mundi qualibet ætate non minus extare quam triginta sex iustos, qui percipiant faciem Dei. Sic enim scribitur, beati qui expectant in eum, quod pronomen ratione arithmetica reddit 36. Quod autè dixit Rabba, ætatem esse, qua astantes, Deo Opt. Max. eum ambiunt in octodecim mille

b. i. post
predictos
ann.

Abac. 2.

Dan. 7.

Psal.

Agg. 2.

Abac. 2.

Ibid.

Esa. 30.

Esa. 30.

c Mensu-
ra proprie
tas.

^a parasangas, illud certe est, quod scribitur in Ezechiele. per circuitum (ciuitatis) decem & octo millia, siue de iis qui fruuntur claro Dei conspectu, siue de illis qui comprehendunt Deum speculo aliquanto minus lucido. Ac quam multi omnes sint ille locus declarat. Quod vero ait Ezechias, dixit R. Ieremias nomine R. Simeonis filij Iohai, se vidisse bases siue gradus ascensus, qui essent pauci. Interea, inquit, si sint mille, ego filiusque meus ex illis sumus, si duo non dubium quin ego filiusque meus illi ipsi sumus, siue qui ingrediuntur cum licentia, siue qui ingrediuntur absque licentia (præ iustitiæ & sanctitatis abundantia & multitudine.)

Ex pronuntiatis ^b Magistri, expleti sunt omnes termini (positi de aduentu Christi) ac res pender è sola pœnitentia & bonis operibus. At iuxta Samuelem ^c lugenti, vt perseueret in suo luctu sat est. Sicut autem suspicatur doctor R. Eliezer, si Israelitæ egerint pœnitentiam redimentur, si minus non redimentur. Cui respondit R. Iosue, imò verò nisi egerint pœnitentiam non redimentur, sed Deus Opt. Max. præficiet illis regem, cuius edicta dura sint sicut Hamanis (in libro Ester) & reuocabit eos ad bene agendum.

Istud notabile R. Eliezer ponit. Si Israelitæ egerint pœnitentiam redimentur, quia scriptum, Reuertimini filij rebelles, sanabo rebelliones vestras cui opposuit R. Iosue istum Esaia locum, gratis venditi estis, & sine argento redimimini, Gratis venundati istis idololatria, & sine argento redimimini, sine pœnitentia & bonis operibus. Respondens R. Eliezer, Nonne, inquit, etiam legitur, conuertimini ad me & ego conuertar ad vos, cui R. Iosue, Nūquid etiam scriptum, Quia ego iure coniugali possedi vos & accipiam vos vnam ex vrbe & duos è familia, & introducam vos in Sion. Cui R. Eliezer, Sed & legitur in tranquillitate & quiete saluabimini, &c. Respondens autem R. Iosue, Atqui Esaias scribit, sic dicit dominus redemptor Israel, sanctus eius ad contemptibilem animam, ad abominatam gentem, &c. Contra apud Hieremiam respondit R. Eliezer, ista habentur. Si reuertaris Israel, dicit dominus, si reuertaris hypothetica est locutio. Cui R. Iosue. Quid igitur significat Daniel iis sequentibus verbis. Audiui vocem illum in tutum lineis, qui erat super aquis tui & eleuabat dexteram suam &c. Hoc cōmemorator conuocauit R. Eliezer.

Vt quidem prodidit R. Aba, Non potes colligere certum determinatumque tempus aduentus Christi ex hoc Ezechielis oraculo, Et vos montes Israel ramos vestros dabit, & fructum vestrum feretis populo meo Israel. R. Eliezer, nec isto Zachariæ, Si quidem ante illos merces hominum non fait. Quid autem declarat quod sequitur, Neque introeunti neque exeunti pax præ angustia? Ne quidem sapientum discipulis, inquit Magister, futuram pacem præ angustia, in quibus alioqui est pax, iuxta illud Psalmi,

Pax multa diligentibus legem tuam, donec vniuersa ^d portæ, inquit R. Samuel, sint libratae & æquales, tum enim veniet Christus.

Ex dictis R. Hanina Davidis filius non prius veniet, quam vestigetur piscis ægotanti, nec reperiantur. Quoniam scriptum, Tunc demergam aquas eorum & flumina illorum sicut oleum fluere faciam, vbi postea scribitur, in die illo pullulare faciam cornu domui Israel, Ex dictis R. Hama filij R. Hanina, Davidis filius non veniet antequam desinat regnum vel abiectum & vile ex Israel, quoniam scriptum, Et præcidentur Ramusculi eius faucibus, deinde paucis post versibus, In illo tempore deferetur munus domino exercituum, &c. Vt autem prodidit R. Zeini ex dictis R. Hanina, non veniet Davidis filius donec consumantur timidi animo ex Israele. Sic enim legitur, tunc auferam de medio tui, exultabundos elationis tuæ & post, Et relinquam in medio tui populum pauperem & tenuem, & sperabunt in nomine domini.

R. Mili retulit ex sermonibus R. Eliezer R. Simeonis filij, non venturum Davidis filium quo vsque consumantur ex Israele cuncti iudices & præfecti, idque declarare Esaiam hac oratione, & conuertam manuum meam ad te & excoquam ad purum scoriam tuam, &c. & restituum iudices tuos, &c.

Ex dictis ^e Vlæ Hierusalem redimetur per solam iustitiam, quod in Esaia scriptum, inueniatur. Sion in iudicio redimetur, & reducent eam in iustitia. Ex R. Papha, si desinant inflati & superbi ex Israel, desinent magi. Nam in Esaia scriptum, & excoquam in camino scoriam tuam. Si desinant iudices desinent Myrranni gentium, quod Zacharias scripserit, Abstulit Dominus iudicia tua, euertit inimicos tuos.

Ex R. Iohanan, Cum conspicias ætatem progressu minui, expecta ipsum Christum. Est enim scriptura traditum, Populum pauperem saluabis, & oculi tui super elatos, vt humiles. Præterea, inquit, si videris ætatem obrutam angustis multis instar fluuij, expecta illum. Scribitur enim, Quia veniet quasi fluuius violentus, quem spiritus Domini cogit. Et mox, & veniet Sion redemptor. Præterea, ait ille, non venit Davidis filius nisi ætate, quæ vel tota sit pura, vel tota corrupta & scelerata. Pura quidem iuxta illud Esaia, Populus autem tuus omnes iusti, corrupta verò iuxta istud, & vidit Deus, quia non est vir, & obstupuit, quia non est qui occurrat.

R. Alexandro R. Iosua filius Leui oraculum istud Esaia, In tempore suo accelerabo istud, sic componebat, quod videantur opponi in tempore suo & accelerare. Meritum est. Accelerabo, nõ meritum, in tempore suo. Sic in se inuicem comparabat Daniele & Zachariam, Ecce, inquit, Daniel cum nubibus cæli quasi filius hominis venit, cum contra Zacharias, Pauper & sedens super asino. Sapor rex (Perfarum) colloquens

a Miliaria Persica, quæ Lucas Germanicus æquant. Exech. 48.

Scholion R. Iacob.

b Rab.

c i. sufficit Israeli in sua angustia. Nã etiam sine Pœnitentia redimentur. Scholion R. Iacob.

Ierem. 4.

Esa. 24.

Mal. 4.

Antinomia scripturarum pugnam inter se.

Esa. 49.

Hierem. 4.

Dan. 12.

Exec. 36.

Zach. 8.

Ibid.

Psal. 119. d. i. porta frugis & vini quæ admodum dicimus Dominus satietas magna R. Iacob Exech. 29.

Esa. 18.

Zach. 3.

Audi vt confirmet uocationem Apostolorum & ceterorum qui ex Iudæis crediturunt, Principum autem Iudæorum reiectionem Esa. 1. e Nomen Rabbini Ibid.

Ibid.

Zach. 3.

2. Sam. 22.

Esa. 59.

Esa. 60.

Esa. 59.

Esa. 60.

Dan. 7.

Zach. 9.

cum Samuele, dicit, inquit, Christum venturum super Asiam. Mttam ad eum ego equum^a fulgentem quo vtor. T. b. ine est equus centicolor, ait Samuel (vt ille Christi) Asinus?

R. Iosua filius Levi occurrens Eliae stanti ad ostium^b horti Eden, interrogauit. Quando venturus esset Christus, vbi Elias respondit, quando volet Dominus iste noster, R. Iosua dixit, duos vidi, at vocem trium audiui. Idem R. Iosua occurrit Eliae stanti ad ostium speluncae R. Iosua filij Iohai & dixit, Veniamne in venturum saeculum, vbi autem Elias respondisset, si voluerit dominus iste, subiecit R. Iosua, duos quidem vidi, at vocem trium audiui, deinde interrogo, quando venturus sit Christus, Qui respondit, vade interroga illum ipsummet, qui sedet in porta^c Romae, hoc autem tibi signum, ecce enim inuenies sedentem inter pauperes portantes dolores, vbi vniuersis ligantibus & soluentibus simul suas plagas, ille vicissim vnam soluit & ligat. ne tardet si forte rogatum oporteat egredi ad redimendum Israel. Profectus ergo ad eum, salue, inquit, domine & preceptor, qui respondit, Etiam tu saluus sis Leuitae fili. Interroganti autem R. Iosuae, quando venies mi domine, dixit hodie. Ad se ergo redeuntem R. Iosua Elias interrogauit, quid sermonis accepisset a Messia, Illi deinde omnia commemorati dixit sperare te & patrem tuum iussit futurum saeculum. Decipiendo ergo decepit me inquit R. Iosuae, quia interrogabam de die aduentus ipsius. Cui Elias, etiam dixit scriptura hodie si vocem eius audieritis.

Interrogarunt R. Iose filium Kifna discipuli ipsius quando venturus esset filius David. Respondit ille, vereor ne a me quaeratis signum, vbi polliciti essent se minimè id facturos, respondit, veniet filius David cum ceciderit haec porta (ostēdebat autem vrbis Romae portam) & restaurata fuerit, ceciderit iterum, tum enim ei tertio redintegranda non sufficient, donec veniat Davidis filius. Illis postea signum petentibus praeter pactum nihilo minus dedit & ait si ita est, vertantur aquae speluncae Paneadis (vbi origo Iordanis) in sanguinem, quod certe factum est hora obitus ipsius. Aitque illis, in profundo conficite mihi^e arcam meam, quoniam nulla erit palma Babyloniae in qua non ligetur exercitus Persarum, nec vlla erit arca in terra Israel, in qua equus Medorum non comedat paleam, (quasi dicat Medi & Persae venturi sunt Babylonem, capientque eam & implebunt vniuersam Babyloniam suis exercitibus. Inde excurrent in terram Israel, & eam capient.)

Magister ait, Non veniet Davidis filius quousque expandatur regnum impium super Israel nouem menses. Quoniam scriptum, Propter hoc dabit eos vsque ad tempus in quo parturiens pariet, & reliquiae fratrum eius conuertentur ad filios Israel.

Vla ait, veniat & ne videam eum. Sic etiam

dixit Magister, Veniat & ne cernam eum R. Ioseph, inquit, veniat & merear sedere in umbra stercoreis asini eius. Percontanti autem Abai Magistrum quorsum diceret, & ne cernam eum, respondit propter dolorem ipsius Christi. Notandum est autem discipulos interrogasse R. Eliezer, quid facturi essent homines vt liberarentur a dolore Messiae, ipsumque respondisse, si se occuparent in lege & officiis pietatis. Mox dixit, siue lex siue officia pietatis (praestanda sunt) ne forte causa sit (alicuius mali) peccatum, promissionesue impediat. Quemadmodum R. Iacob filius R. Edi. R. enim Iacob filius Edi componit has scripturas inter se, *Ecce ego tecum sum & custodiam te, quocumque perrexeris, & Timuique, Iacob admodum est angustia affectus est.* Quasi timeret Iacob, ne peccatum (alicuius incommodi) causam praerberet & promissioni officeret. Quemadmodum exponitur. *Donec transeat populus tuus Domine de ingressu primo Israelis in terram sanctam sub Iosue, Donec transeat populus quem possedisti,* de secundo sub Zorobabele & Ezra. Itaque consentaneum erat vt Israelitis in secundo ingressu signa & prodigia contingerent aequè ac in primo, sed prohibuit peccatum. Sic dixit R. Iohana, veniat, sed ne cernam eum. Quorsum haec, inquit ei Rex Lakis: Nepe quia scriptum, Quomodo si fugiat vir a facie Leonis, & occurrant ei versus & ingrediatur domum, & innitatur manu sua super parietem & mordeat eum coluber. Adesdu, & assignabo tibi simile in hoc mundo. Si aliquando homini exeunti in agrum occurrat agrorum diuisor, iste ipsi erit velut leo, si ingredienti deinde in urbem occurrat exactor siue publicanus, sibi ipse videbitur similis ei, cui occurrat versus, sin postremo ingrediens domum suam reperiat filios filiasque suas conflictari cum fame, sibi videbitur veluti morsus a colubro.

Scriptum est, interrogate & videte si generat masculus. Quare ergo vidi omnis viri manum super lumbos suos quasi parturiētis? Quid istud, *Vidi omnis viri?* Respondet Rabba filius Isaac, vir iste ille est cuius propria est omnis virtus & fortitudo (nempe Deus) Quid quod sequitur in Ieremia, *Et conuersa sum vniuersa facies in auruginem,* Respondet R. Iohana, familia superior (angelorum) & familia inferior (Israelitarum.) Illa hora dixit Deus summus, ^f hi aequè ac illi sunt manuum meatu oppificiu, Quomodo igitur perdam hos propter istos, illud est quod vulgato prouerbio fertur, cum currens bos cadit, adductus equus in locum ipsius statuitur ad praesepe.

Scholion R. Iacob Deus Opt. Max. cruciat se velut parturiens, atque quo temporis puncto vult delere gentes exterarum in gratiam Israelis, Quo pacto perdam illas istorum causa? Prouerbijs autem haec sententia est, in locum bonis, qui currendo cecidit, solent sufficere equum ac collocare ad alterius praesepe. Quod noluisse dominus facere ante lapsum ipsius vt que haberet praecipue charum. Caeterum post sanatum bo-

Dolores Christi.

Gen. 28

Genes. 32

Exod 15

Amos 5

Hier. 30.

f Gentes aequè ac Iudaei.

a nel castratum.

b Paradi se voluptatis.

c In horti porta qua Romam respicit R. Iacob. Al lusaad verba Esa. 53.

Psal. 90.

d Scholion R.

e sepulchrum meum.

Scholion R. Iacob.

Mich. 5.

uem illo die sine in sequenti grauare fert extrudere equum suum, bonis sui causa. & nomine, ex quo eo semel est introductus. Sic Deus Opt. Max. simul atque lapsis in ruinam Israelis dignitatem tribuit nationibus exteris, ubi ipse Israel conuersus est per penitentiam & redemptus, moleste fert perdere nationes exteris Israelis gratia.

Contextus

Ex dictatis magistri Rab. Ghidel ait Israelita comesturi sunt annos Christi, at verò inquit R. Ioseph Pefita, quisnam illos comedet? Hilec & Bilec eos comedent. Ad remouendam sententiam R. Hillelis, qui dixit, non est Christus Israeli, quoniam iam comederunt illum diebus Ezechia.

Scholion R. Iacob. Israelita comesturi sunt annos Christi, id est satietas & rerum abundantia qua illis temporibus futura est, pertinebit ad Israellem. Verum Hilec & Bilec comedent eum. Erat autem locutio haec vulgaris & trita, eo sensu quo dici solet, cacodamones cuiusuis sexus comedent eum, ut apparet extractatu Hulim. Mihi autem videtur Hilec & Bilec sonare vastitatem & desolationem. Alij dicunt duos fuisse iudices Sodome qui his nominibus appellarentur. Non est Christus Israeli. Sententia Hillelis est haeretica nisi sic accipiatur. Non est Christus propter Israele vel causa Israelis, cui Ezechias fuit Christus & is de quo dicta sunt uniuersa Prophecia, ut pullulare faciam cornu domui Israel, & stabit & videbit fortitudinem eius sed (est Messias) propter Dauidem, eiusque meritum, qui docturus erat innumerabiles Psalmos & Hymnos. Item propter Mosem, qui legem suscepturus erat.

DE NOMINIBVS CHRISTI.

Ait Magister, mundus non est procreatus nisi ob Dauidem. Samuel, nisi ob Mosem. R. Iohanan, imò verò ob Christum. Quod nomen eius? a Domus R. Sila respondet, Silo nomen eius, quoniam dictum, donec veniat Silo. Domus R. Ianai Innon nomen eius, quoniam dictum sit nomen eius in saeculum, ante solem Innon nomen eius. Domus R. Hanina. Hanina i. misericordia nomen eius. quoniam scriptum, Non enim dabo illis Hanina, misericordiam. Non desunt qui dicant b Menahem filius Ezechia nomen eius, quod legatur in Lamentationibus Hieremie, quia loge factus est Menahem, consolator conuertens aninam meam. Porro doctores nostri appellandum esse, c album domus Rabbi, tradiderunt, allegantes oraculum Esaiæ, verè infirmitates nostras ipse portauit, & dolores nostros tulit. Nos autem reputauimus eum quasi leprosum & percussum à Deo & humiliatum. R. Nahaman ait, si Christus est vnus è viuus est mihi similis quoniam scriptum, & erit dux eius ex eo & princeps de medio eius producet. Rab. autem inquit imo si Christus est in viuus, similis est magistro nostro Hakkados, si in mortuis, similis est Daniele viro desideriorum. R. Iuda ex dictatis Rab,

a Schola
Genes. 49
Psal. 49.
Quique
istorum al-
ludit ad
suum no-
men.
Hierem
16.
b q. conso-
lator

Eam. 1.

c leprosum
R. Iacob.
ubi obser-
ua 53. ca
put Esaiæ
ab He-
brais ex-
plicatum
de Chris-
to.

Hier. 30.

sine magistri dictum reliquit, Deus Optimus Maximus prolaturus est Israelitis Dauidem, quoniam scriptum, & seruient domino Deo suo, & Dauid Regi suo, quem suscitabo eis. Illic enim scribitur suscitabo, non item suscitauit, sed hoc similiter affirmanti Rabbino Abai respondit R. Papha. Scriptura hæc, & Dauid seruus meus princeps eorum in saeculum, Dauidem appellat Christum quo modo imperator primus & secundus nominatur Cæsar.

Illud prophetæ, vae desiderantibus diem Domini. Ad quid eam vobis. Dies Domini ista tenebræ & non lux, illustrat exemplum Galli Gallinacci & Vespertilionis, qui expectant lucem inquit R. Samlai, dum allegorias captat. Affatur igitur Vespertilionem Gallus. Ego quidem expecto lucem, quoniam mea est. At quod ad te attinet, quid tibi cum luce? Illudque est quod dixit ille hæreticus Rabbino Abbahu, Quando venturus est Christus. isti enim respondit, Abi tege istas tenebras istis hominibus. cui cum hæreticus diceret, quisnam imprecationem huiuscemodi mihi imprecatus est, scriptura, inquit, cuius hæc sunt verba, Ecce tenebræ operient terram & caligo populos.

Scholion R. Iacob. Ego quidem expecto lucem. Vespertilio non habet oculos, lux ergo mea est, qui habet oculos, ut videam & illa frui soleo. Sic Israelita spectant redemptionem, quoniam dies Domini illis erit lux clarissima. Quorsum autem diem illum expectent extera nationes, cum praesertim ipsis futurus sit tenebræ & non lux.

DE ANNIS VITÆ CHRISTI.

Observandum, quod R. Eliezer ait, dies Christi quadraginta esse annos eoque facere locum Psalmi, Quadraginta annis, infensus fui generationi huic, R. Eliezer Azariae filius posuit septuaginta, ex hoc Esaiæ loco, Et erit in die illa, in obliuione eris o Tyre septuaginta annis sicut dies regis vnus. Quis iste rex singularis, responde, Christus. Ribbi eum victurum dixit tria saecula, è Psalmo 72. Timebant te cum sole & ante lunam in generatione & generationes.

Hillel asseruit non esse Israeli Christum quod iam d comedissent eum tempore Ezechia. R. autem Ioseph, parcat, inquit dominus R. Hilleli. Nam quando extitit Ezechias? Nonne stante templo primo? Atqui Zacharias ista vaticinatur in æde secunda, Exulta vehementer filia Sion, iubila filia Ierusalem. Ecce rex tuus venit tibi, iustus & saluatus.

Sequens documentum R. Eliezer dictauit. Dies Christi 400. anni. Quoniam dictum lætati sumus pro diebus, quibus nos humiliasti, annis quibus vidimus mala. Scribitur autem in Genesi, subiicient eos seruituti & affliget quadringentis annis. Ribbi pauciores numerat,

Ibidem.

Ezech. 37.

Amos 5

Esa. 60.

Contextus

Psal. 59.
Esa. 23.d Here-
sim esse
non fuisse
venturum
Messiam.
perdidit
sent prop-
ter pecca-
ta,
Zach. 9.
Psal. 135.
Esa. 63.

nempe 365. pro numero dierum Solis, quod prædictum sit, Dies enim ultionis in corde meo annus redemptionis meæ venit. Quid est, dies ultionis in corde meo?

*a scholiõ.
R. Iacob*
R. Iohanan cordi meo, inquit reuelauit, membris meis non item. (a quoniam id non protuli ore meo, vt membra possent exaudire, verum intra cor totum istud continui) R. Simeon ben Lachis cordi meo, inquit, reuelauit, Angelis autem administratoriis non reuelauit. Vt verò docet Abimas filius R. Abahu, dies Christi Israeli sunt septem annorum millia, quodd scriptum, sicut gaudet sponsus super sponsa, gaudebit super te Deus tuus (diebus autem septem conuiuij lætatur sponsus, iam dies Dei mille anni) R. autem Iuda. ex Samuele, dies Christi sicut à die orbis conditi, ad hoc vsque tempus. Quippe scriptum, vt multiplicentur dies vestri, sicut dies cæli super terram (b tandiu enim versaturi sunt Israëlita in terra sua diebus Messia.)

*Esa. 62.**Dent. 11.**b scholiõ.
R. Iacob.**Esa. 54.*

R. Nahaman Isaaci filius sicut dies Noe ad hoc temporis punctum vsque, iuxta locum Esaia, sicut in diebus Noe istud mihi est, cui iurauit ne inducerem aquas diluuij.

R. Haia Abæ filius ex doctrina R. Iohanan, vniuersi, ait, prophetæ non nisi vaticinati sunt de diebus Christi. At de futuro illo sæculo, oculus non vidit ô Deus præter te, quæ facies sperantibus in te. Quod non caret controuersia. quoniam Samuel nihil interesse scribit inter præsens sæculum & dies Christi, præter vnam imperiorum tyrannidem.

Esa. 64.

Afferit præterea R. Haia Abæ filius è sententia R. Iohanan, omnes prophetas vaticinatos duntaxat de hominibus in pœnitentiæ squallore versantibus. Iustis autem absolutis illud propheticum quadrare, oculus non vidit Deus præ-

ter te, quæ præparasti sperantibus in te. Quæstionem hanc auget R. Abahu, qui affirmat iustos perfectos & absolutos non posse stare in loco Pœnitentibus apparato, adducens illud Esaia, Pax, Pax, ei qui longe est, & qui propè dixit Dominus & sanauit eum, ei scilicet qui longè est in principio, postea verò propè. Quis iste remotus? qui longè est ab initio. Quis propinquus? qui propè est hoc præsentis tempore. R. Iohanan interpretatur remotum eum qui est longè à transgressione, propinquum eum qui est propè transgressionem, sed longè se ab ea subducit.

Ex sententia R. Iohanan R. Haia Abæ filius vniuersi, inquit, prophetæ non nisi de Christo vaticinantur, idque discipulo sapientum & ei qui se in actione virtutis exercet, discipulo sapientum, & ei qui liberaliter largitur discipulo sapientum de suis facultatibus. Cæterum de discipulis sapientum ipsismet dicitur, oculus non vidit Deus præter te. Quid, oculus non vidit, declarat? Vinum quod seruetur in suis racemis à sex primi orbis procreati diebus, vt quidè affirmat R. Iosua filius Leui. Vt autem Res Lachis, Eden sine paradysum, quem non spectauit oculus ab ipso sæculo. Vbi igitur, inquit, versabatur Adam? Nonne in horto, qui quidè est & nominatur Eden? Aliud esse hortum, in quo Adam fuit locatus, aliud Eden sine paradysum, quem nego conspexisse vnquam oculum: disce ex ipomet Geneleos contextu, & fluuius egrediebatur ex Eden siue paradiso ad rigandum hortum.

Eorum qua tractantur de Messia in R. Mose, Chaldeis Paraphrastis & Thalmud capite Helec finis, interprete G. Genebrardo Theologo & professore Regio.

*Ibidem**Innuunt
vinum s.
Eahari-
f**Gen. 1.**Ibidem*

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several columns and is too light to transcribe accurately.

